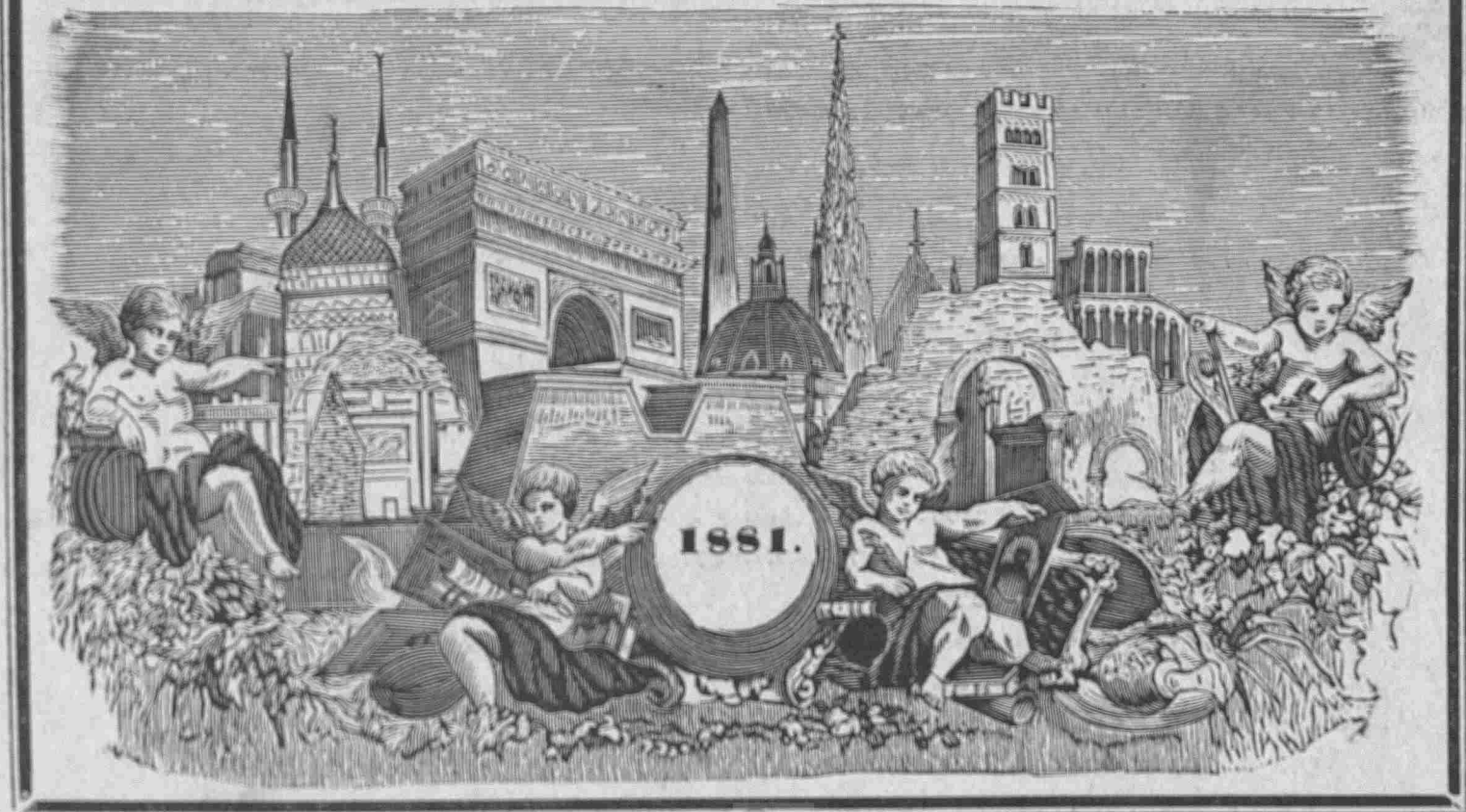

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1881.

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΚΣΤ'.

Ο ΑΙΩΝ ΤΟΥ ΑΤΜΟΥ

Ἰπὸ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ (Ἱατροῦ).

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 764). Τεῦχος ΚΕ'.

Τὸ δρέπανον ἀντεκατεστάθη ὑπὸ τοῦ λίχνου, δι' οὗ ὁ γεωργὸς ἤδύνατο νὰ θερίσῃ τετραπλασίως περισσότερον, τοῦτο δὲ πάλιν ἀντικατέστη ὑπὸ νεωτέρας θεριστικῆς μηχανῆς, δι' ἧς εἷς ἐργάτης ἠμπορεῖ νὰ θερίσῃ πεντάκις πλειότερον λήιον, ἢ διὰ τοῦ λίχνου. Τὸ δρέπανον λοιπὸν ὑπεχώρησεν εἰς τὴν θεριστικὴν μηχανήν ἢ δὲ μάστιξ εἰς τὴν ἀλοητικὴν μηχανήν. Τὸ ἀτμάροτρον δὲν εἰσῆχθη εἰσέτι εἰς γενικὴν χρῆσιν, ἀλλ' ἀναμφιλέκτως καὶ τοῦτο θέλει ἐπιφέρει νέαν ἀναστάτωσην, ἢ δι' ἐπιγείων σωλήνων ἐπιτευχθεῖσα στέγνωσις τῶν γαιῶν, ἢ διὰ θερμοῦ ἀέρος ἀποξήρανσις τῶν ὀπωρῶν καὶ λαχανικῶν, καὶ ἢ ἐπ' ἀόριστον διατήρησις ὀπωρικῶν, κρεῶν καὶ ἰχθύων ἐρμητικῶς κεκλεισμένων ἐντὸς μεταλλικῶν κιβωτίων εἰσὶν ὅλα σπουδαῖα βελτιώσεις τῆς γεωπονικῆς βιομηχανίας· καὶ τὰ διάφορα γένη ἀκόμη τῶν ἀγροδιαίτων θρεμμάτων, οἷον, βόες,

ἵπποι, πρόβατα κ.λ.π. μετεμορφώθησαν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐντὸς τούτου τοῦ αἰῶνος.

Οἱ ὑπονομευταὶ μεταλλεῖων, μεταχειρίζονται τώρα τὴν δυναμίτιδα, καὶ ἄλλας ἐκρηκτικὰς ὕλας ἀποτελεσματικωτέρας καὶ ἥττον κινδυνώδεις τῆς διὰ ξυλανθράκων κατεσκευασμένης πυρίτιδος. Ὁ ἀτμὸς οὐ μόνον ἀναβιβάζει τὰ ὄρυκτά, καὶ ἀντλεῖ τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τοῦ μεταλλείου, ἀλλὰ χρησιμεύει ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ τρυπανίζειν τοὺς βράχους.

Πολὺ μᾶλλον σπουδαία εἶνε ἡ γενικὴ ἐκπαίδευσις τῶν ἐπιστατούντων εἰς ταύτας τὰς ἐργασίας περὶ τὴν μηχανικὴν καὶ χημείαν. Ἡ μέθοδος τοῦ ἀποχωρίζειν τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀπὸ τοῦ χώματος καὶ τῶν λίθων μεθ' ὧν εἰσὶν ἠνωμένα κατὰ φύσιν, εἶνε ὅλως νέα.

Τὰ κυριώτερα μηχανικὰ ἐπιτηδεύματα ἠσθάνθησαν τὴν ἐπιρροὴν τῆς προοδευτικῆς ἡμῶν ἐποχῆς. Σχεδὸν πᾶσα μηχανὴ ἐφευρεθεῖσα ὅπως ἐλαττώνη τὴν διὰ χειρὸς ἐργασίαν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς νέαν βιομηχανίαν. Οἱ κατασκευασταὶ στασίμων ἀτμομηχανῶν, καὶ τῶν σιδηδρομικῶν ἀτμαμαξῶν καὶ φορείων, οἱ λεβητοποιοὶ, καὶ οἱ μηχανικοὶ τοῦ ἀτμοῦ τῶν σιδηροδρόμων καὶ

τοῦ ἀερόφωτος, καὶ οἱ παραγωγοὶ χημικῶν σκευασιῶν εἰσὶ μέρικα παραδείγματα τούτου. Αἱ μηχαναὶ πρὸς τὸ ἐξάγειν σχέδια καὶ ἐκμαγεῖα, τὰ κυκλικὰ καὶ εὐθύγραμμα πριῶνια. Σχοινία ἐκ μεταλλικοῦ σύρματος. Αἱ σιδηραὶ κρεμασταὶ γέφυραι, καὶ αἱ μηχαναὶ πρὸς κατασκευὴν καρφίων καὶ ξυλίνων στροφιγγῶν ἔδωκαν σημαντικὴν ὠθησιν εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Ἄν αἱ σιδηραὶ γραφίδες δὲν ἀντικαθίστανον τὰς χορηγούμενας ἀπὸ πτερῶν τῶν πτηνῶν, αἰτινες δὲν θὰ ἐπήρουν διὰ τὰς πικρὰς γραφικὰς ἀνάγκας, ἡ παιδεία θὰ ἐχώλαινε τὴν σήμερον. Ἡ ἀτμοκίνητος τυπογραφία, ὁ ἐλικοειδὴς τροχὸς, ἡ στοιχειοχύτις μηχανὴ, αἱ λυχνίαι με καπνοδόχους, αἰτινες φλογίζουσαι καταναλίσκουσι τὸν καπνὸν καὶ αὐξάνουν τὴν λάμψιν, οἱ διὰ κηροσίνης φωτίζοντες λαμπτήρες, αἱ διὰ στεαρίνης κατασκευαζόμεναι λαμπάδες διαυγεῖς καὶ καθαραὶ, ἀντὶ τῶν δυσωδῶν καὶ ἀκαθάρτων ἐκίνων ἐκ στέατος ὀφείλονται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ ἀτμοῦ.

Σιδηρόδρομοι καὶ ἀτμόπλοια κατεκάλυψαν τὴν ξηρὰν, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τοῦ εὐεργετικοῦ συμπλέγματος τῶν γραμμῶν τῶν καὶ ἔδωσαν νέαν ζωὴν εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἡ ἐξαγωγή τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας τῷ 1770 ἀνέβαινε εἰς δεκατρία ἑκατομμύρια, ἐνῶ τῷ 1870 συνεποσοῦτο εἰς διακόσια πενήκοντα ἑκατομμύρια λιρῶν περίπου. Ἐν διαστήματι ἑκατὸν ἐτῶν ἡ χωρητικότης τῶν πλοίων ἐκείνου τοῦ Κράτους ἀπὸ πεντακοσίων χιλιάδων ἠῤῥῆσεν εἰς ἑπτὰ ἑκατομμύρια καὶ ἑκατὸν χιλιάδας τόνων· ἡ δὲ χωρητικότης τῶν ἀφιχθέντων πλοίων ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἠῤῥῆσεν ἀπὸ ὀκτακοσίας χιλιάδας εἰς δεκαοκτὼ ἑκατομμύρια τόνων. Ἡ ἀσφαλίσθησα ποσότης ὑψώθη ἀπὸ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἑκατομμυρίων, εἰς ἑν δισεκατομμύριον καὶ 360 ἑκατομμύρια λιρῶν.

Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐμπορικῆς ἀναπτύξεως μετὰ τὰ 1770, ἐγένετο ἐντὸς τῶν τελευταίων εἰκοσιν ἐτῶν, ἡ δὲ ἔτησίαι αὐξήσις τώρα εἶνε μεγαλύτερα παρὰ τὸ ὀλίγον ἐμπόριον ἐν τῷ μέσῳ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος· δεκαπλασίως

δὲ μεγαλύτερα τοῦ ἐμπορίου οἵαςδὴποτε ἐποχῆς πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ πρόοδος εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἐν γένει δὲν ἐπῆλθε τόσον ταχέως ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλ' εἶνε οὐχ ἤττον ἀξιόλογος. Ἡ ἐξαγωγή τῆς Γαλλίας ὑψώθη ἀπὸ ὀγδοήκοντα ἑκατομμυρίων τῷ 1840 εἰς ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια λιρῶν τῷ 1869. Ἡ τῆς Αὐστρίας ἀπὸ ὀκτὼ ἑκατομμυρίων τῷ 1842 εἰς τριάκοντα δύο ἑκατομμύρια λιρῶν τῷ 1869 ἐκείνη τῆς Ρωσσίας ἀπὸ δέκα ἑκατομμυρίων τῷ 1854 εἰς εἴκοσι πέντε ἑκατομμύρια λιρῶν τῷ 1869. Ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἡ πρόοδος ἐγένετο πολὺ συντονωτέρα ἢ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ. Ἡ ἐν συνόλῳ ἀξία τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων (ἐκτὸς τῶν πολυτίμων μετάλλων) διὰ τὰ δεκαπέντε ἰδίως ἐμπορικὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἦτο κατὰ μὲν τὸ 1860 ἔτος ἐν δισεκατομμύριον καὶ διακόσια ἑκατομμύρια κατὰ δὲ τὸ 1870 πέντε δισεκατομμύρια καὶ ἐννεακόσια ἑκατομμύρια λιρῶν. Ἐκ τῶν καταπληκτικῶν τούτων ἀριθμῶν δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ὀρθὴν τινὰ ἰδέαν περὶ τοῦ ὑπερβάλλοντος μεγαλείου τῆς παρούσης ἐποχῆς σχετικῶς πρὸς τὸ παρελθόν. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ ἐμπόριον τώρα αὐξάνει ἐννέα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐτησίαις, ἐνῶ πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀτμοῦ δὲν προήγετο ἐν ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν κατ' ἔτος, δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐναθρυνώμεθα διὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον, ὅστις ἐπήνεγκε τσαύτην πρόοδον; Σημειωτέον ἐν τσούτῳ ὅτι αἱ Δυνάμεις, αἰτινες ἐπροξένησαν τὴν θαυμασίαν ταύτην ἀνάπτυξιν δὲν ἔφθασαν ἀκόμη εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἐνεργείας τῶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἤρξαντο ἐργαζόμεναι δραστηρίως, καὶ ὅτι τὸ νέον ἐμπόριον δὲν ἔλαβεν εἰσέτι καιρὸν νὰ ἀνελιξῆ τὴν δυνάμιν του. Κυβερνῆται καὶ λαοὶ δὲν καταλαμβάνουν ἀκόμη τὸ μέγεθος τῶν ἐμπορικῶν συμφερόντων, οὔτε ἔμαθον εἰσέτι οἱ ἔμποροι καὶ κεφαλαιοῦχοι νὰ συνεννοοῦνται ὅπως καταργήσωσι τὰς νομοθετηθείσας περὶ ἐμπορίου μωρίας παρελθόντων αἰώνων. Τὸ ἐμπόριον προώρισται νὰ συνδέσῃ τὰ ἔθνη ἐν εἰρήνῃ καὶ θὰ τὰ ὑποχρεώσῃ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων χρόνων νὰ ὀργανίσωσι συμμαχίαν πρὸς ἀπονομὴν διεθνούς δικαιοσύνης, καὶ ὑπεράσπῃσιν τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν συμ-

φερόντων των. Ὀφείλουσαν νὰ παραδεχθῶσι νέους κανόνας διὰ τὰς νέας περιστάσεις των. Ἡ πολιτική ἥτις ἠδύνατο νὰ ἦνε ἐπωφελῆς ἐθνικῶς θεωρουμένη τῷ 1770 ἔτει, θὰ ἦτο τώρα αὐτόχρημα μωρία. «Τὸ ἐμπόριον», ὡς ἀπεφάνθη ἐπίσημος σύγχρονος ἡμῶν οἰκονομολόγος, «ἐδίδαξε πρῶτον τὰ ἔθνη εὐμενῶς νὰ βλέπωσι τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν εὐημερίαν ἀλλήλων. Ἐνῶ ἀνεκάθεν ἕκαστος φιλόπατρις ἀνὴρ, ἐκτός ἂν ἦτον ἀρκούντως πεπαιδευμένος ὥστε νὰ συναισθάνηται ἑαυτὸν κοσμοπολίτην, ἐπεθύμει νὰ βλέπῃ πάντα τὰ λοιπὰ Κράτη ἀσθενῆ, πτωχὰ, καὶ κακῶς κυβερνώμενα, ἐξαιρουμένης τῆς πατρίδος του: Ἀλλὰ τώρα καθεὶς ἐννοεῖ ὅτι ὅσον μεγαλήτερος εἶναι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐδαιμονία ἐκείνων, τόσον μεγαλύτερα θέλει εἶναι καὶ ἡ εὐημερία τοῦ ἔθνους του. Ἀπαραλλάκτως καθὼς προάγεται ὁ ἔμπορος ἢ βιομηχανὸς ὅστις ἐργάζεται ἢ συναλλάσσεται μεταξὺ εὐπορούντων μᾶλλον, ἢ πτωχῶν γειτόνων καὶ θαμόνων. Ἀλλὰ διίσχυρίζονται τινὲς ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος εἶνε ὀλίθριον, ὅτι τείνει ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν ὑλικότητα, ὅτι εἶναι ἐναντίον εἰς τὰς αἰσθηματικὰς καὶ πνευματικὰς ἐπιρροὰς, καὶ θεοποιεῖ τὰ χρέματα καὶ τὰς μηχανάς. Ἡ ὑπόθεσις τῆς τοιαύτης μεμφιμοιρίας εἶνε, ὅτι οἱ προτείνοντες αὐτὴν δὲν ἔτυχον ὀρθῆς ἀγωγῆς, καὶ εὐρίσκουν ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἔχει πρὸς αὐτοὺς συμπάθειαν. Μετροῦντες αὐτὸν διὰ τοῦ πῆχους τῆς ἀμαθείας καὶ προλήψεως των, συμπεραίνουν ὅτι εἶνε στρεβλός. Εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τοιαῦται μεμφιμοιρίαὶ ἠκούσθησαν ἐπὶ τῇ προόδῳ τῶν λυσιτελεστέρων μεταβολῶν. Ἡ περιφρόνησις εἰς τὴν ὑπέπεσαν οἱ προγενέστεροι ἡμῶν μεταφυσικοὶ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ὑπερτέρας ἡμῶν γνώσεις. Ἕμεῖς οἱ ἐπιγενόμενοι ἀνεκαλύψαμεν ὅτι οἱ συλλογισμοὶ των ἐστηρίζοντο ἐπὶ σαθρῶν βάσεων, καὶ κατὰ συνέπειαν, ἀδιαφοροῦμεν εἰς τὰ συμπεράσματά των. Ἡμπορεῖ δὲ νὰ διίσχυρισθῇ τις εὐλόγως ὅτι ἡ ποιησις, ἡ ζωγραφικὴ, καὶ ἡ γλυπτικὴ, καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ποτὲ ἐντὸς ἰσοῦ χρονικοῦ διαστήματος, δὲν παρήγαγον τόσα καλλιτεχνικὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἔργα ὅσα ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ 1770. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐνταῦθα δὲν ἔχομεν τὸν καιρὸν νὰ συζητήσωμεν τοῦτο.

Ἐπάρχουσιν ἱκαναὶ ἀποδείξεις ὅτι μεγάλη μεταβολὴ ἐγένετο εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος — μεταβολὴ ἀρκούντως σπουδαία, ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἀναγνώρισιν νέας ἐποχῆς, διὰ τὸν πολιτισμὸν. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐπιρροὴ καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ὑπαγορεύουσι τὸ ἐπώνυμον «αἰὼν τοῦ Ἀτμοῦ». Τοῦτο δὲ, καθὼς αἰκοινῶς παραδεδογμένα εἰσι ἐποχαὶ «τῆς λίθου, τοῦ χαλκοῦ, καὶ τοῦ σιδήρου» μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ βιομηχανία εἶνε ὁ ἐπικρατέστερος χαρακτήρ τοῦ ἐνεστῶτος πολιτισμοῦ. Κανὲν ἄλλο ὄνομα δὲν ἐπαρουσιάσθη, οὐδεμίαν ἄλλην δύναμιν δὲν δύναται νὰ συναγωνισθῇ μετὰ τοῦ ἀτμοῦ. Αἱ πρόοδοι εἰς τὴν τυπογραφίαν, καὶ εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ὑφασμάτων, εἰσὶν ἀληθῶς μέγιστα, ἀλλ' ὅμως τὸ πλεῖστον τῆς ἀξίας των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀτμὸν, ὅστις κινεῖ τὸ πιεστήριον, κατεργάζεται τὸν σίδηρον, καὶ τὰ ὑφάσματα, καὶ μεταδιβάλλει τὰ προϊόντα ταῦτα εἰς τὴν ἀγοράν. Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Watt παρήγαγε νέαν ἐποχὴν, ἥτις ἰσοφαρίζει μ' ἐκείνην τοῦ Χαλκοῦ, αἱ δὲ δύο δὲ αὐταὶ εἰσὶν αἱ σπουδαιότεραι πάσης ἄλλης ἐποχῆς ἱστορικῆς.

Ὅταν οἱ ἄγριοι ἔμαθον νὰ ἐργάζωνται τὸν χαλκόν, τὰ ἀρχαιότερά των ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα, ἐκ λίθων καὶ ὀστῶν συνιστάμενα ἐγκατελείφθησαν. Ἡ ἐκ πυρολίθου μάχαιρα, ἥς ἡ εὐθραυτος αἰχμὴ ἐστομώνετο εἰς τὸν πρῶτον κτύπον κατὰ τοῦ ξύλου ἀντικατεστάθη διὰ τῆς σκληρᾶς μεταλλικῆς, ἥτις ἠδύνατο ν' ἀκονισθῇ καὶ νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ ἔτη. Ἡ δύσχρηστος Ὀψιανὴ λίθινος αἰχμὴ τοῦ δόρατος, ἡ συντριβομένη εἰς τὴν πρώτην βολὴν ἀντικατέστη δι' ἄλλης εὐχρηστοτέρας καὶ στερεοτέρας ὕλης, ἱκανῆς νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ αἰῶνας ἀτέραμνος. Ὁ ἄγριος ὀπλισμένος μὲ πυρολίθινά ὄπλα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνισταθῇ εἰς τὸν ἀνθρώπον τῆς χαλκίνου περιόδου. Ὅθεν ὁ τελευταῖος ἐκυρίευσεν τὰς εὐφορωτέρας κοιλάδας καὶ ὑπεδούλωσεν τὸν ἕτερον διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ὄπλων του. Ἡ χρῆσις σκαπάνης, λίθου καὶ ὀρεπάνου ἐκ μετάλλου ἦτον ἡ ἀρχὴ τῆς συστηματικῆς γεωργίας. Ἡ γῆ τότε ἤρξατο νὰ παράγῃ ἀφθόνως, ἡ προμήθεια τῆς τροφῆς ἐγένετο μεγαλύτερα καὶ μονιμωτέρα, ὁ πληθισμὸς τῶν κοι-

νωνιῶν ἐπυκνώθη, λιθόκτιστοι οἰκοδομαὶ ἠγέρθησαν διὰ ναοὺς, φρούρια καὶ ἀποθήκας γεννημάτων. Ἡ συσώρευσις περιουσίας ἐγένετο ἐφικτὴ καὶ εὐπόλητος. Αἱ κοινωνίαι διωργανίσθησαν καὶ στρατοὶ ἐξησχοῦντο εἰς πολεμικὰ ἔργα. Πᾶσαι αὐταὶ αἱ μεταβολαὶ ἦσαν ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς ἀνακαλύψεως τῆς χαλκουργίας.

Ἐν τῇ προηγουμένῃ λιθίνῃ ἐποχῇ οἱ ἄνθρωποι ἔζων ἄνευ μονίμων οἰκιῶν, ἄνευ ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἄνευ πόλεων, ἄνευ περιουσίας, ἐπαγγέλματος, φιλολογίας, ἢ προσδοκίας τινὸς μελλούσης προόδου.

Τοῦ σιδήρου καὶ τῆς τυπογραφίας αἱ ἐποχαὶ ἀνεστάτωσαν μὲν τὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ἦσαν ἤττον σπουδαῖαι, ἢ αἱ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ ἀτμοῦ. Ἡ ἀναστάσις τῆς ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ σχετικῶς θεωρουμένη ἦτον ἡ μεγαλητέρα ἀλλ' ἀπολύτως ἐξεταζομένη ἦτον ἀναλόγως μικρὰ καὶ πολὺ βραδεία κατὰ τὴν πρόοδον παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀτμοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι διίσχυρίζοντο ὅτι ἡ μοναρχία των διετηρήθη, ἄνευ σπουδαίας τινὸς μεταβολῆς ἐπὶ δεκάκις χίλια ἔτη. Ὑπάρχουν δὲ λόγοι ὅπως πιστεύσωμεν ὅτι τὸ θρησκευμα καὶ ἡ πολιτεία των διετηρήθησαν ἀναλλοίωτα ἐπὶ τρεῖς χιλιάδας ἐτῶν περίπου, καὶ ὅπως παραδεχθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν ὅτι προώδευσαν βραδύτατα ἕως ὅτου ἐφθασαν εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν. Ὅσον ὀπισθοδρομικῶς ἐρευνῶμεν τὴν ἱστορίαν, τόσον πλέον μακροχρόνια εὐρίσκομεν τὰ διαλέματα μεταξὺ τῶν σταθερῶν προόδων τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλ' ὁ ἐνεστὼς αἰὼν διαλάμπει, οὐχ ἤττον διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, ἢ ἕνεκα τῆς ταχύτητος τῆς ἐμφανήσεώς των ἀλλεπαλλήλως καὶ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῶν δι' ὅλης τῆς οἰκουμένης. Οὐδεμίαν προγενεστέρα ἐποχὴ δὲν ὁμοιάζει οὔτε προσήγγισε τὴν ἡμετέραν, ὡς πρὸς τὰ κατορθώματα, καὶ ἂν ποτε ἐκπολιτικὴ δύναμις ἦτον ἀξία ἀποθεώσεως, αὕτη εἶνε ἀναμφιλέκτως ὁ Ἄτμος.

ΩΡΑΙΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Ο ΜΩΥΣΗΣ ΕΚΘΕΤΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ

Ὁ Δελαρῶς ὑπῆρξεν εἰς τῶν διασημοτέρων ζωγράφων τῆς νέας ὑπὸ Δαβὶδ συστηθείσης περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος Σχολῆς, τὰ νῦν διαλυθείσης. Οὐδεμίαν ἄλλην ἔσχεν ἡ Σχολὴ αὕτη ἀνταξίαν ἑαυτῇ, πᾶν δὲ ἔξοχον αὐτῆς γέννημα ὀφείλουσιν ἰδίως σπουδᾶσαι οἱ βουλόμενοι προσοικειωθῆναι μετὰ παντὸς ἐνότου καλοῦ, καὶ μετὰ τῶν διαφορῶν προσόντων τῆς τέχνης τῆς ὑπὸ ποικίλας φάσεις ἀναπτύξεως διερχομένης. Τὰ καλλιτεχνήματα τοῦ Δελαρῶς φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς διακεκριμένην ποικιλίαν ἡθους, ἐπικρατέστερον δὲ παντὸς ἄλλου ἐστὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ ἱστορικοῦ, καὶ ἰδίως ἐπὶ παντὸς ἀφορόντος τὰς φρικώδεις σκηνὰς τῆς Μεταπολιτεύσεως καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐν τῷ ἀπέναντι ἡμῶν δείγματι καθορᾶ τις σπουδαῖον ἐπισόδιον, ἔμπλεον τῶν λυσιτελεστέρων, τῷ ἀνθρώπῳ ἀποτελεσμάτων, παριστώμενον μετὰ πάσης τῆς προσανγκύσης ἀπλότητος συνάμα καὶ γαλήνης. Παρακαλοῦνται ὅθεν οἱ φίλοι ἡμῶν ἀναγνῶσται ὅπως ἐπιτρέψωσιν ἡμῖν τὴν ἐκθεσιν τῆς ἀπλοϊκῆς μὲν ἀλλ' ἐνταυτῷ ὑψηλοτάτης περιλήψεως τοῦ Ἱερογραφικοῦ κειμένου ἐν ᾧ ἀναγινώσκομεν ὅτι ἡ Μήτηρ Μωσέως συγκινηθεῖσα ὑπὸ τῆς εὐειδοῦς τοῦ τέκνου τῆς ὄψεως, διὰ νὰ μὴν εἴπωμεν ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἀοράτου ἀλλὰ πανισχύρου ἐπιρροῆς, ἐκρυσεν ἀναθρέψουσα αὐτὸ ἐπὶ τρεῖς ὄλους μῆνας.

Ἐξοδος, Β'. Ἐδαφ. 3. Μὴ δυναμένη ὁμῶς κρυφαὶ αὐτὸ πλέον, λαβοῦσα κιβώτιον σπάρτινον ἔχρισεν αὐτὸ μὲ ἄσφατον, καὶ θέσασα ἐντὸς αὐτοῦ τὸ παιδίον ἀρῆκεν αὐτὸ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ.

4 Ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ παρέμενε μακρόθεν ἵνα ἴδῃ τὸ ἀποθητόμενον.

5. Κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ ὅπως λουσθῆ ἐν τῷ ποταμῷ καὶ ἐνῶ αἱ θεράπαιναι αὐτῆς περιήρχοντο τὴν ὄχθην, ἴδε τὸ κιβώτιον ἐπὶ τοῦ ἔλους καὶ ἐπεμφε μίαν αὐτῶν ὅπως τὸ προσλάβῃ.

6. Ἀνοίξασα αὐτὸ βλέπει τὸ παιδίον, καὶ

ιδού ἔκλαιε· καὶ τὸ ἐλυπήθη, λέγουσα, «ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν Ἑβραίων εἶναι τοῦτο».

7. Τότε προσελθοῦσα ἡ ἀδελφὴ τῆ θυγατρὶ Φαραὼ προσέφερεν ἑαυτὴν ἵνα εὐρῆ τροφὸν ἀναμέσον τῶν Ἑβραίων γυναικῶν καὶ θηλάσῃ τὸ παιδίον.

8. Καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ ἀπεκρίθη εἰς αὐτήν, — "Ἰπαγε. Καὶ τὸ κοράσιον ἀπῆλθε καὶ ἔκραξε τὴν μετέρα τοῦ παιδίου.

9. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτήν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, λάβε τὸ παιδίον τοῦτο καὶ θήλασον αὐτὸ, καὶ ἐγὼ δώσω τὸν μισθόν σου.

10. Ἐλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον καὶ ἐθήλασεν αὐτό· καὶ ὅτε ἠξύνθη ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν θυγατέρα Φαραὼ, καὶ ἐγένετο υἱὸς τῆς, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μωσῆν, διότι εἶπεν, ἔσυρα αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὑδάτων.

Ἡ μορφή τοῦ νηπίου, τοῦ μέλλοντος προφήτου, τοῦ παιδευθέντος ἀνὴρ Πάση Σοφίᾳ Αἰγυπτίων — «αὐτοῦ δυνατοῦ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις,» — τοῦ λαλήσαντος πρὸς τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, — τοῦ σωτῆρος τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, — καὶ τοῦ πρώτου ἱστορικοῦ τοῦ χαραξάντος τὴν πρώτην Αἰώνιον Διαθήκην ἀναμέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, — τοῦ εἰπόντος ἐπὶ τέλος τοὺς ἀξιωματικὸν λόγους τοὺς ἐν συνόψει περιέχοντας ἅπασαν τὴν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν, τὸ «Ἄνδρες ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς· ἵνα τί ἀδικεῖται ἀλλήλους!» — ἔστιν ἀληθῶς καλλιτεχνικὸν ἀριστούργημα. Νήπιον μὲν ὀρώμεν ἐν κοιτῆδει, ἀλλὰ μέτωπον εἰσηγητικὸν φέρον τύπον, καὶ προγνωστικὴν ὁμματος ἔκφρασιν· διὰ δὲ πλείστης ὄσης περισκέψεως, τὸ τοῦ φωτός ἀποτέλεσμα ἐπ' αὐτοῦ καὶ μόνου τοῦ ἀντικειμένου συγκεντρύεται. Ἡ θυγάτηρ Φαραὼ παρίσταται ἀληθῆς ἡγεμονίς, μελανὴν ἔχουσα τὴν κόμην καὶ μελανὰ δορκάδος ὄμματα, τὸ ἀνάστημα αὐτῆς ἀξιόπρεπές, καὶ οὐδόλως ἄκομψον.

Τὴν ὡραίαν ταύτην εἰκόνα ἤρξατο ἐπεξεργάζεσθαι ὁ Δελαρώς ἐν ἔτει 1848, ἐκ σχεδιογραφῆματος ἰδίου πρὸ ὀκταετίας γενομένου, τελειώσας αὐτὴν τῷ 1853. Εὐρίσκεται δὲ εἰς μέγα, ἐν τῇ συλλογῇ τῆς Βαρονέσσης I. Δε Ροδσχίλδ. Ὁ καλλιτέχνης ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν αὐτὴν εἰ-

κόνα καὶ εἰς μικρὸν, ἥς ἀντίτυπον, ἔργον τοῦ Ἐνρικήτου Δουπόντ ἀρίστου χαλκογράφου Γάλλου, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν KK. Τουπέλ καὶ Συντροφία ἀδεία τὲ τούτων καὶ παρ' ἡμῶν.

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε σελ. 778) Τεῦχος ΚΕ'.

Εὐκόλον ἤδη ἀποβαίνει ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν περιστάσεις γονιμοποιήσεως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλήρους, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον νοθογενούς μεταξὺ διαφόρων εἰδῶν καὶ μάλιστα μεταγενῶν (ὡς παρ. χάρ. αἱ νοθογένειαι τῆς αἰγοκαμήλου καὶ τῆς προβατοκαμήλου, ὄνου καὶ ἡμιόλου, λέοντος καὶ τίγρεως, πιθήκων κτλ.). Τὰ γεγονότα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι δὲν ὑφίσταται πλέον χάσμα ἀνυπερβλήτον μεταξὺ τῶν ζωικῶν, ἢ τῶν φυτικῶν εἰδῶν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν μάλιστα τῶν τύπων, τῶν κατεχόντων ἀνωτέραν ἐν τῇ ταξινομίᾳ θέσιν, τῶν ἐχόντων πλήρη εἰδικοποίησιν, τῶν μεμονοποιημένων ἤδη πρὸ πολλοῦ καὶ παρὰ τοῖς ὁποίοις ἐπομένως ὁ τῆς κληρονομίας(*) νόμος μεγάλην κέκτηται ἰσχύν. Τὰ γεγονότα ὁμῶς ταῦτα, ὄντα κατὰ τὸ πλεῖστον λίαν κοινὰ, εἰς τὰς αὐτὰς ὑπόκεινται ἀποδείξεις, εἰς τὰς ὁποίας καὶ κατὰ ἀνάλογα γεγο-

(*) Σημ. Μεταφρ. — Κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Δάρβιν ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὀργανικῶν ὄντων, πέντε εἰσὶν οἱ διέποντες τὴν ἐξέλιξιν ταύτην νόμοι. 1) ὁ νόμος τῆς παραγωγῆς, 2) ὁ νόμος τῆς ἀμοιβαίας ὡς πρὸς τὴν αὐξήσιν τῶν ὀργάνων σχέσεως, 3) ὁ νόμος τῆς κληρονομίας (ἀ. κληρονομίας τῶν κερτημένων τροποποιήσεων, β'. κληρονομίας τῶν μεταβολῶν κατὰ τὴν ἀντίστοιχον ἡλικίαν), 4) ὁ νόμος τῆς γεωμετρικῆς προόδου κατὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν εἰδῶν καὶ τῆς ἀριθμητικῆς προόδου κατὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς τροφῆς, 5) ὁ νόμος τῆς μονιμότητος τῶν τύπων, ἀναλόγου οὐσῆς τῆς ἀπλότητος τῆς κατασκευῆς τῶν ὀργανικῶν ὄντων.

νότα, ἅτινα ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κατὰ τὴν ἱερευσαν τοῦ φυτικῆ βασιλείου. Ὅθεν δίδομεν πέρασ τῆ διερευνησε ταύτη, ἀνασκευάζοντες θεωρίαν τινά, τῆς ὁποίας αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ διευτυπώθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῆ Ἐπιθεωρήσει τῆς Θετικῆς Φιλοσοφίας (Ἰανουάριος καὶ Φεβρουάριος 1868).

Αἱ ἰδέαι καὶ οἱ ὅρισμοὶ τοῦ ἱκανοῦ ζωοτέχνου, τὰς ὁποίας παρακατιῶν ἀναφέρομεν, ἔχουσι σπουδαιότητά τινα, καθόσον εἰσὶ σαφεῖς καὶ εὐκρινεῖς καὶ ἐπομένως εὐκόλως δύνανται νὰ ἐννοηθῶσι καὶ νὰ πολεμηθῶσιν.

Ὁ Σανσὼν νομίζει, ὅτι εὖρεν ἐπὶ τέλους τὸν στερεὸν ἐκεῖνον βράχον, ἐφ' οὗ δυνάμεθα νὰ οἰκοδομήσωμεν δι' ἀκαταστρέπτου γρανίτου λίθου τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ γένους, τοῦ εἴδους καὶ τῆς φυλῆς. Ἀλλ' οὐκ ἐσμὲν ἐξ ἐκεῖνων, οἵτινες ἐκλαμβάνουσι τὰ τελευταῖα ταῦτα συμπλέγματα, ὡς βάσιν τῆς ταξινομίας τῶν ὀργανικῶν ὄντων, καθότι αἱ κύρια διαιρέσεις εἰσὶ λίαν οὐσιώδεις. Καίτοι ὅμως ἀληθὲς ἐστίν, ὅτι τὰ φύλλα καὶ οἱ κλαδίσκοι δὲν δύνανται νὰ ὑποστρίξωσι τὸν κορμὸν καὶ τοὺς κλάδους δένδρου τινός, οὐχ ἤττον ὅμως νομίζομεν, ὅτι ἐπάναγκές ἐστίν, ὅπως διαφωτίσωμεν μεθ' ἱκανῆς ἐντάσεως ἐπιστημονικοῦ φωτός τὰ καθέκαστα. Ἰδῶμεν λοιπὸν τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Σανσὼν.

Τὸ γένος ἐστὶ κατ' αὐτὸν ἡ συλλογὴ ἀπάντων τῶν ὄντων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ γονιμότης ἐστὶ μὲν δυνατὴ, ἀλλὰ νοθογενὴς καὶ περιορισμένη.

Οἱ τύποι, οἵτινες δύνανται μὲν νὰ συνενῶνται μετ' ἀπεριορίστου καὶ διαρκούς γονιμότητος χωρὶς ὅμως νὰ μεταδίδωσι σταθερῶς τοῖς νέοις παραγομένοις οὔσι τὰς χαρακτηριστικὰς αὐτῶν μορφὰς ἀποτελοῦσι τὸ αὐτὸ εἶδος.

Τέλος ἡ ἐντελής γονιμότης ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ σταθερὰ καὶ ἀναγκαῖα μετάδοσις τῶν τῆς μορφῆς τύπων ἀφ' ἐτέρου, συνιστᾷ τοὺς χαρακτῆρας τῆς φυλῆς.

Ἡ φυλὴ λοιπὸν συνίστησι τὸν ἄκρον ὅρον τῆς ἀναλύσεως, τὴν ἐνότητά, τὸ ζωολογικὸν ἄτομον. Ἀναλλοίωτον κατὰ τε τὸ παρὸν, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον δύνανται ποτε νὰ ἐκλεί-

ψη, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ μεταβληθῆ, οὔτε ποτὲ μετεβλήθη.

Καὶ ὅμως ὁ Σανσὼν παρεξηγεῖ σπουδαίως τὴν ἀπλουστάτην αὐτοῦ ἀρχήν· ἦτοι παραδέχεται, ὅπερ καὶ λίαν ἐναργές, ὅτι τὸ παραγόμενον δὲν ὁμοιάζει πάντοτε ὁμοίως τοῖς παραγογεῦσιν αὐτοῦ, ὅτι καὶ οὗτοι ὁμοιάζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον ἀλλήλοις καὶ ὅτι οἱ κτηναγωγοὶ πολλάκις ἀπέδειξαν, ὅτι δυνάμεθα νὰ μεταδώσωμεν τοῖς ἡμετέροις κατοικιδίοις ζώοις κληρονομικὰς μεταβολὰς. Οὕτως ὁ ἡμέτερος ζωοτέχνος καίτοι ζωηρῶς κατειρωνεύεται τοῦ περιορισμένου ἀλλοιωτοῦ, οὐχ ἤττον παραδέχεται αὐτὸ, ἐξακριβῶν ὅμως, ὅπερ δίκαιον ν' ἀποδώσωμεν αὐτῷ, τὰ ὅρια αὐτοῦ· διότι διηυκρίνησε σαφῶς τὸ ἐνδεχόμενον καὶ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῦ. Κατ' αὐτὸν οἱ δευτερεύοντες χαρακτῆρες, ἐπομένως καὶ οἱ μεταβλητοὶ εἰσὶ τὸ ἀνάστημα, τὸ χροῶμα τοῦ τριχώματος, ὁ ὄγκος τῶν μυῶν, ἡ διεύθυνσις τῶν ὀστέινων μοχλῶν, τὸ εὖρος τοῦ θώρακος κτλ. Οἱ δ' ὠρισμένοι καὶ ἀναλλοίωτοι χαρακτῆρες εἰσὶν ἀπλοῖ καὶ εὐάριθμοι· τοιοῦτοί εἰσι 1) ἡ σχέσις τοῦ μήκους τοῦ κρανίου κατὰ τε τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ, δηλονότι ἡ βραχυκεφαλία ἢ ἡ δολιγοκεφαλία· 2) τὸ σχῆμα τῶν ὀστέων τοῦ προσώπου, ὡς ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον μεγάλη ἐξοχὴ τῶν ὀφθαλμικῶν ἢ ζυγωματικῶν ἀψίδων, ἡ γωνία καὶ τὸ καμπύλον τῶν σιαγῶνων, ἴσως δὲ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν σπονδύλων. Τοῦτό ἐστὶ τὸ ὅλον σύστημα. Ἐκτὸς τούτου πᾶν ἄλλο ἐστὶν ὄνειροπολία καὶ χίμαιρα. Ἐπίσης ὁ συγγραφεὺς οὗτος κρίνει ἀδυσωπήτως ἅπαντας τοὺς φυσικοῖστορας, τοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον ἀπομακρυνομένους τῶν θεμελιωδῶν τούτων γεγονότων. Ἀλλὰ τὰ ὄνειροπολήματα ταῦτα παρήγαγον τὰ μεγαλήτερα ὀνόματα.

Ἦδη εἶπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν βάσεων τοῦ συστήματος τούτου ὡς καὶ περὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ συνεπειῶν· καθότι αἱ συνέπειαι εἰσὶ τὸ λαμπρὸν μικροσκόπιον πρὸς διερεύνησιν δόγματός τινος.

Αἱ βάσεις τοῦ συστήματος τούτου εἰσὶ περιορισμέναι· τοῦτο δὲ συμβαίνει καθότι ἡ τοῦ συγγραφέως ἰδία πείρα ἐστὶ περιορισμένη ἐντὸς στενωτάτου κύκλου. Ὁ Σανσὼν ἔστρεψε τὸ πα-

ρατηρητικὸν αὐτοῦ ὄμμα μόνον ἐπὶ τῶν κατοικιδίων ζώων, ἢ μᾶλλον ἐπὶ τινῶν εἰδικῶν φυλῶν. Τὸ ἀφορμητήριον τοῦτο τοῦ Σανσῶν ἐστὶ λίαν ἀνεπαρκές· ἐπομένως δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὄρος πρὸς σχηματισμὸν ἐπαγωγικοῦ συλλογισμοῦ, ἐφαρμοστοῦ ἐφ' ἀπάντων τῶν ζῶντων ὄντων ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ δυνάμεθα εἰπεῖν εἰς τὸν ἀπόστολον τοῦτον τοῦ ἀπολύτου ἀναλλοιώτου: ἐπειδὴ στηρίζετε τὴν ἡμετέραν μέθοδον ἐπὶ τῆς ἀνθρωπολογίας, ὀφείλετε πρὶν ἢ ὁμιλήσητε περὶ δολιχοκεφαλίας ἢ βραχυκεφαλίας φυλῆς τινος, νὰ ἔχητε συντεταγμένους πλουσίους πίνακας, περιέχοντας ἀκριβεῖς καταμετρήσεις καὶ ἀναφερομένας ἀκριβῶς εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἀτόμων, ὑπαγομένων εἰς συμπλέγματα, ἅτινα παραδέχεσθε. Ἀλλ' ὁ Σανσῶν δὲν δίδει οὐδὲ μίαν καταμέτρησιν καὶ πολὺ πιθανὸν ζυχαριστήθη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπλῶς εἰς καθαρὰ καλλιτεχνικὰ ἐκτιμήσεις. Τί λοιπὸν νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐπουσιωδῶν τούτων τοῦ προσώπου χαρακτήρων, τοσοῦτο ποικιλλόντων παρ' ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ;

Πῶς δὲ νὰ συμβιδάσωμεν τὰς δογματικὰς ταύτας διαθεβαιώσεις τοῦ Σανσῶν μετὰ τῶν γεγονότων τῶν προδήλων παραγομένων ποικιλιῶν, ὡς παρὰ τῷ βοῖ νάττα, καὶ τοῖς κονίχλοις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Δάρβιν ἐπιχειρήσας ἀκριβεῖς καταμετρήσεις ἀπέδειξε σπουδαίας ὑφισταμένας ποικιλίας κατὰ τε τὴν διάστασιν, τὰς διαμέτρους τῶν κρανιακῶν καὶ τοῦ προσώπου ὀστέων; Καὶ ὄντως ἐν τινὶ αὐτοῦ πραγματεῖα « Περὶ τῆς ποικιλίας τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν » ὁ Δάρβιν συγκρίνων τὴν κεφαλὴν τῶν κατοικιδίων κονίχλων πρὸς τὴν τῶν ἀγρίων, ληφθέντων παρὰ διαφόρων μερῶν τῆς γῆς, εὔρεν, ὅτι παρ' ἀπάσαις ταῖς τεχνιταῖς ταύταις φυλαῖς, τὸ κρανίον ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἐπιμηκύνεται ἀφ' ἑτέρου στενοῦται, τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀποδίδει, καὶ δικαίως ἴσως, ἐν τούτῳ: ἐπειδὴ αἱ τεχνητῶς παραγόμεναι αὗται φυλαὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν αἰτίαν νὰ ἐξασκήσωσιν, ὅπως αἱ ἐλεύθεραι, ἤτοι αἱ ἄγριαι φυλαί, τὰς αἰσθήσεις, τὴν νόησιν, καὶ τοὺς ἐκουσίους αὐτῶν μῦς, τούτου ἕνεκα συμβαίνει ἐλάττωσις τῶν νευρικῶν κέντρων καὶ τοῦ κρανίου. Πῶς τῷ ὄντι νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μόνον τὰ μέλη ταῦτα τοῦ

σώματος δὲν ἐπηρεάζονται ἐκ τῆς παρεχομένης προσπαθείας πρὸς τελειοποίησιν, ἀνάπτυξιν κτλ.; Ἄν δ' ἡ κεφαλὴ τῶν κατοικιδίων ἡμῶν ζώων ἤκιστα μεταβάλλεται, τοῦτο συμβαίνει καθότι τὸ μέρος τοῦτο τοῦ σώματος ἤκιστα ἐνδι αφέρει τοὺς κτηναγωγούς(*) ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ.

Τί δὲ γίνονται οἱ κρανιακοὶ τύποι, οἱ δῆθεν ἀναλλοιώτοι, τῶν ἀρχικῶν φυλῶν ὅταν ταχεῖα ἀποστέωσις στερεοποιεῖ τὰ κρανιακὰ ὀστᾶ τόσον ταχέως ὥστε τὰ κέρατα παρ. χάρ. προβατίνων τινῶν φυλῶν νὰ μὴ δύνωνται ν' ἀναπτυχθῶσι; Παρὰ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἀνάλογα φαινόμενα συνοδεύονται ἀναγκαίως μετὰ τινος ἀτροφίας τῶν μετοπιαίων λοβῶν, συστολῆς τῆς κρανιακῆς χωρητικότητος, τροποποιήσεως τῶν τῆς κεφαλῆς σχημάτων κτλ. Δυνάμεθα δὲ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἄλλως συμβαίνει παρὰ τοῖς ἀνωτέροις μαστοφόροις, τοῖς τοσοῦτο πρὸς τὸν ἀνθρώπον ἀνάλογοις; Πῶς δὲ νὰ ἐφαρμώσωμεν τὸ σύστημα τοῦτο εἰς τὸ φυτικὸν βασιλεῖον ἢ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀσπόνδυλα;

Αἱ γενικαὶ καὶ ἀνκλόφευκτοι συνέπειαι τοῦ συστήματος τοῦ Σανσῶν, εἰσὶν ἐκεῖναι αἵτινες προκύπτουσιν ἐξ ἀπασῶν τῶν θεωριῶν, τῶν τε θεμελιωμένων ἐπὶ τοῦ ἀπολύτου ἀναλλοιώτου τῶν εἰδῶν. Κατ' αὐτὰς ἄπειρος σειρὰ αὐτομάτων καὶ στιγμιαίων γενέσεων παρήχθη: ἅπαντα τὰ ζῶντα ἢ ἐκλελειπόμενα ὀργανικὰ ὄντα θὰ παρήχθησαν αὐτομάτως καὶ ἀναγκαίως ἐν τῇ ἐφήβῳ αὐτῶν ἡλικίᾳ τοῦτο δ' ἐστὶν ἀληθὲς οὐ μόνον διὰ τὸν ἀνθρώπον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρῶτόκοκον. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ ὄντα δὲν ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ τῶν διαφόρων τόπων τῆς γῆς βραδέως καὶ προοδευτικῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον τελειοποιούμενα ἐπομένως ἠναγκασμένοι ἐσμὲν νὰ παραδεχθῶμεν προορισμὸν τινα ἤτοι προδιάταξιν μαγικὴν, ἣτις περιετύλιξε καὶ συνεσπείρωσε τὰς σπείρας τοῦ ἀμμανίτου, ἣτις ἐπεμήκυνε τὸν λαιμὸν τοῦ πλησισσαύρου, ἣτις κατεσκεύασε τὸν ἰχθῦν διὰ νὰ ζῆ ἐν τοῖς ὕδασι, τὸ πτηνὸν διὰ νὰ πλανᾶται ἐν τῷ

(*) Τὴν σημείωσιν ταύτην τοῦ Μεταφραστοῦ μετὰ μερικῶν παροραμάτων ἐπὶ τῆς αὐτῆς πραγματείας εὕρισκει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀνά χειρας Τεύχους.

ἀέρι, τὴν στρουθοκάμηλον διὰ νὰ διατρέχη τὰς ἐρήμους καὶ τοὺς τῶν δογμάτων ἐραστὰς διὰ νὰ κατασκευάζωσι συστήματα μόνιμα, ὡσπερ χάρτινα ἀνάκτορα.

Ἐν γένει ἡ διδασκαλία τοῦ ἀναλλοιώτου τῶν ὀργανικῶν τύπων δὲν συμβιβάζεται οὔτε μετὰ τῆς ταξινομίας, ἣτις δείκνυσιν ἡμῖν κατὰ τὴν ταξιθέτησιν τῶν ὄντων, διάταξιν βαθμιαίαν καὶ κατὰ τινα σειρὰν γινομένην, οὔτε μετὰ τῆς παλαιοντολογίας καὶ τῆς ἐμβροολογίας, διότι ἀμφότεραι αὐταὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ὀλόκληρον τὸ ὀργανικὸν βασιλεῖον ὑπέστη διαφόρους φάσεις κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀνάπτυξιν ὁποίας καὶ αὐτὸ τὸ ἄτομον ὑφίσταται· οὔτε μετὰ τῶν τρόπων τῆς γένεσως καὶ τῆς ἀναπτύξεως, τῆς γινομένης ἐκτὸς τοῦ ὕδου ἔνθα ἡ βαθμιαία καὶ προοδευτικὴ ἀνάπτυξις ἐστὶν ὀρατὴ, οὔτω μετὰ τῶν φαινομένων τῶν ποικιλιῶν τῶν συμβαινουσῶν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν διαφόρων τόπων, τῆς ἑτεροσυζεύξεως, τῆς ἀγωγῆς κτλ. Ἔστι δὲ σπουδαιοτάτη ἡ παρατήρησις, ὅτι αἱ ὀργανικαὶ αὐταὶ ποικιλίαι παρατηροῦνται, συμβαίνουσαι παρὰ τοῖς ἀνωτέροις οὖσιν ἐν τῇ ὀργανικῇ ἱεραρχίᾳ καὶ ἐπομένως παρὰ τοῖς μᾶλλον μονίμοις· ἐνῶ ὀλόκληρος ἡ φυσικὴ ἱστορία διδάσκει ἡμῖν, ὅτι ἡ σύγχυσις τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν μορφῶν ἐστὶ τοσοῦτο μεγαλύτερα, καθόσον ἐρευνῶμεν κατώτερους τύπους, ὅσπερ ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι παρὰ τοῖς κατώτεροις τούτοις τύποις ἡ πειραματικὴ ἀπόδειξις τοῦ ἀλλοιωτοῦ τῶν τύπων ἐστὶν εὐκολωτέρα. Προσπαθήσατε, τῷ ὄντι, νὰ παραγάγητε διαμόρφωσιν τινα τερατώδη παρὰ τινι ἐφήβῳ σπονδιλωτῶ· ἡ ἀποτυχία ὑμῶν ἐστὶ ἐξάπαντος βεβαία· καὶ ὁμως πόσον ἡ ἐργασία ἀποβαίνει εὐκολος, προκειμένου περὶ ἐμβρύου (οἱ Δύω Ζεοφφροά—Σάντ—Ιλαίρ, Δαρῆστ)· ὅθεν οἱ κατώτεροι ὀργανισμοὶ εἰσὶν ὁμοιοαληθῶς τὰ ἐμβρυα τῶν ὀργανικῶν βασιλείων.

Ἦδη δὲν πρόκειται πλέον ν' ἀντιπλευσώμεν κατὰ τῶν ἀποδείξεων· καθότι ἡ μεγάλη διδασκαλία τοῦ ἀλλοιωτοῦ τῶν ὀργανικῶν τύπων ἣτις ἐζωοποίησεν ἀπάσας τὰς φυσικὰς ἐπιστῆμας στηρίζεται ἤδη ἐπὶ τῆς Βιολογίας. Τίνες ὁμως εἰσὶν οἱ νόμοι αὐτῆς; Τίνα τὰ ἰδιαίτερα ἐκεῖνα γεγονότα εἶναι δύνανται ν' ἀποδείξωσι τὸ κυ-

ρος αὐτῆς μετ' ἀπολύτου εὐκρινείας, ἐπὶ ἐπιστημονικῆς στηριζομένης ἀληθείας; Τίνες περιστάσεις ἐπιτρέπουσι τὴν παραγωγὴν τῆς ποικιλίας τῶν ὄντων; Τίνες δὲ ἀντιστρατεύονται κατ' αὐτῆς; Ἡ διασάφησις τούτων ἐναπόκειται τῇ παρατηρήσει καὶ τῇ πείρᾳ,

Πρὶν ἢ ὅμως ἡ ἐπιστήμη ἐφοδιασθῇ δι' ἀπασῶν τούτων τῶν ἀποδείξεων δὲν δύναται νὰ διαχαράξῃ ἀσφαλῶς τὴν γενεαλογίαν τῶν ζώντων ὄντων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Οὐχ' ἦττον ὁμως τὸν τεῦθεν δύναται ἄνευ παραλογισμοῦ, νὰ παραδεχθῇ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀλλοιωτοῦ τῶν τύπων μᾶλλον πιθανότεραν τῆς τοῦ ἀναλλοιώτου. Ἄν δ' ὁ ὀρισμὸς τοῦ εἶδους ἐστὶ τι ἀπολύτως ἀναγκαῖον, τότε προτιμότερον νὰ παραδεχθῶμεν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὁ Νωντὲν ἠρύσατο ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ Ντουζῆς (Συγκριτικὴ Ἡφυσιολογία) κατὰ μετάφρασιν ὀλίγον ἐλευθέραν ἀπὸ εἶδός ἐστὶν ἰδεώδης τύπος μορφῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἕκαστος ἀναφέρει ἀθαιρέτως τὰ ἄτομα, εἴτινα νομίζει, ἀναλόγως τῆς ἀμοιβαίας ὁμοιότητος αὐτῶν, ὅτι ἀναφέρονται εἰς αὐτάς».

ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ.

(Ἴδε σελ. 769 τεύχος ΚΕ')

Οἱ νόμοι τῆς φύσεως. Οἱ νόμοι δὲν εἶναι τὰ αἷτια.—Ὅταν ἀνεύρωμεν δι' ἐπισταμένης παρατηρήσεως καὶ ἐρεῦνης, ὅτι κατὰ τι εἶναι ἀναποφεύκτως τὸ αἷτιον ἀποτελέσματος τινος, ἢ ὅτι γεγονότα τινὰ λαμβάνουσι χώραν ἐν τῇ αὐτῇ πάντοτε τάξει, ἀποκαλοῦμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην νόμον τῆς φύσεως. Οὔτω ἡ ἰδιότης τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα ἔχουσι βαρύτητα ὅπως πίπτωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὅταν τὰ ἀφίνωμεν εἶναι φυσικὸς νόμος. Ὁ μόλυβδος εἶναι μεταλακὸς καὶ βαρὺς, καθὼς συνήθως λέγομεν, ἐνῶ τὸ κρύσταλλον εἶναι σκληρόν καὶ εὐθραυστον· αἱ ἰδιότητες λοιπὸν αὐταὶ αἱ ὑπάρχουσαι ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἀντικειμένων τούτων εἶναι νόμοι φυσικοί. Διὰ τῆς πείρας διδασκόμεθα, πράγματι, ὅτι τὰ βαρῆα πράγματα πίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅταν δὲν κρατῶνται πλέον καὶ ὅτι, καθὼς κοινῶς λέγομεν, ὁ μόλυ-

θδος είναι πάντοτε μαλακός και τὸ κρύσταλλον είναι πάντοτε σκληρόν.

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφανές γίνεται, κυρίως νόμους φυσικούς ἀποκαλοῦμεν τὰς ιδιότητες, τὰς ὁποίας ἀποδίδομεν καὶ αἰτινες ἰδιάζουσιν ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων ὡς καὶ τὴν φυσικὴν τάξιν κατὰ τὴν ὁποίαν λαμβάνουσι χώραν πάντα τὰ γεγονότα. Καλὸν ὅμως εἶναι νὰ ἔχωμεν πάντοτε κατὰ νοῦν τοῦθ' ὄπερ συχνάκις λησμονοῦμεν—ὅτι οἱ φυσικοὶ νόμοι δὲν εἶναι τὰ αἴτια τῆς φυσικῆς τάξεως, ἀλλ' ἀπλῶς ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐκφράζομεν ὅ,τι ἠδυνήθημεν νὰ ἀνακαλύψωμεν ἐκ τῆς τάξεως ταύτης. Οἱ λίθοι δὲν πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους συνεπεία τοῦ νόμου, τὸν ὁποῖον ἀνεφέρομεν, ὡς συνήθως λέγουσιν ἀπερισκέπτως. Ἄλλ' ὁ νόμος εἶναι τὸ μέσον δι' οὗ ἐπιβεβαιοῦμεν τὰ ἀποτελέσματα, τὰς συνεπειάς, αἰτινες ἐπακολουθοῦσι πάντοτε καὶ ἀμεταβλήτως ὅταν βαρῆα σώματα πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅταν οἱ λίθοι καὶ τὰ λοιπὰ σώματα τίθενται εἰς κίνησιν.

Οἱ φυσικοὶ νόμοι εἰσὶν, ὡς πρὸς τοῦτο, ὅμοιοι πρὸς τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους καθιεροῖ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως κανονίζη καὶ ρυθμίζη τὴν διαγωγὴν καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ πλασμάτων. Ὑπάρχουσι νόμοι ἐπὶ τῶν φόρων καὶ νόμοι τιμωροῦντες τὰς κλοπὰς καὶ τοὺς φόνους. Ἐν τούτοις ὁ νόμος δὲν εἶναι τὸ αἴτιον διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι πληρόνουσι φόρους καὶ ἀπέχουσιν ἀπὸ τὰς κλοπὰς καὶ τοὺς φόνους.

Ὁ νόμος ἀπλῶς διακηρύττει τὸ τί μέλλει νὰ συμβῆ ἐν ἡ περιπτώσει δὲν πληρόνει τις τοὺς φόρους του καὶ κλέψει ἢ φονεύσει· τὸ αἴτιον κυρίως τὸ ἀναγκάζον αὐτὸν νὰ ᾗ ἀκριβῆς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὑπαγορευομένων καθηκόντων, — ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐξέλιπεν ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου πᾶς ἀνώτερος φόβος καὶ πᾶν εὐγενές αἶσθημα — εἶναι ὁ φόβος διὰ τὰς συνεπειάς, προερχόμενος ἐκ τῆς πεποιθήσεως ἣν ὁ ἄνθρωπος ἔχει πρὸς τὴν διακήρυξιν τοῦ νόμου. Ὁ ἀνθρώπινος νόμος διδάσκει ἡμᾶς τί ὀφείλει νὰ

πράττη ὁ ἄνθρωπος ἐν τισὶ περιστάσεσιν, ὁ δὲ φυσικὸς νόμος διδάσκει ἡμᾶς, ὡσαύτως, ὁποίας μεταβολὰς ὑφίστανται τὰ φυσικὰ ἀντικείμενα ἐν τισὶ περιστάσεσιν. Ἐκαστος νόμος περιέχει εἰδήσεις τινὰς, διαταγὰς, αἰτινες ἐπιβάλλονται πρὸς ἐκτέλεσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον; Ἐκτὸς δὲ τῆς ἐπιρροῆς, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ λόγοι κενοί.

Καίτοι μεγάλη ὄντως ἀναλογία ὑφίσταται μετὰ τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀνθρώπινων νόμων, οὐχ ἥττον δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ σπουδαίας τινὰς διαφορὰς, αἰτινες διακρίνουσιν αὐτούς. Ὁ ἀνθρώπινος νόμος συνίσταται εἰς διαταγὰς τινὰς ἀφορώσας ἐκουσίας τινὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰς ὁποίας δύναται οὗτος νὰ ὑπακούσῃ ἢ μὴ. Ἡ παράβασις τοῦ νόμου δὲν ἐκμηδενίζει αὐτὸν οὐδὲ καταστρέφει τὰς συνεπειάς αὐτοῦ· οἱ φυσικοὶ ὅμως νόμοι, τὸν κενότιον, δὲν εἶναι διαταγαί, οὐδὲ κελεύσματα, ἀλλ' ὀρισμένοι διαθεβαιώσεις περὶ τοῦ ἀμεταβλήτου καὶ ἀναλλοιώτου τῆς φυσικῆς τάξεως, βασιζόμεναι ἐπὶ προηγουμένων πειραμάτων. Αἱ διαθεβαιώσεις δ' αὗται ἐπὶ τοσοῦτον δικτηροῦσι τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, ὡς νόμων, ἐφ' ὅσον διατελοῦσιν ἐκφράζουσαι πάντοτε ἀκριβῶς τὴν τάξιν ταύτην τῆς φύσεως. Τὸ συζητεῖν ὅθεν περὶ μετατροπῆς ἢ ἀναστολῆς φυσικοῦ τινος νόμου ἐστὶ πλέον τι ἢ παραλογισμός! Διὰ τούτων ἐννοοῦμεν, ὅτι ἂν ἐν τισὶ περιστάσεσιν οἱ ὀρισμοὶ τῶν φυσικῶν νόμων οὕς καθιεροῖ ὁ ἄνθρωπος εἰσὶν ἀνακριβεῖς. Ἐκ τῆς ἀνακριθείας ταύτης δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ τάξις τῆς φύσεως μετετρέπη ἢ διαταράχῃ ποσῶς, ἀλλ' ὅτι ἡμεῖς ἐσφάλομεν καθιερώσαντες τοιαύτην τινὰ τάξιν διὰ τῆς παραδοχῆς τῶν ἀνακριβῶν τούτων νόμων. Ὁ φυσικὸς ἀληθῶς νόμος εἶναι κανὼν γενικὸς ἄνευ ἐξαιρέσεων.

Πρὸς τούτοις δὲ οἱ ἀνθρώπιννοι νόμοι οὐδεμίαν ἔχουσι σημασίαν, ἄνευ κοινωνίας.

Οἱ φυσικοὶ ὅμως νόμοι ἐκφράζουσι καὶ περιγράφουσι τὴν γενικὴν οὕτως εἰπεῖν φορὰν τῆς φύσεως, ἧς ἡ ἀνθρώπινος κοινωνία σμικρότατον μέρος ἀποτελεῖ.

Ἡ γνῶσις τῆς φύσεως ἐστὶν ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ. Ἐὰν πράγματι, οὐδὲν γίγνεται κατὰ τύχην, καὶ ἐὰν τὰ πάντα ἐν τῇ φύσει ἀκολουθοῦσιν ὠρισμένην τινὰ τάξιν, ἐὰν πρὸς τούτοις οἱ φυσικοὶ νόμοι εἶναι ἡ ἀληθῆς καὶ ἡ ἀκριβὴς ἔκφρασις ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν περὶ τῆς φυσικῆς τάξεως, εἶναι ἀναγκαιότατον δι' ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τοὺς φυσικοὺς τούτους νόμους, ὅπως κανονίζωμεν ἐπ' αὐτῶν τὸν βίον ἡμῶν.

Ὅστις θελήσει νὰ ζήσῃ ἐν τινι χώρᾳ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τοὺς νόμους τοῦ τόπου θὰ εὐρεθῇ ἐν λίαν ἀμηχάνῳ θέσει, διότι θὰ περιπίπτῃ εἰς πολλὰ σφάλματα καὶ παρανομίας. Ἐὰν φυλακισθῇ, ἢ καταδικασθῇ εἰς θάνατον, οἱ ἔλλογοι ἄνθρωποι θὰ ἐπιρρίψωσιν ἀναμριθόλως τὸ σφάλμα εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀμάθειαν.

Οὕτως ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ζῆ ἐπὶ τῆς γῆς μὴ δόλως προσέχων εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ὁ βίος αὐτοῦ εἶναι λίαν βραχύς, πάντοτε δὲ εὐρίσκειται ἐν οὐχὶ εὐαρέστῳ καταστάσει. Ἐτέρα τις διαφορά, ἣτις διακρίνει τοὺς φυσικοὺς νόμους τῶν ἀνθρωπίνων, εἶναι ὅτι ἐπιφέρουσι τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ἄνευ προηγουμένων κλήσεων καὶ καταδιώξεων. Πράγματι, οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ οὐδ' ἡμίσειαν ἡμέραν μὴ ὑποτασσόμενος καὶ μὴ ὑπακούων εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ὀλόκληραι δὲ χιλιάδες ἀνθρώπων ἀποθνήσκουσι καθ' ἑκάστην ἢ ζῶσαι διάγουσι βίον ἀθλίον καὶ κακοδαίμονα μὴ θελήσασαι, ἢ μὴ δυνηθεῖσαι εἰσεῖτι νὰ ἐννοήσωσι μετ' ὑπόσου ζήλου καὶ ἐνδιαφέροντος ὀφείλομεν νὰ μελετῶμεν καὶ σπουδάζωμεν τὸ βιβλίον τῆς φύσεως, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον συντελεστικὸν τυγχάνει πρὸς εὐημερίαν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

Παρατηρήθη ἤδη, ὅτι τὸ πρακτικὸν μέρος ὅλων ἐν γένει τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας ἐξαρτᾶται πρὸ πάντων ἐκ τῆς γνώσεως τῶν ἰδιοτήτων τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων, ἅτινα μεταχειρίζεται ὁ τεχνίτης καὶ ὁ βιομήχανος. Καίτοι δὲν δυνάμεθα ἀμέσως νὰ ἐξασκήσωμεν ἐπιρροὴν ἐπὶ πολυαριθμῶν φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ ἐπὶ τῆς διαδοχῆς καὶ ἀλλήλουχίας πολλῶν αἰερίων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐν τῇ φύσει, οὐχ ἤττον

ὅμως ὅταν σπουδάζωμεν τὰς ἰδιότητας τῶν ἀντικειμένων τούτων καὶ τὴν συνήθη τάξιν τῶν γεγονότων, δυνάμεθα νὰ ἀποφεύγωμεν παντὸς, ὅπερ δύναται νὰ βλάβῃ ἡμᾶς καὶ ἐπωφελώμεθα ἐκείνου, ὅπερ τείνει πρὸς ὄφελος ἡμῶν.

Οὕτως, καίτοι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται κατ' οὐδὲν νὰ μεταβάλλῃ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἢ νὰ τροποποιήσῃ τὸν τρόπον τῆς ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν δύναται οὐχ ἤττον, ἀφοῦ πρῶτον σπουδάσῃ τὴν φυσικὴν αὐτῶν τάξιν, νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτῶν σπείρων καὶ θερίζων ἐγκαίρως.

Δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ προκαλέσῃ σφοδρὸς ἀνέμους· ἀλλ' ὅμως, ὅταν πνέῃ σφοδρὸς ἄνεμος δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς διευθύνσεως αὐτοῦ ὅπως ἀναπετάσῃ τὰ ἱστία τοῦ πλοίου καὶ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τοὺς ἀνεμομύλους. Δὲν δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν κεραυνόν, ἀλλ' ὅμως δύναται νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν βλάβῃ μεταχειριζόμενος τὰ ἀλεξικέραυνα, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ κατασκευὴ ἀπαιτεῖ τὴν γνῶσιν νόμων τινῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὅστις δίδει γένεσιν εἰς τοὺς κεραυνούς. Οὕτω γνωρίζοντες τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ προτιθέμενοι νὰ μεταχειρισθῶμεν φυσικὰ τινα ἀντικείμενα πρὸς κατασκευὴν πράγματός τινος, δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν τὴν βλάβην τὴν ὁποίαν δυνατόν νὰ προξενήσωσιν εἰς ἡμᾶς.

Ἡ ἐπιστήμη.—Ἡ γνῶσις τῶν φυσικῶν νόμων ἐπιτυχῶς ἀνεταίδια τῆς παρατηρήσεως, τῆς πείρας καὶ τοῦ συλλογισμοῦ.— Δὲν δυνάμεθα κατ' οὐδὲν οὐδόλως νὰ συγκρίνωμεν τὰς γνώσεις τὰς ὁποίας ὁ λαὸς ἔχει περὶ τῶν διαφορῶν πραγμάτων μὲ τὰς γνώσεις τὰς ὁποίας οἱ ἐπιστήμονες ἔχουσι περὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων πραγμάτων, οὐδὲ τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς συλλογισμοὺς καὶ τὰς θεωρίας τῶν ἐπιστημόνων. Κυρίως εἰπεῖν πᾶς ἀκριβὴς συλλογισμὸς καὶ πᾶσα ἀκριβὴς γνῶσις εἶναι ἐπιστημονικὸν ὄρει. Ἡ μέθοδος τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας, τῆς ὁποίας ἐγένετο πρόξενος εἰς τὴν ἐπιστήμην μεγάλων καὶ σπουδαίων ἀποτελεσμάτων εἶναι ἡ αὐτὴ, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται καὶ ὁ λαὸς ἐν τῷ καθ' ἑκάστην αὐτοῦ βίῳ· μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅμως ὅτι αὕτη ἐστὶ τε-

λειοποιημένη και μάλλον ακριβής. Τὸ παιδίον ἅμα ἀποκτήσῃ νέον τι ἄθυρμα εὐθὺς παρατηρεῖ τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ και προσπαθεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ιδιότητας. Πάντες ἐν γένει παρατηροῦμεν και προσπαθοῦμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν ἀντικείμενόν τι, τὸ ὁποῖον ἤθελε περιέλθει εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. Ἐκεῖνοι ὅμως οἵτινες οὐδέποτε προσπαθοῦσι νὰ ἐξακριβώσωσι τὰς ιδιότητας τῶν πραγμάτων εἰς μεγίστην ὄντως περιέρχονται ἀμηχανίαν και ἐκπληξιν ἐπὶ ταῖς δυσκολίαις, τὰς ὁποίας ἀπαντῶσιν, ἐπιχειροῦντες ποτὲ τοῦτο. Ὀλίγιστοι δὲ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες δύνανται νὰ περιγράψωσι τὸ μικρότερον ἔστω γεγονός μετὰ τινος ἀκριβείας ἐπιστημονικῆς. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ πρῶτοι θέλοντες νὰ περιγράψωσι τι, ἢ παραλείπωσι σπουδαίας τινὰς λεπτομερείας, ἐξ ὧν παρηκολούθησαν τὸ γεγονός ἐκεῖνο, ἢ ἀφηγοῦνται ἄλλα αἷτια και ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πράγματι δὲν ἐξηκρίβωσαν ἢ οὐδόπως παρετήρησαν, ἀλλὰ ὑποθέτουσιν ὅτι συνέβησαν. "Ὅταν δύο ἐλικρινεῖς μάρτυρες διαφωνοῦσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τινος συζητήσεως, ἔπεται ὅτι εἰ, ἐκ τῶν δύο, πολλάκις δὲ και ἀμφοτέροι συγχέουσι τοὺς συλλογισμοὺς και τὰ συμπεράσματα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἀρῶνται ἐκ τοῦ γεγονότος τὸ ὁποῖον νομίζουσιν ὅτι εἶδον μετὰ τὰ συμπεράσματα τοῦ γεγονότος τὸ ὁποῖον πράγματι εἶδον.— ὁ Α ὁρκίζεται ὅτι ὁ Β ἔθεσε τὴν χεῖρά του ἐντὸς τοῦ θυλακίου του. Πιθανὸν δὲ ὁ Α νὰ διαμαρτύρηται μὲν ἐναντίον τοῦ Β, μὴ ὦν ὅμως βέβαιος ὅτι ὁ Β ἔθεσε πράγματι τὴν χεῖρά του ἐντὸς τοῦ θυλακίου του ἀλλ' αἰσθανθεὶς ὅτε ὁ Β ἦτο πλησίον του ὅτι κάποιος ἤγγισε τὸ θυλακίον του.

Οἱ ἄπειροι παρατηρηταὶ συγχέουσι τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ὁποίους ἀρῶνται ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα νομίζουσιν ὅτι εἶδον μετὰ τοὺς συλλογισμοὺς, τοὺς ὁποίους ἀρῶνται ἐξ ὧν πράγματι εἶδον κατὰ τρόπον ὅπως παράδοξον· οὐχ ἦτον και οἱ ἔμπειροι και ἀκριβεῖς παρατηρηταὶ πολλάκις διατρέχουσι και αὐτοὶ τὸν κίνδυνον νὰ περιπέσωσιν εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ὅμως ἔρευνα εἶναι ἀκριβής,

σαφῆς και ἀπηλλαγμένη συνόμα παντὸς ἀσυνειδήτου συλλογισμοῦ.

Ἡ πεῖρα εἶναι ἢ παρατήρησις ἐκείνου τὸ ὁποῖον συμβαίνει ὅταν πλησιάζομεν ἢ ἀποχωρίζομεν ἀπ' ἀλλήλων φυσικὰ ἀντικείμενα ἢ ὅταν τροποποιοῦμεν καθ' οἷον ὁποῖον τρόπον τοὺς ὅρους καθ' οὓς εἰσὶ συνηρημολογημένα. Ἡ ἐπιστημονικὴ πεῖρα, κατὰ συνέπειαν, εἶναι ἢ ἐπιστημονικὴ παρατήρησις γινομένη ὑπὸ μηχανικοῦς, ὡς εἶπεν, ὅρους, ἀκριβῶς γνωστῶς.

(ἀκολουθεῖ).

ΡΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΡΩΣΣΟΙ

Ἡ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ.

Ἄλλ' ἢ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἐφθασέν ἐν τούτοις· τὸ ψύχος εἶναι ξηρὸν και ὀριμὸν, κινήσις δὲ ἀσυνήθης παρατηρεῖται καθ' ὅλας τὰς συνοικίας τῆς πόλεως, μεγάλην ἐσοτὴν προαναγγέλουσα. Τὰ ἔλκυθρα ἔπαυταν κομίζοντα τρόφιμα, και ἀντ' αὐτῶν φορτόνονται κλάδους ἐλάτης, τὰ δένδρα τῶν Χριστουγέννων, τὰ ὑπὸ τῶν παιδίων ὑπεραγαπώμενα, τὰ ὁποῖα τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἀνάγκη νὰ φωτισθῶσι διὰ κηρίων, νὰ καλυφθῶσιν ὑπὸ γλυκισμάτων, ἄθυρμάτων, δώρων ἐν λόγῳ διαφόρων, ἀναλόγως τῆς θέσεως, τῆς κοινωνικῆς τάξεως, και πρὸ πάντων τῆς εὐπορίας τῶν οἰκογενειῶν. Καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, πανταχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν παιδία, εἴτε ἐν τοῖς μεγάλοις και πολυτελέσιν οἰκίαις, εἴτε ἐν ταῖς μικραῖς και ταπειναῖς οἰκίαις, πανταχοῦ ἐγίγρεται και ἀνὰ ἐν δένδρον τῶν Χριστουγέννων. Τὸ ἔθιμον δὲ τοῦτο τὸ συγκινητικόν, παραληφθὲν ἐκ Γερμανίας, ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου κατέστη θημῶδες ἐν Ῥωσσίᾳ και σήμερον ἀποτελεῖ μέρος τῶν μάλιστα ἐγγχωρίων ἠθῶν.

Ἴδου ἡ στιγμὴ τῆς ἐσοτῆς. Τὸ δένδρον λάμπει ἐκ φώτων, κρέμανται δὲ ἐπάνω μὲν τῶν κλάδων τὰ γλυκίσματα, ὑπ' αὐτοὺς δὲ ἀπλόνονται τὰ διὰ τὰ παιδία δῶρα. Συχνάκις ἐν ταῖς μεγάλας οἰκίαις, ἢ ἐσπερινῇ συναναστροφῇ, ἐκ δώρων ἀναλόγων πρὸς τοὺς παρεστῶτας, τὰ ὁποῖα ἡ τύχη διανέμει μεταξὺ αὐτῶν· δὲν εἶναι δὲ σπάνιον

ἡ ἐλευθεριότης αὕτη νὰ φθάσῃ τὰς 10 ἢ 12 χιλιάδας ρουβλίων.

Δὲν ὀμιλοῦμεν δὲ ἡμεῖς ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀγαλλιάσεως τῶν παιδίων, βλεπόντων τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο καὶ γενναῖον δένδρον, τὸ ὁποῖον τσαῦτα συγχρόνως τοῖς ὑπόσχεται! . . . Διότι ἡ φαιδρὰ

αὕτη καὶ χαρίεσσα ἐορτὴ διεγράφη ἤδη ὑπ' ἄλλων, διὸ καὶ ὀλίγον ἐνδιατρίψαντες εἰς αὐτὴν παρακαλοῦμεν τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας νὰ ἀκολουθήσωσιν ἡμᾶς εἰς σκηνὴν ἄλλην, ἥττον μὲν γνωστὴν, οὐχ' ἥττον δὲ ἀφελῆ, ἥτις θέλει ἴτως καταδείξει ἐν ὅλῃ τῇ ἀληθείᾳ τῆς εὐπιστί-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΑΤΕΜΒΕΡΓ (Ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας).

ας του ἐν τῶν γεγονότων τῆς ἀρχαίας σλαβικῆς δεισιδαιμονίας.

(Ἡθὴ ἐγγώρια)

Κατὰ τὰς ζοφερὰς τοῦ χειμῶνος ἐσπέρας, αἱ ἀγυαὶ τῆς Πετροπόλεως ὀλίγον συχνάζοντα,

καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτησιν τοῦ δριμυτάτου ψύχους εἰσὶν ἔρημοι ἀληθῶς, καὶ ἰδίως αἱ ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως ἀπέχουσαι. Μόλις δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέπεις ἔλκυθρά τινα ταχέως ὀλισθαίνοντα καὶ εἰς τὴν σκιάν πάραυτα ἀναλαμβανόμενα, καὶ μόνον εἰς ἐκάστην γωνίαν ὁδοῦ, ὑποκάτω φανοῦ διαυγαστάτου, ὁ βουτό-

χνικός, (1) ἐκτελεῖ τὸ μονῆρες καὶ ἄχαρι ἔργον του, ἀπὸ τετάρτου εἰς τέταρτον ὥρας ἀφίνων ἐν τῇ μοναξίᾳ τὴν νενομισμένην βραγχυῆν καὶ ἀπηχῆ κραυγῆν — γ ρ η γ ο ρ ε ῖ τ ε.

Ἐρχόμεθα εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Βλαδιμήρου. Οὐ μακρὰν τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας ἐκτείνεται μακρὰ καὶ μονήρης ὁδός, ὀριζομένη πρὸ μικροῦ ἐκατέρωθεν ὑπὸ παλαιῶν ξυλίνων οἰκιῶν, χρονολογουμένων ἀπ' αὐτῆς τῆς συστάσεως τῆς Πετροπόλεως, ἀλλὰ σήμερον ἐκτεινομένη μεταξὺ διπλῆς σειρᾶς παλατιῶν λιθίνων, τῶν τοίχων τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν ἐξῶσται καὶ στοαὶ βενετικά κατιστῶσαι αὐτὰ ἰδιόρρυθμα συγχρόνως καὶ μεγαλοπρεπῆ. Ἐν τούτοις καθόσον προχωρεῖς ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, αἱ παλαιαὶ οἰκίαι ἀρχίζουν ἀναφαινόμεναι· εἰσὶ δὲ ὀλίγον μὲν ὑψηλαὶ καὶ περικυκλοῦνται ὑπὸ κήπου κατεσκιασμένου ὑπὸ ὑψηλῶν δένδρων, ὧν οἱ σαλευόμενοι κλάδοι θωπεύουσι τὴν στέγην. Ἴδου μία ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν παραθύρων τῆς ὁποίας ἐκχύνεται πλημμύρα φωτὸς δεικνύοντος ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ στρατηγοῦ Β . . . ἐγένετο συναναστροφή. Καὶ τῷ ὄντι τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων ἐπηκολούθησε συγγενική τις συναναστροφή, ἐν ἣ ὅμως δὲν συμπαρευρίσκετο ὁ στρατηγός, ἐπειδὴ ἡ τοῦ σωματοφύλακος τοῦ αὐτοκράτορος θέσις του ἀπῆται τὴν ἐν τῇ αὐλῇ παρουσίαν του. Οἱ προσκεκλημένοι λοιπὸν ἀπεσύρθησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια ἐνώρις, καὶ ἐνῶ ἡ χιὼν γογγύζει ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ τελευταίου ὀχήματος, ἡμεῖς εἰσέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ στρατηγοῦ, καθόσον μάλιστα πάντες οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰσιν ἐτι ὄρθιοι.

Ἴδου θαυμάσιος καὶ πολυτελὴς κοιτῶν, ἐνθα γρηγορεῖ νεᾶνις βεθυθισμένη, ὡς εἰπεῖν, εἰς τὰ προσκεφάλαια θρανίου ἐλαστικοῦ καὶ βαθέως, ὅπερ ἀκουμβᾶ εἰς φυτεῖαν ἀνθέων, γλυκειᾶς ἀναδιδόντων εὐωδίας. Τὸ δωμάτιον τοῦτο εἶναι συσκευασμένον καὶ κεκοσμημένον διὰ τῆς δαφιλίας καὶ πολυτελείας ἐκείνης, τὴν ὁποίαν οἱ πλούσιοι τῶν Ῥώσων εὐχαριστοῦνται ἀναπτύσ-

σοντες ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν οἰκῶν αὐτῶν, κινδυνεύοντες πολλάκις νὰ ἐκδιᾶσωσι τοὺς κανόνας τῆς φιλοκαλίας. Τὰ κηρία τῆς οἰκίας εἰσὶν ἐσβεσμένα, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φατνώματος λυχνία ἀλαβάστρινος ἀναδίδει ἐν τῷ κομψῷ δωματίῳ γλυκὴ καὶ ἀμυδρὸν φῶς, φωτίζον τὰ ἀντικείμενα δι' ἀπαυγάσματος ἀορίστου καὶ ἀσθενοῦς. Ἡ θελκτικὴ αὕτη κόρη φαίνεται μόλις ἑπτακαιδεκαετῆς· εἶναι δὲ ξανθὴ, μὲν ἀλλ' ἡ ξανθὴ αὐτῆς χροιά, εἶν' ἐξ ἐκείνων αἴτινες καθιστῶσιν ἐπίσημον τὴν φυσιογνωμίαν, γλυκύνουσαι αὐτὴν καὶ παρέχουσαι αὐτῇ ἐπίδειξιν ἰδιαιτέρων. Ἡ μικρὰ καὶ ἄφθονος κόρη τῆς ἐμφαίνει παρὰ τῇ νεᾷ ταύτῃ πλεονασμὸν ζωῆς θελγούσης τὴν ὄρασιν. Λίλεπται καὶ τοξοειδεῖς φρυς αὐτῆς, ὁ ζωηρὸς ἐν ταυτῷ καὶ ἡδυπαθὴς ὀφθαλμὸς τῆς, τὸ ὀλίγον μὲν, ἀλλὰ δροσερώτατον καὶ διὰ διπλῆς σειρᾶς μικρῶν καταλεύκων ὀδόντων ἐστολισμένον στόμα, ὅλα ταῦτα ὁμοῦ λαμβανόμενα ἀποτελοῦν φυσιογνωμίαν πλήρη μὲν χάριτος, μεστὴν δὲ πονηρίας.

Θαλαμηπόλος μελαγχροινὴ καὶ ὕφος ὑποτεταγμένον ἐνδείκνυουσα, ἴσταται ἔμπροσθεν τῆς νεᾷνιδος, ἀτενίζούσης εἰς σμικρὸν τι ἐσμαλτωμένον καὶ μαργαριτοκόσμητον ὠρολόγιον, ὅπερ βαρύτιμος χρυσῆ ἄλυσσος κρατεῖ εἰς τὴν ζώνην τῆς.

— Μαρία Παυλόβνα, τῇ λέγει ἡ ἀμφίπολος, ἔτοιμα εἶναι τὰ πάντα, ἐρωτᾷ δὲ ἡ τροφὸς ἂν ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ ἔλθῃ.

— Ὑπαγε καὶ εἰπέ τῇ ὅτι τὴν περιμένω φιλοτάτῃ Ἀκουλίνα . . . Παράδοξον, προσέθετο ἀκολούθως ἐρυθριῶσα, ἡ καρδία μου πάλλει ὡς ἂν ἐμελλον νὰ τελέσω κακὴν τινα πράξιν.

— Καὶ ὅμως πρόκειται ἀπ' ἐναντίας περὶ πράξεως ἀθώας. — Εἰς τὸ χωρίον μας δὲν ὑπάρχει κόρη μὴ συμβουλευομένη τὸν ἀναλελυμένον μόλυβδον τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, καὶ μὴ θέλουσα ἐπομένως νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τοῦ μνηστῆρός της . . . νὰ ἴδῃ αὐτὸν τὸν μνηστῆρα ἐντὸς τοῦ μυστηριώδους κατόπτρου.

— Καὶ σὺ, Ἀκουλίνα, εἶδες τὸν ἰδικόν σου;

— Ἐγὼ, Μαρία Παυλόβνα, συγκατένευσα νὰ μάθω τὸ ὄνομά του· ὀνομάζεται Φαίδωρ· εἶδα δὲ εἰς τὸν καθρέπτην ὅτι ἦτο δαντσίικης (στατιωτικῆς)

(1) Φρουρὸς ἀστυνομικὸς, παλαιῶν ὄρασι ὀπλισμένος, φρουρῶν ἐξῶθεν ξυλίνης σκηνῆς, βούλκα καλουμένης, ἐνῶ δύο ἕτεροι βουτέχνικοι περιμένουσι τὴν σειρὰν τῶν.

κός υπηρέτης) ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα καὶ μελαγχροινός.

— Ἄλλ' ἐδῶ μᾶς περιγράφεις τὸν Φαίδωρα, τὸν δεντσίκην τοῦ πατρός μου, παρετήρησεν ἡ θυγάτηρ τοῦ στρατηγοῦ.

Ἡ ἀμφίπολος ἠρυθρίασε καὶ ὅπως κρύψη τὴν ἀμηχανίαν τῆς ἠρώτησε τὴν δεσποιναν ἂν ἐπέτρεπε νὰ ὑπάγῃ πρὸς συζήτησιν τῆς τροφῆς.

— Ὑπαγε, καυμένη Ἀκουλίνα μου, ὑπαγε. . .

Μετὰ παρέλευσιν στιγμῶν τινῶν, ἡ τροφὸς παρουσιάσθη ἐν στολῇ ἐθνικῇ, ἐσφιγμένην μὲν ἔχουσα τὴν κεφαλὴν διὰ σκέπης μεταξίνης φέρουσα δὲ κοντογοῦνιον περιεραμμένον διὰ διφθέρας λευκῆς καὶ ἐσθῆτα ἐξ ἐριούχου πορφυροῦ. Τὴν ἠκολούθουν δὲ αἱ γυναῖκες τῆς δεσποίνης περιεργίως αὐτή. Μία ἐξ αὐτῶν ἔφερε δοχεῖον πλήρες ὕδατος ψυχροῦ, ὅπερ ἔμελλε τὰ χυθῆ τὸ λελυμμένον μέταλλον, ὅπως καὶ ἐγένετο. Ὁ μόλυβδος τακτεῖ ἐν τῷ πυρὶ ἐχύθη εἰς τὸ κοχλάζον ὕδωρ, καὶ ἀναλαμβάνων τὴν στερεότητά του, ἔλαβε σχήματα παράδοξα, ποικίλα, ἀδύνατα μάλιστα, ἵνα οὕτως εἴπωμεν. Ἡ τροφὸς ἐξήγαγε τοῦ δοχείου τὸν μεταλλικὸν τοῦτον ὄγκον τὸν οὕτω διαμορφωθέντα, καὶ ἤρξατο ἐξηγοῦσα τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη, ἐξ ὧν παρήγαγε μετὰ πεποιθήσεως καὶ σπουδαιότητος ἀνηκούστου, ἱστορίαν ὅλην αἰσθημάτων, ἣν ἡ νεάνις ἠκολούθει συγκεκινημένη καὶ πνευστιῶσα.

Ἐν τούτοις ὁ ὠροδείκτης ἤγγιζε εἰς τὴν δωδεκάτην τῆς νυκτὸς ὥραν. Ἡ Ἀκουλίνα ἐρρίφθη ἐξω τοῦ κοιτῶνος. Διῆλθε τρέχουσα τὰ ἄλλα δωμάτια, ὥσει πτερόεσσα κατέβη τὴν κλίμακα καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ εὐρέθη εἰς τὴν ἐξωτερικὴν θύραν, φωτιζομένην ὑπὸ φανοῦ διαυγεστάτου. Ἡ ὁδὸς ἦν ἔρημος καὶ ἤρεμος, καὶ μόλις ἤκουε τὸν μεμακρυσμένον κρότον ὀχημάτων τινῶν, ὧν τὸ κύλισμα ἤμβλυεν καὶ ἔσβυνεν ἡ χιών. Ἡ νεάνις, ἀτενὲς ρίψασα τὸ βλέμμα εἰς τὸ ζοφῶδες καὶ βαθύ διάστημα, ἤκροατο ἐναγωνίως· ἀλλ' αἶφνης τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐφαιδρύνθη, διότι εἶχεν ἀκούσει τὸν καλπασμὸν ἵππου ταχέως πλησιάζοντος καὶ σύροντος ἑλκυθρον, ἐν ᾧ ἐκάθητο ἀξιωματικός τις, οὗ τὸ κράνος ἀετὸν φέρον χρυσοῦν ἀπήττραψε μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀμφιπόλου σταθείσης εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, καὶ κινδυνευούσης νὰ

κατακατηθῆ ὑπὸ τοῦ ἑλκυθρου, ἂν κατ' εὐτυχίαν ὁ ἡνίοχος ἰδὼν αὐτὴν δὲν ἀνεχαίτιζε τὸν σφριγῶντα ἵππον.

— Πῶς ὀνομάζεται ὁ κύριος; ἐφώνησε πρὸς αὐτὸν ἡ ἀμφίπολος.

— Δημήτριος! ἀπεκρίθη ὁ ἡνίοχος χωρὶς νὰ δεῖξη θαυμασμὸν, καὶ, λυταῖς ἡνίαις, ἐξηκολούθησε τὸν ταχὺν δρόμον του, ἐνῶ ἡ θαλαμηπόλος ἀνέβη περιχαρῆς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς δεσποίνης τῆς.

— Δημήτριος! ἐφώνησεν εἰσελθοῦσα εἰς τὸν κοιτῶνα.

— Ἡ νέα κόρη ἠρυθρίασεν ἀκούσασα τὸ ὄνομα τοῦτο. . .

— Δημήτριος! εἶπε. . .

— Ναί, Μαρία Παυλόβνα, ὠραῖος ἀξιωματικός ἐπιβάτης λαμπροῦ ἑλκυθρου, συρομένου ὑπὸ θαυμασίου ἵππου. Δημήτριος! μ' εἶπεν ὁ ἡνίοχος.

— ὦ! τοῦ θελκτικῆ καὶ ὠραίου ὀνόματος! εἶπεν ἡ θυγάτηρ τοῦ στρατηγοῦ, κροτοῦσα τὰς ὠραίας χεῖράς τῆς.

— Ἐ δά! εἶπεν ἡ τροφὸς· αὐτὸς δὲν εἶναι ἄλλος παρά ὁ νέος ὁ ξανθός, ὁ ὑπερήφανος καὶ χαρῆς, τὸν ὁποῖον εἶδομεν εἰς τὸν μόλυβδον, καὶ τὸν ὁποῖον θὰ ἰδῆς, κόρη μου, ἀμέσως εἰς τὸν καθρέπτην τῶν Χριστουγέννων. Ἐλα λοιπὸν ἡ ὦρα ἔφθασε. Τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα, Μαρία Παυλόβνα. Ἐχε θάρρος, καὶ ὁ μνηστῆρ σου θὰ σοὶ ἐμφανισθῆ τοιοῦτος ὡς σοὶ τὸν παρέστησα.

— ὦ! φοβοῦμαι τώρα ἐγὼ, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον πλησιάζον τὴν τροφὸν του.

— Φοβεῖσαι νὰ ἰδῆς τὸ πρόσωπον τοῦ μνηστῆρός σου εἰς τὸν καθρέπτην; . . . Ἐλα δά, τρελλὴ εἶσαι, νὰ φοβεῖσαι τοιαῦτα πράγματα. Κατὰ ἐν ἔτος ἤμην ἐγὼ νεωτέρα σου, ὅτε εἶδον τὸν πτωχὸν μου Βασίλη-Ὀκίποβιτς (τὸν Βασίλειον υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ) καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι δὲν ἤσθάνθη τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν, ὄχι φόβον!

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνεθάρρυνον ἐπ' ὀλίγον τὴν θυγατέρα τοῦ στρατηγοῦ.

— Ὑπάγωμεν, εἶπεν, εἰς τὴν τροφὸν θὰ πασχίσω νὰ μὴ φοβηθῶ· ἰδοὺ εἶμαι ἔτοιμη.

— Ἀποσυρθῆτε, σεῖς αἱ ἄλλαι, εἶπεν ἡ τροφὸς εἰς τὰς γυναῖκας τῆς νεάνιδος· θὰ σᾶς προσκαλέσωμεν, ὅταν λάβωμεν ἀνάγκην.

Τὸ δωμάτιον τῆς Μαρίας Παυλόβνας ἦν περιεστρωμένον λευκῷ ὑφάσματι καὶ συνεσκευασμένον μὲ ἀπλότητα κομψὴν καὶ πλουσίαν.

Ἐν τῷ παρθενικῷ τούτῳ δωματίῳ ἦν τράπεζά τις τετράγωνος, κεκαλυμμένη διὰ λαμπροτάτου ἐπιστρώματος καὶ δύο φέρουσα παροψίδας, ὡσεὶ δύο ἔμελλον νὰ καθίσωσιν ὁμοτράπεζοι. Ἡ μυστηριώδης τράπεζα ἐφωτίζετο ὑπὸ δύο λαμπάδων ἀγιοκηρίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦν τεθειμένος μικρὸν κάτοπτρον, περιάργυρον. Ἐντὺς αὐτοῦ ἔμελλε νὰ ἐμφανισθῇ ἐπικληθεῖσα ἡ τοῦ μνηστῆρος τῆς νεάνιδος μορφή.

Ὅτε λοιπὸν ἡ κόρη εὐρέθη μόνη ἐν τῷ σιωπηλῷ ἐκείνῳ δωματίῳ οὐ τὴν θύραν ἐξεληοῦσα ἔκλεισεν ἡ τροφός, ὅτε εἶδε τὴν τράπεζαν ἐκείνην, τὰς δύο παροψίδας, τὰ δύο κηρία, τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο κάτοπτρον, κατελήθη ὑπὸ ἀκαταμαχίτου φόβου καὶ ἠθέλησε νὰ φύγῃ ἀλλὰ τὰ γόνατά της ἐκάμπτοντο, ἀνάγκη ἄρα νὰ καθήσῃ, διὸ καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ μιᾶς τῶν παρὰ τῆ τραπεζῆ προπαρασκευασμένων ἐδρῶν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔφερε περὶ αὐτὴν τὰ πεπλανημένα βλέμματά της, ἔπειτα δὲ ἐπαναφύρουσα αὐτὰ ἐπὶ τῆς τραπεζῆς, τὰ προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ τρομεροῦ κατόπτρου, ἀλλ' οὐδὲν εἶδεν ἢ τὸ θελκτικὸν αὐτῆς πρόσωπον ἐν τῷ κρυστάλλῳ ἀντανακλώμενον, καὶ ὁμῶς ἐφρικίασεν ἀκόμη. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ κρότος ὀχθήματος, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας εἰσερχομένου, ἐπελθὼν ἐνεθάρρυνεν αὐτὴν, καὶ ἤρχισεν ἡ κόρη νὰ μειδιᾷ, αὐτὴ ἑαυτὴν γελῶσα ἐπὶ τῷ φόβῳ της.

Αἰφνης ὠρθώθη ἐπὶ τῆς ἐδρας, ὡς διὰ κινήματος ἠλεκτρικοῦ· οἱ ὀφθαλμοὶ της ἠνεψύχθησαν καταπληκτικῶς καὶ φρικίασις ὀδυνηρὰ διέτρεξεν ἀπαντα αὐτῆς τὰ μέλη, διότι ἐν τῷ μαγικῷ κατόπτρῳ διεῖδε μορφήν ἀνθρωπίνην, ἄλλην ἢ τὴν ἐδικήν της. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν διέκρινε καθαρῶς τὸ βλεπόμενον, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν τὸ φάντασμα διεγράφη ἐναργῶς καὶ διακεκριμένως, ἀμφιβολία δὲ δὲν ὑπῆρχε πλέον, ὅτι πρόσωπον ἀνθρώπου ἐφάνη ἐν τῷ κατόπτρῳ, καὶ οὐχὶ μόνον ἀνθρώπου ἀπλῶς, ἀλλὰ στρατιωτικοῦ... Καὶ τίποτε πλέον δὲν εἶδε, διότι κραυγὴν ἀφείσα ἔπεσε λειποψυχίσασα ἐπὶ τοῦ τάπητος...

Ὁ στρατηγὸς Β... ἔσπευτε πρὸς βοήθειαν τῆς

θυγατρὸς του, τὴν ἤγειρε, καὶ τῇ βοήθειᾳ μυστικῶν ἢ νεᾶνις δὲν ἐβράδυνε νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὴν καὶ ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀναγνωρίσασα δὲ τὸν πατέρα ἐμειδίασε πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ εἶπε μετὰ τινος εἰσέτι τρόμου δεικνύουσα τὸ φοβερὸν κάτοπτρον.

— Τὸν εἶδα.

— Τρελλή ὅπου εἶσαι! εἶπεν ὁ στρατηγός· παρατήρησε καλῶς, τὸ κάτοπτρον εἶναι ἀντικρὺ τῆς θύρας, καὶ ἐμὲ ὄχι ἄλλον εἶδες, ἠθέλησα δὲ νὰ σὲ καταλάβω αἰφνης ὅπως σοὶ ἀναγγείλω αἰσίαν εἰδήσιν, καὶ πρὸς τοῦτο εἰσῆλθον ἡρέμα καὶ ἀσφωφῆτί... Ἐννοεῖς ἤδη;

— Καὶ ἡ εἰδήσις αὕτη; ἠρώτησεν ἡ περίεργος.

— Ἡ Α. Μ. σὲ διώρισε κυρίαν τῆς τιμῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ νεᾶνις τοῦτο ἀκούσασα ἐπλήσθη χαρᾶς.

Ἀφέντες ἐνταῦθα τὰς ἐορτάς τῶν Χριστουγέννων, παρευρεθῶμεν νῦν εἰς τὴν τῶν Θεοφανείων ἐορτὴν διόλου θρησκευτικὴν καὶ μεγάλην ἐν Ρωσσίᾳ διὰ τὴν ἐπίσημον καὶ δημοσίαν καθαγίασιν τῶν ὑδάτων.

Κομψὸν καὶ πολυτελὲς ἐκκλησίδιον, πανταχόθεν ἀνκπεπταμένον, ἱδρύται ἐπὶ τῶν πάγων τοῦ Νέβα, κατέναντι τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀνακτόρων, ἠθόστρωτος δὲ πάροδος διὰ θαυμασίων καὶ βαρυντῆμων ταπήτων ἐπεστρωμένη φέρει ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων εἰς τὸν ναόν. Τὴν δεκάτην τῆς πρωίας ὥραν, ὁ ἀνώτερος τῆς Πετροπόλεως κληρὸς ἐρχεται ἐν πομπῇ, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ περικυκλωμένος ὑπὸ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, καὶ ἡ αὐτοκράτειρα μετὰ τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς καὶ ἅπαντα ἐν γένει ἡ αὐλὴ μετὰ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος παρευρίσκονται εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, ἧτις διαρκεῖ οὐχὶ ἔλαττον τῶν δύο ὥρων, καὶ, κατὰ τὴν αὐστηρότητα τῆς ἐθιμοταξίας πάρεισιν ἄνευ μηλωτῆς. Δύναται δὲ τις ἐνταῦθα νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ ὀριμύτης τοῦ ρωσικοῦ κλίματος συνενοῦται, ἐν Πετροπόλει, μετὰ τῶν βιωτικῶν ἔξεων καὶ τῶν ἠθῶν, ὧν τὴν ἐξάσκησιν ἀδυνατεῖ πάντως νὰ περιστείλῃ ἐπαισθητῶς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θέλει προκύψει ἐκ τῶν εἰκόνων ἅς ὑπολείπεται ἔτι εἰς ἡμᾶς νὰ διαχαράξωμεν.

(ἀκολουθεῖ.)

EABIER ΔΕ-MONTEPEN

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ

Μυθιστορία Μεταφρασθεῖσα Ἐπὶ Σ. Ζ.

(Συνέχ. Ἴδε σελ.

787 Τεῦχος ΚΕ΄.)

Ὁ Πέτρος ἀφοῦ διήλθε τὴν νύκτα ὅλην ἐν ἀπεριγράπτῳ πάλῃ καὶ ἀκατονομάστους βασάνους τὴν ἐπιούσαν εὐρέθη διασωθεὶς, ἐφαίνετο ἡσυχος. Βαθεῖαι μόνον ριτίδες ἀνεφάνησαν ἐπὶ τοῦ μετώπου του· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἡμιεχάθησαν ὑπὸ τὸ τόξον τῶν ὀφρῶν, τὸ πρόσωπόν του καταβληθὲν ἐγένετο ὡς τὸ τοῦ γέροντος αἰ δὲ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἐλευκάθησαν.

Ὁ χωρικός· ὅστις πρῶτος εἶδε τὸ παράδοξον τοῦτου πρόσωπον, ὡχρὸν ὡς πτώμα καὶ τοὺς ξηροὺς καὶ ἀκινήτους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ὠπισθοχώρησεν ὑπὸ τρόμου καταλειφθεὶς καὶ ἐνόμισεν ὅτι βλέπει φάντασμα.

— Φίλε μου τῷ εἶπεν ὁ Πέτρος, συγχρόνως δὲ τὰ χεῖλη του συνεσπάσθησαν ὑπὸ σπαραξικαρδίου μειδιάματος, μὲ βλέπεις μεταβληθέντα, εἶναι διότι εἶμαι δυστυχής. . . ἡ Τιεννέτη ἀπέθανεν τὴν νύκτα ταύτην . . .

Μετὰ τινος ὥρας ὅλοι ἐγίγνωσκον ὅτι κεραυνὸς προσέβαλλεν ἀπροσδοκῆτως τὸν ἱατρὸν τῶν πτωχῶν, οἱ πάντες δὲ ὡς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου προσέδραμον, ἀλλὰ πενθοῦντες καὶ δακρυρροοῦντες διὰ νὰ συνοδεύσωσιν ἐν σαβάνοις καὶ φερέτρῳ μέχρι τῆς τελευταίας κατοικίας τὴν ὥραϊαν καὶ δυστυχῆ ταύτην νέαν τὴν ὁποῖαν εἶχον ὠδηγήσει ἄλλοτε εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ὕμναίου παιδρὸν μειδιῶταν καὶ ἀπαστράπουσαν ὑπὸ τὸν παρθενικὸν αὐτῆς στέφανον.

Ἀντιβαίνων τὴν ἐθιμοτυπίαν ὁ Πέτρος ἠθέλησε νὰ παρευρεθῆ εἰς τὴν ἀπαισίαν ταύτην τελετὴν βαδίζων ὀπισθεν τοῦ φερέτρου καὶ ὀδηγῶν τὸ πένθος.

Ἐνόσω ἡ συνοδία ἐβάδιζεν ἐνόσω διήρκει ἡ ἐκκλησιαστικὴ τελετὴ, ὁ ἱατρὸς ἦτον ἀπαθής· μόλις ἐνίστατο σπασμωδικῆς κινήσεως τῶν μυῶνων τοῦ προσώπου προέδιδεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς βασάνους ὡς ἐνδομύχως ὑπέφερε.

Ὅτε ὁμως ἐφθασαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ὅτε

κατεβίβασαν τὸ φέρετρον μὲ σχοινία μέχρι τοῦ πυθμένου τοῦ τάφου, ὅταν οἱ πρῶτοι τῶν χωμάτων σωροὶ πεσόντες ἐπὶ τοῦ κραβάτου παρήγαγον τὸν ὑπόκωφον καὶ ἀπαίσιον ἐκεῖνον κρότον, ὅστις πρὸς οὐδένα τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κρότων δύναται νὰ ἐξισωθῆ, τότε πλέον ὁ Πέτρος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῆ εἰς τὴν ἀκράτητον ὀρμὴν τῶν λυγμῶν οἵτινες ἀπὸ τῆς καρδίας ἀνήρχοντο εἰς τὸν λάρυγγα ἀνυψοῦντες τὸ στῆθος ὡς ὁ βορειοδυτικὸς ἄνεμος ἀνυψοῖ τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ . . .

Εἰσήγαγε τὸ ρινόμακτρον του εἰς τὸ στόμα διὰ νὰ καταπίξῃ τὰς ἀνάρθρους κραυγὰς αἵτινες διέφευγον τῶν πνευστιῶντων χειλέων του· ἐγονυπέτησεν ἢ μάλλον κατέπεσε πρηγῆς ἐπὶ τοῦ χινοσκεποῦς ἐδάφους καὶ ἐστήριξε τὸ μέτωπόν του ἐπὶ τῆς χιόνος ἧτις ἄμα ἐλθοῦσα εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ φλεγομένου κρανίου του ἤρξατο ἀμέσως τηκομένη καὶ ἐξατμιζομένη.

Ὅτε ὁ τάφος ἐπληρώθη, αἱ δὲ τελευταῖαι λέξεις τοῦ «Αἰωνία σου ἡ μνήμη» ἀντήχησαν καὶ ἀορίστως ἐπαναλειφθεῖσαι ἀπὸ τὴν μεμακρυσμένην τῶν ὀρέων ἠχῶ ἐσβέσθησαν ἐν τῇ σιωπῇ, ὁ Πέτρος ἀνηγέρθη.

Ἐπανελάβε τὴν γαλήνην του· ἐκέρδιζε δευτέραν νίκην.

Τότε πολλαὶ γυναῖκες τὸν περιστοίχισαν. Νέαι καὶ στιβαραὶ χωρικαὶ φέρουσαι ἐν ἀγκάλαις βρέφη τρυφερὰ, τινὰ τῶν ὁποίων ἐκρέμαντο ἀπὸ τῶν εὐσάρκων αὐτῶν μαστῶν, συνωθοῦντο περὶ τὸν ἱατρὸν, ἐκάστη δὲ τῶν γυναικῶν τούτων τὸν παρεκάλει νὰ τὴν ἐκλέξῃ ὡς τροφὸν τοῦ θυγατρίου του, ἐθεώρει δὲ τὴν προτίμησιν ταύτην ὡς ἐξαιρετικὴν τοῦ ἱατροῦ πρὸς αὐτὴν εὐνοίαν.

Ὁ ἱατρὸς τῶν πτωχῶν τὰς ἡγαρίστησεν ὅλας μετὰ συγκινήσεως ἀλλ' οὐδεμίαν αὐτῶν ἐδέχθη, Ἄφοῦ ἅπαξ ἡ δυστυχὴς ὀρφανὴ ἐστερήθη τοῦ μητρικοῦ γάλακτος, τὰ χεῖλη τῆς δὲν ἐπρεπε νὰ ἐγ-

γίσουν εὐδαιμονίας ξένης τὸν μαστὸν μόνη δὲ τροφὸς τῆς ἔδει νὰ ἦναι ἡ ώραία καὶ εὐγάλακτος αἰξ ἥτις τὸ μὲν θέρος ἔκτειρε τὴν περίξ τῶν ἀπηδέων γλόην τὸν δὲ χειμῶνα ἐτρέφετο, ἐν τῷ μικρῷ ἀχυρῶνι, μὲ χόρτον συναχθὲν ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν περίξ ὀρέων.

Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτον ἡ θέλησις τοῦ Πέτρου Γιλβέρτου ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ ἐσυνείθισε νὰ τὴν σέβηται καὶ νὰ τὴν θεωρῇ ὡς ἱεράν. Οὐδαιμία λοιπὸν τῶν χωρικῶν ἐπέμεινε ὁ δὲ ἰατρός ἐπανῆλθε μόνος εἰς τὴν οἰκίαν ἐν ἣ πρό τινων ἡμερῶν εὕρισκεν, εἰσερχόμενος, τὴν εὐδαιμονίαν ἐνσεσαρκωμένην καὶ μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη περιμένουσαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐν ἣ τῶρα δὲν ἔμενε πλέον παρά μία κοίτη πλησίον τῆς ἐρήμου ἐστίας, διότι τὸ ἕτερον τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἡμισυ ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ διὰ παντός

Τίς οἶδε δὲ ἂν καὶ ἡ κοιτῆς ἀκόμη αὕτη δὲν θὰ μένει ἐπίσης μετ' ὀλίγον κενή; διότι καθὼς ἤδη εἴπωμεν, ἡ ὀρφανὴ ἀσθενὴς καὶ καχεκτικὴ οὔσα δὲν ἐφαίνετο συνδεδεμένη μετὰ τῆς ζωῆς μετὰ στερεῶν δεσμῶν, ἄλλως τε δὲ μία τῶν αἰτιῶν δι' ἃς ὁ Πέτρος δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἐμπιστευθῆ εἰς τροφὸν ἦτον ἡ ἐπιθυμία καὶ σχεδὸν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐπαγρυπνῇ νυκθήμερον ὁ ἴδιος ἐπ' αὐτῆς, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἤθελε φανῆ ὡς λαβοῦσα ἴχνη τῆς ζωτικότητος τῆς ὁποίας ἐστερεῖτο ὀλοσχερῶς.

Ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου τοῦ Λονσομουᾶ μέχρι τῆς κατοικίας τοῦ Ἰατροῦ ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο παρά ἑκατοντάδες τινὲς βημάτων ἐπὶ τῆς ἀπότομου κατωφερείας τοῦ λοφίσκου.

Βυθισμένος ἐν τῇ θλίψει, κεκλιμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν, τὰς χεῖρας ἀκινήτους, ἀπλανὲς δὲ τὸ βλέμμα ὁ Πέτρος ἀιήνυσε βραδέως τὸ βραχὺ τοῦτο διάστημα.

ᾠθῆσε τὴν θύραν τοῦ κήπου, χωρὶς οὐδὲ κἄν νὰ σκεφθῆ νὰ τὴν ἐπανακλείσῃ καὶ εἰσῆλθε. . . .

Τὸν ὑπεδέχθη κλαυθμηρισμὸς ἐν εἰδει παραπόνου ἐκπερόμενος.

Τὸ βρέφος ἔκλαιε.

— Δυστυχεὲς καὶ ἀθῶον πλάσμα, ὑπετονθάρσαν ὁ Ἰατρός λαμβάνων αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας

του, μόλις ἤρχισες νὰ ζῆς, ἡ θλίψις δ' ἀμέσως ὤρμησε κατὰ σοῦ! . . .

— Ἄ! εἶθε, ὁ θεὸς ἐν τῇ ἀγαθωσύνῃ του νὰ σὲ προσκαλέσῃ ἀμέσως παρ' αὐτῷ, ἐάν πεπρωταί σοι νὰ ὑποστῆς ποτὲ ὅσα ὁ πατήρ σου ὑφίσταται σήμερον βάσανα.

—ο—

2.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τρεῖς νύκτες παρῆλθον ἤδη ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς Τιεννέτης, ἀπὸ τριῶν δὲ ἡμερῶν ἡ φύσις ὅλη διερρηγνύετο ὑπὸ τὸ κράτος τρομερῶν σπαραγμῶν, συμμορφουμένη δῆθεν τῇ ἀσπαιρούσῃ τοῦ Πέτρου Γιλβέρτου καρδίᾳ.

Κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ ἀπὸ ἐβδόμηκοντα καὶ δύο ἡδὴ ὠρῶν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ Ζούρα μαινομένη τρικυμία, ἐφαίνετο διπλασιαζομένη ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτόν καὶ σχεδὸν ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον.

Ἡ ἀδιαλείπτως πίπτουσα χιὼν παρασυρομένη ἀπὸ τρομεροῦς ἀνεμοστροβίλους ἐτχημάτιζε γιγαντείους χιόνων ὄγκους οἵτινες ἀπὸ τῆς κατωφερείας ἀποτόμων ὀρέων κυλιόμενοι ἤμειπλῆρουν τὰς κοιλάδας, κωλύοντες τῶν χειμάρων τὸν ροὴν τοὺς ὁποίους τὰ πεπηγότα προσκόμματα ἠνάγκαζον νὰ ὠπισθοχωροῦσι πρὸς τὴν πηγὴν αὐτῶν.

Ἡ τρικυμία, τὰ δάση διερχομένη, τὰς μὲν προαιωνίους πεύκας δίκην καλάμων ἐλύγιζε, παρήγαγε δ' ἐν τῇ διαβάσει αὐτῆς κρότους ἄλλοκότους καὶ σχεδὸν φαντασιώδεις ἀπηχισμούς.

Ὅτε μὲν ἠκούοντο ὡσεὶ συριγμοὶ στρατοῦ, δροκόντων διὰ πυρίνων πτερύγων ἱπταμένων, ὅτε δὲ ὡσεὶ σπαραξικάρδιοι οἰμωγαὶ ἀνδρῶν ἐν ἀπέλπιδι θέσει περιελθόντων.

Λίβνης ἀντήχουν ἐκρήξεις ἄλλεπάλληλοι τῶν ὁποίων ὁ κρότος τοῦ κεραυνοῦ, ἡ τοῦ ἐν μάχῃ πυροβολικοῦ ἀτελεστάτην μόνον ἰδέαν δύνανται νὰ παράξωσιν.

Ἦτο κρότος τῶν ἐν ἀγωνίᾳ ρηγνυομένων γηραιῶν δρυῶν τὰς ὁποίας ἡ τρικυμία συστρέφουσα εἶτα δὲ ἀχύρου δίκην πρὸς τὰ ὕψη ἀναρπάζουσα οὐ μακρὰν ἐκείθεν κατέρριπτεν.

Ἦτο ἡ ἑνδεκάτη περίπου τῆς ἑσπέρας ὥρα, μεγάλα καὶ μέλανα νέφη τὰς ἐκτάσεις διατρέχοντα ἐσχίαζον ὀλοσχερῶς τὴν ὠχρὰν τῶν ἀστέρων λάμπην. Καὶ ὅμως ἡ παράδοξος λάμπη, τὴν ὁποίαν παράγει ἡ τὸ ἔδαφος καλύπτουσα χιῶν ἡλάττου κατά τι τὴν ἔντασιν τοῦ ἐπικρατοῦντος σκότους.

Εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῶν δύο δωματίων τῆς οἰκίας τοῦ Ἰατροῦ.

Τὸ δωμάτιον τοῦτο ἀρκετὰ μὲν εὐρύχωρον χαμηλὸν ὅμως καὶ φωτιζόμενον διὰ δύο μόνον πρὸς τὸν κήπον στενῶν παραθύρων, περιεῖχεν ἐπιπλα ἀρχαϊκῆς ἀπλοϊκότητος, καὶ δὲν διέφερον ἀπὸ τὰ τῶν πτωχῶν χωρικῶν παρά διὰ τῆς καθαριότητος.

Ἐδαφος καὶ ὀροφή συνέκειντο ἀπὸ σανίδας μόλις καθαριθεῖσας καὶ κακῶς συνηρηματολογημένας.

Ἐπὶ τῶν δι' ἀσθίστου λευκανθέντων τοίχων ἀνῆρτηντο εἰκόνας ἀγίων καὶ μαρτύρων ἀηδῶς κεχρωματισμέναι.

Εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ δωματίου ὑπῆρχεν ὑψηλὸς καὶ λιθόκτιστος ἐστία, ἐφ' ἧς εὕρισκετο ξύλινον χρωματισμένον τῆς Παναγίας ἀγκυλάτιον, ἀντικρῦ δ' αὐτῆς κλίνη ἐκ λευκοῦ ξύλου ἐντελῶς κρυπτομένου ἐντὸς παραπετασμάτων ἐξ ὑφάσματος πρασινοχρόου.

Τράπεζα ἐκ μελαίνης δρυὸς, καὶ ὑπερμεγέθης ἐκ καρυξύλου ἱματιοθήκη (ἐξ ἐκείνων αἷτινες ἀπὸ μητρὸς εἰς θυγατέρα μεταβιβαζόμεναι περιέχουσιν ὅλα τῆς οἰκογενείας τὰ ἀσπρόρουχα) καὶ τέσσαρες ἢ πέντε καθέκλαι ἀπῆρτιζον τὰ λοιπὰ τοῦ δωματίου ἐπιπλα.

Ἐπὶ τῆς τραπέζης ὑπῆρχε σταυρὸς ἐξ ἐλεφαντόδοντος ἐπὶ ἐβένου καθηλωμένος, παρά δὲ τὴν ἐστίαν, καὶ ὑπὸ τὴν ἀσθενῆ λάμπην μικρᾶς χαλκίνης λυχνίας, εὕρισκετο τέλος μία κοιτίς.

Ρίζαι δένδρου ἐν τῇ ἐστίᾳ ἐκαίοντο βραδέως καὶ χωρὶς νὰ διαδίδωσι φλόγας.

Ἦτον, εἶπωμεν, ἡ ἑνδεκάτη ὁ γδοῦπος τῶν πτερύγων τῆς τρικυμίας συνέσειεν ἐκ βάρων τὴν οἰκίαν, ἐν δὲ τῶν παραθυροφύλλων ἀποσπασθὲν ἀπὸ τῶν στροφίγγων τοῦ προσέκρουε μανιωδῶς κατά τοῦ τοίχου ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον ὡς καταπέλτης.

Ὁ Πέτρος Γιλβέρτης ὠχρότερος ἢ ὅτε συνώδευε τὸν νεκρὸν τῆς Τιεννέτης εἰς τὸ νεκροταφεῖον ἦτο γονυπετῆς πρὸ τῆς κοιτίδος χωρὶς οὐδὲ νὰ ἀκούῃ τὸν τρομερὸν τῆς φύσεως πάταγον ὁ ὁποῖος κατετρόμαζε τοὺς χωρικοὺς τοῦ Λουσομουὰ κατοίκους οἵτινες ἐν τῇ ἀπλοϊκῇ αὐτῶν δυσιδαιμονίᾳ ἐνόμιζον ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἐπλησίαζεν.

Ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς καὶ ἀποσυντεθειμένης φυσιογνωμίας τῆς ὀρφανῆς τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἔχων νέον καὶ αὔθις ἠσθάνετο πληγὴν, μακρόθεν θεωρῶν τὸν πόλεμον τοῦ θανάτου κατά τῆς ζωῆς, οἵτινες διεφιλονείκουν τὸ καχεκτικὸν τοῦ τέκνου τοῦ σώμα.

Καὶ ἠγνόει κάλλιστα ὅτι ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ταύτῃ πάλῃ καθ' ἣν ὁ θάνατος θὰ ἐξέλθῃ ἐπὶ τέλους νικητῆς πᾶσα ἐκ μέρους τοῦ προσπάθεια ἐστὶν ἀνωφελῆς, πᾶσα δὲ βοήθεια ἀνίσχυρος.

Ναὶ, τὸ τέκνον τοῦ ἦν κατάδεδοικατμένον, καὶ ἔδει νὰ ἀποθάνῃ ὁ μόλις κλεισθεὶς τῆς μητρὸς τάφος ἔμελλε καὶ αὔθις νὰ ἀνοιχθῇ διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν θυγατέρα.

Θαῦμα μόνον ἡ ἀνάστασις ἠδύνατο νὰ τὴν σώσῃ, ἠδύνατο νὰ τῇ παρέξῃ μιᾶς μόνης ὥρας ζωῆν.

Πᾶν λεπτὸν παρερχόμενον ὤθει τὴν μικρὰν πρὸς τὸν τάφον· τὸ στῆθος ἐξωγκοῦτο σπασμωδικῶς, τὰ χεῖλη ἐλευκαίνοντο, τὸ πρόσωπον ἐφαίνετο ὡς ἀναλυόμενον καὶ ἐξαφανιζόμενον ὡς αἱ ἀπὸ κηρὸν προσωπίδες τὰς ὁποίας πλησιάζει τις εἰς τὸ πῦρ, τὸ ψῦχος κατελάμβανε τὰ ἄκρα . . . ὁ θάνατος ἤρχετο. . .

Ὁ Πέτρος τὸ ἔβλεπε· τὸ ἔβλεπε διὰ τῆς καρδίας πατρὸς, καὶ διὰ τῆς ἱατρικῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης. Ἐμέτρα τὰ δευτερόλεπτα καὶ ἐθαύμαζε πῶς τὸ ἀσθενὲς τοῦτο πλάσμα μόλις μορφὴν ἔχον ἠδυνήθη νὰ ἀνῆξῃ ἐπὶ τοσοῦτον.

Μετά τινα λεπτὰ τὸ στόμα τοῦ παιδὸς ἡμιηνεώχθη διὰ νὰ ἐξέλθῃ κραυγὴν ἀλλ' ἡ κραυγὴ δὲν ἐπρόφρασε νὰ ἐξέλθῃ, τὸ σῶμα τοῦ περιστράφη ὡς ράβδος κλήματος εἰς πυρὰν ριφθεῖσα, ἡ ἀναπνοὴ ἐσβέσθη, πᾶσα κίνησις κατέπαυσε.

Ὁ θάνατος εἶχεν ἐπέλθει.

Ὁ Πέτρος Γιλβέρτης προσεκώλησεν ἐπὶ μακρὰν τὰ χεῖλη τοῦ ἐπὶ τῶν ἀφῶνων καὶ ψυχρῶν τοῦ

πτωματίου χειλέων, εἶτα δὲ πετῶν πρηνῆς παρεκάλει θερμῶς τὸν Θεὸν νὰ συνενώσῃ τὸ τέκνον του μετὰ τῆς Τιεννέτης, ἐνῷ προλαβόντως δὲν τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸ σώσῃ.

Ἡ προσοχὴ του διήρκεσεν ἀρκετά.

Διεκόπη ὁμως ἀπὸ αἰφνῆδιον καὶ ἀπροσδόκητον θόρυβον.

Ἡ θύρα τοῦ δωματίου του ἠνοίγετο.

Ὁ Πέτρος ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδεν ἐνώπιόν του μετ' ἐκπλήξεως μὲν ἄνευ τρόμου ὁμως τρεῖς ἄνδρας περιτυλιγμένους ἐντὸς μελανῶν καὶ μεγάλων μανδύων φέροντας ἐπὶ κεφαλῆς πύλους πλατεῖς κατὰ τὸν Ἰσπανικὸν τρόπον, τὸ δὲ παράδοξον ἔχοντας τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον μὲ προσωπίδας ἐκ μέλανος βελούδου.

Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ὑψηλότερος τῶν ἄλλων καθ' ὄλην τὴν κεφαλὴν, καίτοι ἔχων τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς τῶν συντρόφων του ἐνδυμασίαν, ὡς ἐκ τῆς στάσεώς του ὁμως, τοῦ ἀπαστράπτοντος βλέμματός του σπινθηροβολοῦντος ἀπὸ τῶν ὀπῶν τῆς προσωπίδος, τοῦ τρόπου καθ' ὃν εἶχε τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ στήθους ἐσταυρωμένους, τοῦ ὄλου του τέλους, ἐφαίνετο ὑπερέχων τῶν ἄλλων, καὶ κεκτημένος τὴν ἔξιν τοῦ διατάττειν.

Προδήλωσεν οἱ τρεῖς ἄνδρες δὲν ἦτον ἴσοι, ὁ εἷς ἦν εὐγενής, οἱ δὲ ἄλλοι ὑπέρηται.

Τοιαύτη ἐμφάνισις ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, καὶ κατὰ τοσοῦτον τρικυμιώδη νύκτα ἠδύνατο δικαίως νὰ καταφοβίση καὶ τὸν γενναιότερον τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὁ εἷς τοσοῦτον ἀπελπισίας γενόμενος ἀποβάλλει πρὸς στιγμὴν πᾶν αἶσθημα φόβου, τοῦτο δὲ λίαν εὐνόητον.

Ὡστε ὁ Πέτρος διὰ φωνῆς ἀσθενοῦς μὲν ὡς ἐκ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ ἀγωνίας οὐχὶ ὁμως καὶ πεφοβισμένης, ἠρώτησεν.

— Ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν ἦσθε, καλῶς ἦλθατε εἰς τὴν θλιβεράν μου κατοικίαν, καὶ εἶπατέ μοι τί θέλετε . . .

Ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἐφαίνετο ἀρχὸν καὶ τὸν ὅποιον θέλομεν πάντοτε ὀνομάζει τὸ Μέλαν προσωπεῖον, ἀπήντησε:

— Ζητοῦμεν τινὰ Πέτρον Γιλβέρτην καλούμενον.

— Εἰσθε ἐν τῷ οἴκῳ του.

— Σεῖς εἰσθε ὁ Πέτρος;

— Μάλιστα.

— Μετέρχεσθε τὸν ἱατρὸν καὶ ἔχετε φήμην ἱατροῦ ἐπιτηδείου . . .

— Εἶμι τῶνόντι ἱατρός, οὐχὶ ὁμως καὶ ἐπιτήδειος· ἂν δὲ ποτε συνέβῃ νὰ μεταχειρισθῇ ὁ Θεὸς τὴν χειρὰ μου διὰ νὰ ἀνακουφίσῃ δεινὰ, ἐκεῖνος μόνος οὐχὶ δὲ ἐγὼ δέον νὰ δοξάζηται.

— Ἐχομεν τὴν ἀνάγκην σας, ἀπήντησε τὸ Μέλαν προσωπεῖον, ἐτοιμάσθητε τὰ μὲ ἀκολουθήσητε . . .

— Ἀπόψε;

— Τὴν στιγμὴν ταύτην μάλιστα . . .

— Ἀδύνατον . . .

— Ἀδύνατον εἶπατε! καὶ διατί;

— Διατί; διότι τὴν στιγμὴν ταύτην στεροῦμαι τῶν πάντων καὶ γενναιότητος, καὶ ἰσχύος καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν σχεδὸν πίστεως . . . Θεωρήσατέ με σεῖς ὅστις μοὶ ὁμιλεῖτε καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι ὁμοιάζω μᾶλλον πρὸς νεκρὸν διαφυγόντα τοῦ τάφου παρά πρὸς ζῶντα . . .

— Τί σᾶς συνέβη λοιπὸν, καὶ κατεβλήθητε τῶσον;

— Μοὶ συνέβη τι, τὸ ὅποιον οὐδεὶς, οὐδὲ ὁ τὴν ἀγριότεραν καὶ ἐκδικητικώτεραν ψυχὴν ἔχων θέλει εὐχρηθῆ καὶ εἰς τὸν θανασιμότερον αὐτοῦ ἐχθρὸν . . . Εἶχον σύζυγον, τὴν ὁποίαν ἠγάπων ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ ἑκατοντάκις πλειότερον τῆς ζωῆς μου . . . ἡ γυνὴ αὕτη ἔτεκεν . . . Πρὸ τριῶν ἡμερῶν οἱ δὲ οὗτοι τῆς ἐστίας μου ἄγγελοι ἦσαν ἐδῶ ζῶντες, πλησίον μου . . . πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἡ μήτηρ ἀπέθανε πρὸ πέντε δὲ λεπτῶν τὸ τέκνον ἀπέθανεν ἐπίσης . . . Βλέπετε ὅθεν ὀφείλωμαι νὰ δώσω τὴν ἀπάντησιν ἣν ἠκούσατε ὅτι δηλαδὴ στεροῦμαι τῶν πάντων καὶ δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀκολουθήσω . . .

— Τὸ Μέλαν προσωπεῖον ἐπλησίασε πρὸς τὴν κοιτίδα καὶ ἐθεώρησε τὸ βρέφος τοῦ ὁποίου τὸ χῶμα εἶχε καταστῆ κυανοῦν.

— Ἴδατε ἄλλον τινὰ τὴν νύκτα ταύτην; ἠρώτησεν.

— Οὐδένα πλὴν ὑμῶν.

— Ὡστε οὐδεὶς γνωρίζει ὅτι τὸ βρέφος ἀπέθανεν.

— Οὐδεὶς ἄλλος ὑμῶν.

— Ἐχει καλῶς.

— Ἀλλὰ ἀπήντησεν ὁ Πέτρος ἐκπλαγείς ἐκ τῶν ἐρωτήσεων τούτων, κατὰ τί σᾶς ἐνδιαφέρει τοῦτο;

Τὸ Μέλαν προσωπεῖον δὲν ἀπήντησε.

Ἔκαμε νεῦμα εἰς ἓνα τῶν συντρόφων του κρατοῦντα φανὸν ἐκ διαφανοῦς κέρατος.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλησίασε.

Τὸ μέλαν προσωπεῖον ἀντήλλαξε χαμηλοφώ-

νως λέξεις τινὰς μετ' αὐτοῦ εἶτα δὲ στραφεῖς πρὸς τὸν ἱατρὸν εἶπε διὰ τόνου ἐπιτακτικοῦ.

— Δώσατε εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἐργαλεῖόν τι κηπουρικὸν δι' οὗ νὰ δυνηθῇ νὰ σκάψῃ . . .

— Εἶναι εἰς τὸ προηγούμενον ὄωμάτιον, τί θὰ τὸ κάμετε;

Τὸ Μέλαν προσωπεῖον καὶ πάλιν δὲν ἀπήντησε.

Ἵτε ὁμως ἐφθασαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ὅτε κατεβίβασαν τὸ φέρετρον μὲ σχοινία μέχρι τοῦ πυθμένου κτλ. (ἴδε σελ. 809).

Ἔκαμε νέον νεῦμα, οἱ δὲ δύο ἄλλοι ἐξῆλθον ἀμέσως.

Τὸ Μέλαν προσωπεῖον ἐπλησίασε πρὸς τὸ παράθυρον ἐνθα ἄφρονος καὶ ἀκίνητος προσήλωσε τὸ βλέμμα του πρὸς σημεῖόν τι τοῦ κήπου εἰς ὃ μετ' ὀλίγον ἐφθασεν ἡ ἀσθενὴς λάμψις τοῦ ἐκ κέρατος φανοῦ τὸν ὁποῖον ὁ ἀνεμὸς ἐσάλευεν.

Ὁ εἰς τῶν ἀνδρῶν ἐκράτει τὸν φανόν, ὁ δ' ἕτερος ἀφαιρέσας τὸ πρῶτον τὴν χιόνα ἤρξατο σκάπτων ὀπὴν ἐνὸς ποδὸς πλάτος, δύο μῆκας καὶ τριῶν βάθος ἔχουσαν.

Περατωθέντος τοῦ ἔργου ἐπανῆλθον εἰς τὸ ὄωμάτιον.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Πέτρος λητμονή-

σας ότι δὲν ἦτον μόνος ἐβυθίσθη καὶ πάλιν εἰς τοὺς θλιβεροὺς λογισμοὺς του.

Τὸ Μέλαν προσωπεῖον ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ ἤγγισεν ἐλαφρῶς τὸν ὦμον.

Ὁ ἰατρός δὲν συνεκινήθη ποσῶς. Ὑψωσε τὴν κεφαλὴν, προσήλωσε τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ παραδόξου ἀνδρὸς καὶ τὸν ἠρώτησε :

— Τὶ θέλετε πάλιν;

Τὸ Μέλαν προσωπεῖον ἐστράφη πρὸς τὴν κοιτίδα καὶ εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον δεικνύων τὸ πτώμα.

— Θέλετε νὰ θάψητε τὸ βρέφος τοῦτο μόνος σας ἢ νὰ ἐπιφορτίσω τὸ ἔργον εἰς τινὰ τῶν συντρόφων μου;

— Νὰ θάψω τὸ τέκνον μου! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος. Διατί νὰ τὸ θάψω τώρα; ἡ νύξ εἶναι μακρά. Πολλαὶ ὥραι ἀκόμη θὰ παρέλθουν μέχρι τῆς πρωίας, δὲν θέλω δὲ νὰ χωρισθῶ τόσον ταχέως τοῦ τέκνου μου! . . .

Ἐντὸς πέντε λεπτῶν ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος τὸ πτώμα τοῦτο θὰ ἀναπαύεται ἐν τῇ τάφῳ τὸν ὅποιον τῇ ἡτοίμασαν. Σπεύσατε λοιπὸν νὰ τὸ περιτυλίξετε εἰς τὰ σπάργανά του ὡς ἐν σαβάνῃ, ἂν δὲ ἀποποιήθῃται ἄλλος θὰ τὸ πράξῃ ἀντ' ὑμῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἰατρός ἐφαίνετο ἀμφιρέπων εἰς τῶν τριῶν ἐπροχώρησε πρὸς τὴν κοιτίδα καὶ ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν σινδόνων δι' ὧν ἐκαλύπτετο τὸ πτώμα.

Ἐπόκωφος οἰμωγῇ, εἶδος βραγχνώδους καὶ ἀνάρθρου κραυγῆς διέφυγε τοῦ στήθους τοῦ δυστυχοῦς πατρὸς, ὅστις ἐθεώρησε τὴν πράξιν ὡς ἱεροσυλίαν, καὶ ὀρμήσας ἀπώθησε τὸν ἄνθρωπον μεθ' ὀρμῆς.

Οὗτος ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβῆς κυνηγετικῆς μαχαίρας, τὴν ὅποιαν ἔφερε, καὶ δι' ἧς θὰ προσέβαλε τὸν ἀνυπεράσπιστον ἰατρὸν, ἀλλ' ἐπιτακτικῇ τῆς χειρὸς τοῦ Μέλανος προσωπεῖου κίνησις τὸν ἐμπόδισε.

Ὁ ἰατρός εἶχεν ἤδη ἀρπάσει εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ ἐλαφρὸν πτώμα, καὶ τὸ περιέσφιγγε ἐπὶ τῆς καρδίας του ὡς εἰ ἤθελε νὰ τὸ θερμάνῃ ἢ νὰ τὸ ὑπερασπίσῃ.

— Διατί τέλος, ἐφιθύρισε, ναί, διατί νὰ μὲ

τὸ ἀρπάσῃτε τόσον ταχέως; Ἐκ τῆς συζύγου καὶ τοῦ τέκνου μου τοῦτο μόνον τὸ λείψανον μοὶ μένει. . . Διατί νὰ μὲ φθονῆτε διὰ τὴν πένθιμον χαρὰν τὴν ὅποιαν αἰσθάνομαι ἔχων αὐτὸ πλησίον μου, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς πρωίας; διατί νὰ μὲ ἐμποδίσῃτε τοῦ νὰ κλαύσω ἐπὶ τινὰς ὥρας ἐπὶ τῶν ψυχρῶν χειρῶν καὶ τῶν τεθνεώτων χειλέων του; . . .

Τὸ Μέλαν προσωπεῖον ὕψωσε τοὺς ὦμους.

— Καὶ νομίζετε λοιπὸν, ἀπήντησε μετὰ κτηνώδους ὑψηλοφροσύνης, ὅτι θὰ ἀνεμιγνυόμην εἰς τὰ ἀφορῶντα ὑμᾶς, ἂν συμφέρον σπουδαιότατον, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζητε, δὲν μὲ ἠνάγκαζε εἰς τὸ νὰ ἐπέμβω; ἡ ὥρα προχωρεῖ, ὁ χρόνος παρέρχεται, τὸ βρέφος δέον νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ νὰ ἐξαφανισθῇ ἀμέσως· πρέπει, καὶ τὸ ἀπαιτῶ. . . σπεύσατε λοιπὸν νὰ τὸ θάψῃτε μόνος σας ἐὰν ἐπιμένετε εἰς τοῦτο, ἄλλως, ὁμνύω ὅτι μετὰ ἓν τέταρτον τοῦ λεπτοῦ θὰ σᾶς τὸ ἀρπάσουν διὰ τῆς βίας.

Ἐκ τοῦ τόνου δι' οὗ ἐρρέθησαν οἱ λόγοι οὗτοι ὁ ἰατρός ἠννόησεν ὅτι ὑπῆρχε τρομερὰ καὶ ἀνέκλητος ἀπόφασις εἰς τὴν ἔδει νὰ κλίνη τὸν αὐχένα καὶ νὰ ὑποκύψῃ.

Ἐσπᾶσθη τὸ πεπαγὸς μέτωπον τοῦ τέκνου του.

Μὲ τὰ σπάργανα ἐσχημάτησεν εἶδος σαβάνου στραφεῖς δὲ πρὸς τὸ Μέλαν προσωπεῖον, εἶπε :

— Ἐπειδὴ αὐθαίρετως λαμβάνεται τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ μοὶ ἐπιβάλλητε τὴν θέλησίν σας, ἐπειδὴ εἴσθε ὁ ἰσχυρότερος, διατάξτε τί νὰ πράξω;

— Ἀκολουθήσατε τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς.

Ὁ Πέτρος τοὺς ἠκολούθησε μηχανικῶς.

Μετέβησαν εἰς τὸν κῆπον πλησίον τοῦ τάφου ὃν πρὸ μικροῦ ἠνέφξαν. Ἐκεῖ γονυπετήσας κατέθεσε τὸ πτώμα εἰς τὸν τάφον τὸν ὅποιον οἱ δύο προσωπιδοφόροι ἐπλήρωσαν ἀμέσως.

Ἡ τριχυμία ἐξηκολούθει, ἡ χιὼν ἐπιπτεν.

Ἐπέστρεψαν εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ ἐπὶ τῷ νεύματι τοῦ Μέλανος προσωπεῖου, ἐξῆλθον ἀμέσως προπορευομένου τοῦ ἰατροῦ ὅστις μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ τὸν λόγον δι' ὃν ἔθαψε τὸ τέκνον του ὡς αἱ παιδοκτόνοι μητέρες, ἐνόμιζεν ὅτι εὐρίσκατο ὑπὸ τὸ κράτος τρομεροῦ καὶ ἀπιθήνου

ὄνειρου καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. — Μετὰ μίαν στιγμὴν θὰ ἐξυπνίσω! . . . Θεέ μου ἐξύπνησόν με ὅσον τάχιον . . . Σπεῦσον, διότι θὰ παραφρονήσω! . . .

(ἀκολουθεῖ).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο Β΄. — ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο Γ΄.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο Β΄. ὁ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν μέγας δεσπότης, ὁ μέγας ἐκεῖνος μονάρχης τῆς μεγαλειτέρας τῆς ὑψηλίου μοναρχίας, ὁ κύριος τῆς ζωῆς Ὁ γ ὁ ἴ κ ο ν τ α ἑκατομμυρίων ψυχῶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὀλεθρίαν αὐτοῦ Εἰμαρμένην, ἀλλ' εἰς τὴν σκληρὰν καὶ ἀμείλικτον αὐτῆς ὑπέκυψεν ἀπόφασιν, ὡς ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ καὶ ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος τῆς Εὐρώπης διδάκτωρ, ὁ Μέγας Ναπολέων, ὅστις, ὡς ἄλλος Προμηθεὺς ἐν τῷ Καυκάσῳ, εὐρέθη δεσμώτης ἐπὶ τῆς νήσου Ἑλλάδας, ἵνα καταστρέψῃ ἐπὶ τέλους οἰκτρῶς τὸν βίον αὐτοῦ, ὑποκύψας εἰς ἀνίατον νόσημα, ἐν τῷ μέτρῳ τότε ἀφανεῦ τῆς Ἀγίας Ἑλένης νησιδρίῳ. Ὡς ὑπέκυψεν ἐπὶ τέλους καὶ ἕτερος τῶν ἰσχυρῶν αὐτοκρατόρων καὶ συγχρόνων αὐτοῦ, Ναπολέων ὁ Γ΄. ἐνταφιάσας ἀπαντὰ τὰ λαμπρὰ τῆς δόξης αὐτοῦ τρόπαια ἐν Σεδάν καὶ ἄσκημος καὶ ἀφανὴς μετὰ ταῦτα εἰς ἀφανὲς τῆς Ἀγγλίας πολύχμιον ἐκ τοῦ καθ' ὄλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ αὐτὸν κατατρίχοντος νοσήματος τῆς λιθιασεως, τὸν βίον τελευτήσας.

Τὸν αἱματηρὸν καὶ λυσσαλέον τοῦτον ἀγῶνα δὲν οὕτως λυσσῶδῶς κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοκράτορος κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη οἱ ὦμοί μὴδενισταὶ διεξήγαγον, ἀπαισία καὶ ὀδυνηρὰ ἔστεψεν ἐπὶ τέλους ἐπιτυχία· τὸ δὲ φονικὸν ἔργον ὅπερ εἰς θερμοκέφαλος Πωλονός, ὁ Βεραζόβσκις, κατήρξατο ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν· τὸ αἰμοχαρὲς τοῦτο ἔργον ὅπερ τὸσάκις ἀπεπειράθησαν νὰ συμπληρώσωσιν ἐν Πετροπόλει τὰ ἄνευ σπλάγγων καὶ καρδίας ἐκείνωντα ἄπανα καλοῦνται μὴδενισταί· τὸ ἀποτρόπαιον, λέγομεν, τοῦτο ἔργον συνεπλήρωσεν ἐπὶ τέλους μετὰ τῆς σπαρακτικῆς φεῦ! ἐπιτυχίας εἰς μαθητῆς τῆς Μεταλλουργικῆς σχολῆς καὶ οἱ ἀμείλικτοι αὐτοῦ ἐταῖροι! . . .

Ὁ δὲ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ὁ Β΄. ὁ ἀγαθότερος τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, ὁ ἱπποτικώτερος τὸν χαρακτῆρα τῆς Εὐρώπης μονάρχης, ὁ φιλάνθρωπος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ὁ πρὸ εἴκοσι ἀκριβῶς ἔτων— 17 Φεβρουαρίου 1861—ἐκδόσας τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο Ο Ὑ κ ἄ ζ ι ο ν δι' οὗ τσαῦτα ἑκατομμύρια δουλοπαροίκων, ἀνθρωπίνων δηλονότι ὑπάρξεων ἐπὶ τσαῦτα ἔτη ὑπὸ τὸν δεσποτικὸν τοῦ κ ν ο ὕ του καὶ τῆς δουλείας ζυγὸν στενουσῶν, καθίσταντο ἐλεύθεροι καὶ ἀπηλάσσοντο τοῦ φρικώδους ἐκεῖνου εἶδους τῆς ζωῆς ὅπερ μέχρι τοῦδε διήγαγον, ὁ φιλήτυχος ἐκεῖνος ἡγεμὼν ὅστις οὕτως ἰτρανὰς παρέσχε πάντοτε τοῦ φιλειρηνικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος ἐνδείξεις— ὁ ἡγεμὼν τέλος ἐκεῖνος εἰς δὲν ὁ λαὸς αὐτοῦ ἔδωκε τὸν ἐπιφανῆ καὶ περιδοξὸν τίτλον τοῦ « ΛΥΤΡΩΤΟΥ » τὸν ὀδυνηρώτερον καὶ ἀποτροπαιώτερον τὴν 2αν ὥραν μ.μ. τῆς Κυριακῆς τῆς 1ης Μαρτίου 1881 ὑπέστη τῶν θανάτων, οἰκτρῶς τὰ μέλη ὑπὸ ἐκρηκτικῆς βόμβας ἀκρωτηριασθεὶς καὶ ἐν σπαρακτικῇ ἀγωνίᾳ ἐν τῷ εἰς τὸ Χειμερινὸν Παλάτιον τῆς Πετροπόλεως σπουδαστηρίῳ τοῦ πνεῦμα παραδώσας.

Δὲν θὰ ἀφηγηθῶμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας, τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» τὰς φρικώδεις λεπτομερείας τῆς ἀπανθρώπου δολοφονίας τοῦ ἀτυχοῦς καὶ πολυθρηνήτου Αὐτοκράτορος. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ ἀναμένωσι παρ' ἡμῶν ὅπως τοῖς ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα κατὰ πόσον ὁ φόνος Ἀλεξάνδρου Β΄. δύναται νὰ ἐπιρρεάσῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν πολιτικὴν καὶ ἐν τῇ πλάστιγγι αὐτῆς βαρύνῃ· τὰ ἔργον τοῦτο ἐναπόκειται εἰς τοὺς ἐμβριθεῖς τῆς πρωτεύουσας μας δημοσιογράφους. Ἡμεῖς δὲν γράφομεν ἐφημερίδα· ἐκδίδομεν περιοδικόν, καὶ χωρὶς νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τοὺς ἀδιεξόδους τῆς πολιτικῆς λαβυρίνθου, θὰ περιορισθῶμεν νὰ χαράξωμεν ὀλίγας γραμμάς περὶ τοῦ βίου τοῦ ἀξιόθρηγίτου Αὐτοκράτορος, τοῦ ἀτυχοῦς Ἀλεξάνδρου τοῦ Β΄. τὸ φοβερὸν ἄγγελμα τοῦ οἰκτροῦ θανάτου τοῦ ὁποῦ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἐνεποίησεν ἀπανταχοῦ τὴν αὐτὴν κατάπληξιν καὶ θλίψιν οἷαν καὶ ἐνταῦθα. Εὐελπιστοῦμεν δὲ ὅτι αἱ γραμμαὶ αὗται θέλουσιν ἀναγνωσθῆ ὑπ' οὐχί τυχαίου ὑπὸ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ἐνδιαφέροντος.

ἌΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ὁ Β'. ἐγεννήθη τὴν 17ην Ἀπριλίου 1818.

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Νικόλαος ἦτο τότε ἀπλοῦς Μέγας Δούξ, ἡ δὲ μήτηρ του Ἀλεξάνδρα Θεοδωρόβνα ὑπῆρξεν ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας Φριδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Δ'.

Ὁ γερμανὸς καὶ διαμαρτυρόμενος τὸ θρήσκευμα στρατηγὸς Μοέρβεν ἀνέλαβε τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ νεαροῦ Δουκός. Τὴν δὲ στρατιωτικὴν αὐτοῦ ἐκπαίδευσιν συνεπλήρωσεν εἶτα ὁ Ρῶστος στρατηγὸς Ζουκόβσκη.

Τῆ 14 Μαρτίου 1834 δεκαεξαετῆς τὴν ἡλικίαν ὁ Τσάρεβιτς Ἀλέξανδρος ἐκηρύχθη ἐνῆλιξ διορισθεὶς διοικητὴς τῶν λογχοφόρων τῆς Ἀυτοκρ. φρουρᾶς καὶ ἀρχιυπασπιστῆς τοῦ Ἀυτοκράτορος πατρὸς του.

Δὲν ἠδυνήθη ὁμως ὁ νεαρὸς Δούξ νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν βίον ἐκεῖνον τὸν πλήρη ἀσκήσεων, ἐπιθεωρήσεων καὶ πολεμικῶν παρατάξεων, τὸν ὅποιον ὁ Νικόλαος ἐπέβαλε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἡγεμονίδας τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου, καὶ προσεβλήθη ὑπὸ δεινῆς μελαγχολίας.

Κατὰ συμβουλήν δὲ τῶν ἱατρῶν ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν. Διαμείνας δὲ ἐπὶ τινα χρόνον ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Ἑσσης ἐνυμφεύθη τὴν 16ην Ἀπριλίου 1841 τὴν ἡγεμονίδα Μαρίαν, θυγατέρα τοῦ μεγάλου δουκὸς Λουδοβίκου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ρωσίαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Δουκὸς Μιχαὴλ Παύλοβιτς ἀνέλαθεν αὐτὸς τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν τῆς Ἀυτοκρατορίας μετὰ τοσοῦτου ζήλου ὥστε ὁ Ἀυτοκράτωρ πατὴρ του τῷ ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειάν του διὰ τὴν μέριμναν αὐτοῦ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῆς νεολαίας ἐν τῷ ἀληθεῖ ρωσικῷ ἦθη.

Ὁ Τσάρεβιτς Ἀλέξανδρος ἐπισκέφθη κατὰ τὸ 1850 τὴν μεσημβρινὴν Ρωσίαν, τὸ Νικολάεφ, τὴν Σεβαστούπολιν, τὴν Τυφλίδα καὶ τὸ Ἐριβάν. Κατὰ τὴν περιοδείαν δὲ ταύτην συνῆψε καὶ ἀφιμαχίαν τινὰ μετὰ τῶν Κιρκασίων τοῦ Καυκάσου, ὁ δὲ πρίγκηψ Βορεντζῶφ, μάρτυς τῆς ἀνδρείας ἦν ὁ μέγας αὐτὸς Δούξ ἐν αὐτῇ ἐπεδείξατο ἐξήτησεν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ Ἀυτοκράτορος τὸ παράσημον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Φύσει φιλειρηνικοῦ χαρακτῆρος ὁ Τσάρεβιτς

Ἀλέξανδρος μετὰ πολλῆς λύπης εἶδε τὴν προκλητικὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης διαγωγὴν. Ἀπεδοκίμασε δὲ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον.

Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὴν 18ην Φεβρουαρίου 1855 ἐκληρονόμησε λίαν δυσχερῆ κατὰστασιν πραγμάτων, ἐξηκολούθησεν ὁμως τὸν πόλεμον μετὰ σταθερότητος, ἐνῶ συνάμα ἠργάζετο πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης.

α Ὅμνύω—εἶπε κατὰ τὴν στέψιν αὐτοῦ—ὅτι θὰ μένω πιστὸς εἰς πάντα τὰ φρονήματα τοῦ πατρὸς μου καὶ θὰ ἐπιμείνω εἰς τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀρχάς. Τὴν δὲ διακήρυξιν ταύτην ἐπὶ ἀνέλαθεν ἐν διαγγέλματι, ἀποσταλέντι καθ' ἅπασαν τὴν αὐτοκρατορίαν, ὅπερ ἠὲ χαρίστησε τὸ κόμμα τοῦ πολέμου ὡς δεικνύων σεβασμὸν πρὸς τὰ ἀρχαῖα μασχοβιτικὰ φρονήματα.

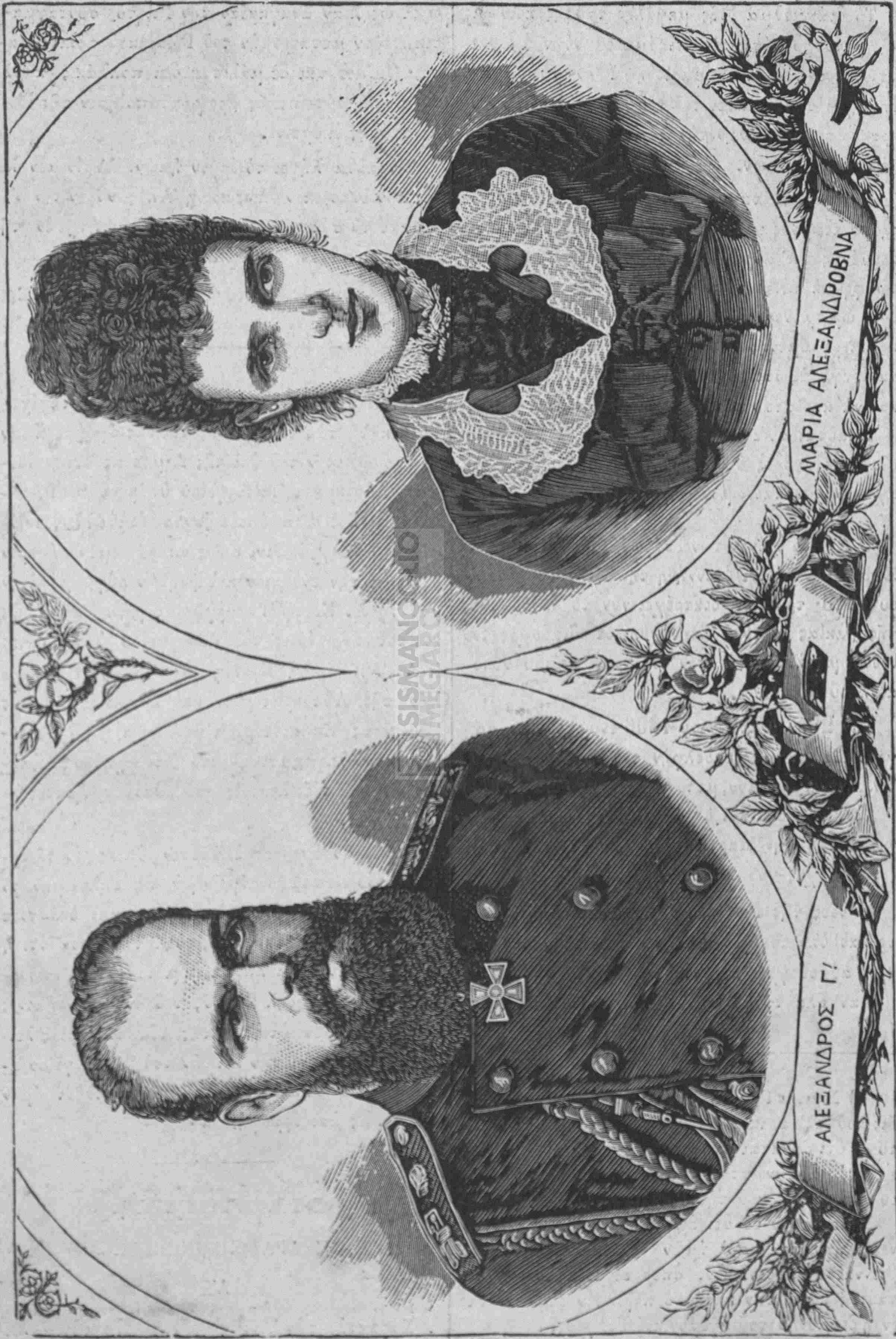
Καίπερ ταῦτα διασαλπίζων καθ' ἅπασαν τὴν Ρωσίαν ὁ νέος Ἀυτοκράτωρ οὐχ ἤττον ἐφάνη ἐμφυχούμενος ὑπὸ εἰλικρινοῦς ἐπιθυμίας ὅπως θέσῃ ἐν τέρμα εἰς τὸν αἵματηρὸν ἐκεῖνον πόλεμον.

Ὅθεν ὅτε εἶδεν ὅτι εἰς τὰ ὄμματα τῶν Ρώστων ἡ ἄλωσις τοῦ Κάρς ἀντεστάθμιζε τὴν ἀπώλειαν τῆς Σεβαστουπόλεως παρεδέχθη τοὺς ὁρους τῆς εἰρήνης, ἧτις καὶ ἐν Παρισίοις συνωμολογήθη.

Ἡ ἐπίσημος αὐτοῦ στέψις ἐγένετο τὴν 26ην Ἀυγούστου 1856. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν διετήρησε πάντας τοὺς ὑπουργοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τὴν συνωμολόγησιν ὁμως τῆς εἰρήνης ἐδέχθη τὴν παραίτησιν τοῦ κόμητος Νεσσελρώδ, ὃν ἀντικατέστησεν ὁ Πρίγκηψ Γορτσακῶφ.

Εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ Κράτους αὐτοῦ διοίκησιν Ἀλέξανδρος ὁ Β'. ἐπέφερε πλείστας βελτιώσεις· ἔδωκε μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν Δημοσίαν Ἐκπαίδευσιν· νέα δὲ ἔδρα, κληθεῖσα τῶν Ἀνατολικῶν γλωσσῶν, συνέστη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πετροπόλεως.

Ἀλλὰ τὸ λαμπρότερον ἔργον τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', ὅπερ καὶ μόνον εἶναι ἱκανὸν ὅπως ἀποθανατήσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εἶναι ἡ χειροφύτησις τῶν δούλων, δηλαδὴ ἡ κατάργησις τῆς δουλείας καθ' ὅλον τὸ ἀχανὲς κράτος αὐτοῦ.

ΜΑΡΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩΝΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ'

Ο νέος Αυτοκράτωρ και η Αυτοκράτειρα Πασών των Ρωσίων.

Τὸ διάγγελμα τῆς μεγάλης ταύτης κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως φέρει ἡμερομηνίαν 17 Φεβρουαρίου 1861, ἀπεφασίσθη δὲ ἐν μακρᾷ καὶ ἐπισήμῳ συνεδριάσει τοῦ συμβουλίου τῆς αὐτοκρατορίας, μεθ' ὅλην τὴν ἀντίστασιν τῶν κυριωτέρων συμβούλων.

Κατὰ τὸ διάταγμα τοῦτο οἱ εὐγενεῖς παρεχώρησαν εἰς τοὺς χωρικοὺς τὰς ἐπαύλεις τὰς κατοικουμένας ὑπ' αὐτῶν δι' ἰσόδιον ἐπικαρπίαν ἐπὶ τῷ ὄρφι νὰ πληρόνωσιν εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς κατ' ἔτος ὠρισμένον φόρον ἀναλόγως τῆς ὑπ' ἐκάστου καλλιεργουμένης γῆς· νὰ ἔχωσι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαγοράζωσιν ὅταν δύνανται τὰς γαίας των καὶ νὰ καθίστανται ἐλεύθεροι ἰδιοκτητὰι.

Τοιαῦται αἱ εὐεργεσίαι ἃς παρέσχε τῇ Ρωσσίᾳ Ἀλέξανδρος ὁ Β', τὸ ἀτυχὲς τοῦτο θῦμα τοῦ ἀχαλινώου καὶ ὠμοῦ μηδενισμοῦ.

Ὁ εἰς τὸν θρόνον τῶν Τσάρων διαδεχθεὶς ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ὁ Γ', ἐγεννήθη τὴν 26ην Φεβρουαρίου 1845· τουτέστι διατρέχει νῦν τὸ 36ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἐκηρύχθη δὲ διάδοχος τοῦ θρόνου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Νικολάου.

Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1866 ἐνυμφεύθη τὴν ἡγεμονίδα Δαγμάρ, ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου, μετονομασθεῖσαν Μαρίαν. (1)

Υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ Μέγας Δουξ Νικόλαος γεννηθεὶς τὴν 6ην Μαρτίου 1868, ὁ καὶ νῦν ἐπιδοξὸς διάδοχος τοῦ Ρωσικοῦ θρόνου.

Ὁ νέος τῆς Ρωσσίας αὐτοκράτωρ ἐκκληρονόμησε καθ' ὅλα τὸν γενναῖον καὶ ἱπποτικὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ χαρακτῆρα.

Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα Ἀλέξανδρος ὁ Γ', θε-

(1) Σημ. «Γραφικὸν Κόσμου». — Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» θεωρεῖ ἐξυτὴν εὐτυχῆ ὅτι δύναται σήμερον νὰ παράσχη πρώτη εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ τὰς εἰκόνας τοῦ νέου αὐτοκρατορικοῦ τῆς Ρωσσίας ζεύγους.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἀμφότεραι αὗται αἱ εἰκόνας ἐλήφθησαν παρ' ἡμῶν ἐξ εἰκονογραφημένου βιενναίου περιοδικοῦ, ὅπερ εἶχε καταχωρήσει ταύτας κατὰ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν Βιέννῃ διαμονὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ ζεύγους.

ωρεῖ ὡς λίαν ἀναγκαίαν τὴν ἐπὶ τὸ συνταγματικώτερον μετατροπὴν τοῦ Ρωσικοῦ πολιτεύματος· βεβαιούται δὲ μάλιστα ὅτι πολλάκις παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς ἰδέας ταύτης ἐπέμεινε.

Ἐνταῦθα λήγει τὸ ἔργον ἡμῶν. Ἀφίνομεν δὲ εἰς τὸν ἱστορικὸν ὅπως κρίνη Ἀλέξανδρον τὸν Β', ὡς καὶ τὸ σύστημα ὅπερ θὰ ἀκολουθήσῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ὁ Γ'.

Δ. ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΗΣ.

Ἡ ΕΥΜΕΝΕΙΑ καὶ τὸ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον ὅπερ κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἄπαν τὸ προσωπικὸν τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Αὐτοκρατ. Ὑπουργείου ὑπὲρ τοῦ «ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» ἐπέδειξαντο ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐκφράσωμεν σήμερον δημοσίᾳ τὴν ἐνθερμον καὶ ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην μας τῇ Α. Ε. τῷ Ὑπουργῷ Κιαμὴλ Πασσᾶ, ὡς καὶ τοῖς ἀνωτέροις τοῦ Ὑπουργείου ὑπαλλήλοις Ι. Α. Ἀριστοκλῆ Ἐρένδῃ, Διευθυντῇ τῶν σχολῶν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ Τμηματάρχῃ τῆς Ἀνωτέρας Ἐκπαιδεύσεως καὶ Χαμδῆ βέη, διευθυντῇ τοῦ λογοκριτικοῦ τοῦ Ὑπουργείου τμήματος ὡς καὶ τοῖς λοιποῖς τοῦ αὐτοῦ τμήματος ὑπαλλήλοις.

Σταθερὰν ἔχοντες ἀπόφασιν ὅπως ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν μὴ παρεκλίνομεν τὸ παράπαν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ νόμων καὶ ἐκάστοτε διδομένων ἡμῖν διαταγῶν, εὐελπιστοῦμεν ὅτι ἡ αὐτὴ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξοχ. Κιαμὴλ Πασσᾶ, τοῦ ὄντως νοήμονος καὶ πεπειραμένου τούτου τῆς Αὐτοκρατορίας λειτουργοῦ, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Ὑπουργείου ἀνωτέρων ὑπαλλήλων θέλει χορηγεῖσθαι ἡμῖν σύμπραξις καὶ ἀρωγῆ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ ΔΡΑΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ.

Α'.

Χαρακτῆρ τῶν Ἀνατολικῶν φιλολογιῶν. — Οἱ

Βεδουίνοι ποιηταὶ προγενέστεροι τοῦ Ἰσλὶμ: Σιανφαρᾶ, Ἄντάρ. — Τὰ ἐρωτικά καὶ βακχικά Γαζέλια τῶν λεπτολόγων μουσουλμάνων. — Ἐλεγεῖον Ἀραβὸς ἐξ Ἰσπανίας. — Μεγαλαυχία καὶ κουφόνοια αὐλικῶν ποιητῶν.

Συνεχῶς κατεμέμφθησαν τῶν ἐν τῇ Δύσει ὡς τὰ μάλα ἀγνοούντων ξένας φιλολογίας. Καθ' ὅλους τοὺς λόγους ἡ ἀγνοία ὑπάρχει δυστυχὲς σφάλμα, καὶ τὸ γνωρίζειν πάντα βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι καλλίτερον. Ἄλλ' ὡς ἕκαστος γνωρίζει, ὁ βίος ἐστὶ βραχύς, καὶ ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως πάλῃ καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον δυσχερὴς ἐν αὐτῷ. Πόσον χρόνον δύναται ν' ἀφιέρωσῃ ἕκαστος διὰ τὰς ἐξαιρετικὰς τέρφεις τῶν γραμμάτων, ἐν τῇ ἡλικίᾳ ἐκείνῃ ἐν ἣ ἡ αἴσθησις τοῦ ὀρέγεσθαι ὠριμάζουσα ἤθελεν ἐπιτρέψει αὐτῷ ἵνα κάλλιον γευθῆ τῶν παντὸς εἶδους προϊόντων ἀπερ τὸ ρεῦμα τῶν αἰώνων συνεκλύζετο ἡμῖν ἐπιμόχθως; Δὲν εἶναι τάχα πολὺ διὰ τὸν Εὐρωπαῖον νὰ γνωρίξῃ σχεδὸν τὴν ἑαυτοῦ ἐθνικὴν φιλολογίαν; Ἐὰν συνενώσῃ αὐτῇ τὴν ὡς ἔγγιστα γνῶσιν Ἑλλήνων τινῶν, Λατίνων, εἰκοσιν ἄγγλων συγγραφέων, γερμανῶν, ἰταλῶν ἢ ἰσπανῶν, τίς θέλει ἀποποιήσῃ αὐτῷ τὸν τίτλον τοῦ τελείου πεπαιδευμένου; Ἦκιστα λοιπὸν δίκαιον ἤθελεν εἶσθαι, εἴπωμεν κάλλιον, γελοῖον σχεδὸν, ἐν καιροῖς ἡ ἀναγκαῖα ἀνάγνωσις τῆς καθημερινῆς ἐφημερίδος τὴν καλλιτέραν τῶν σχολῶν αὐτοῦ, τὸ ἀπαιτεῖν παρ' αὐτῶν τὴν ἐλαχίστην ἐπίγρυσιν τῶν ἀνατολικῶν γραμμάτων.

Ἐκ τῶν Ἀράβων γνωρίζει τὰς Χιλίας καὶ Μίαν Νύκτας· ἐκ τῶν Ἰνδῶν, ἤκουσε νὰ γίνηται λόγος περὶ τῆς Ραμαυάνας καὶ τῆς Μαχαβαράτας. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀσιατικῶν λαῶν, καθὼς καὶ περὶ τῆς φιλολογίας, οὐδὲν γνωρίζει καὶ συνεχῶς οὐδὲν θέλει ἵνα γνωρίξῃ. Ἐὰν δὲ τις δὲν δύναται ἵνα μεμψθῆ αὐτόν, κατὰ δίκαιον, δέον τοῦλάχιστον νὰ οἰκτείρῃ αὐτόν;

Ἐκεῖνος οὐ τὸ ἑαυτοῦ ἐπάγγελμα οὐδόλως ὑποχρεοῖ εἰς μελέτας τινὰς, ἢ ὅστις δὲν ἔχει τὴν περίεργον διάθεσιν καὶ ὀλίγον ἀνησυχίαν διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς διανοητικῆς καταστάσεως ἔθνους τινὸς ἢ ἐποχῆς. Συγγραφεὺς τις, τοῦ ὁποῖου ἡ μόνη ἡδονή, ἐν ταῖς ἑαυτοῦ ἀναγνώσεσιν ἐστίν

ἡ συνάντησις τοῦ ὠραίου ὅσον συνέλαβεν αὐτὸ κατὰ νοῦν, τῆς τάξεως ὅταν ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης ἐκεῖνος, τί μέλλει νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν ἀρχαίων ἢ νεωτέρων συγγραφέων τῆς Ἀνατολῆς; Ὅποιαν ἀξίαν ἔχουσιν ὅλαι ἐκεῖναι αἱ φιλολογίαι τῆς Ἀσίας διὰ τὸ πνεῦμα τὸ πεπαιδωγωγημένον ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς Δύσεως; Σωρεῖα ἀτάκτων προϊόντων, σχοινοτενῶν, ἐπιδεικτικῶν καταβαρυνόντων τὴν ἀνίαν, ἐκτεταμένα ποιήματα ἄνευ ἀρχῆς καὶ ἄνευ τέλους, λυρισμὸς ἀπολλύμενος πέραν τῆς ἐβδόμης σφαίρας, φιλοσοφία μωρὰ καὶ ἐπιπόλαιος, ἱστορία ἀναίμακτος ἐκ γεγονότων μεγάλων τε καὶ ἐλαχίστων, ἐρριμμένων φέρον μίγδην ἄνευ κρίσεως, ἄνευ σκιᾶς συνθέσεως.

Τοιαύτη ἐστὶν ἐν συνόλῳ ἡ κρίσις ἣν ἠκούσαμεν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκφερομένην περὶ τῆς ἀνατολικῆς φιλολογίας, οὐχὶ βεβαίως ὑπὸ ἀνατολικολόγων· διότι ὁ ἀραβίζων γνωρίζει καλῶς ὅτι οἱ Ἀραβες ἠύδοκίμησαν ἐφ' ὅλων τῶν εἰδῶν, ὁ καθηγητὴς τῆς περσικῆς δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ Περσία (Ἰράν) δὲν παρήγαγεν ἐποποιίας καὶ λυρικά ἄσματα ἀντάξια τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Πινδάρου, ὁ περὶ τὰ Ἰνδικὰ ἀσχολούμενος θαυμάζει μετὰ βαθείας πεποιθήσεως τὸ λαμπρὸν θέλημα τῶν εὐρέων σαυσκρικῶν ποιημάτων· καὶ οἱ Σῖναι, καὶ οἱ Ἰάπωνες, καὶ αὐτοὶ οἱ ὀσμανίδες Τοῦρκοι, ἐδημιούργησαν ἀριστουργήματα. Τὸ ἐν ἐμοί, δὲν ἀπηντήσαμεν εἰμὴ ἕνα μόνον σοφὸν περὶ τὰ ἀνατολικά γράμματα ὅστις, ἐλευθέρως, ὡμολόγησεν ὅτι ἡ γλῶσσα περὶ ὧν ἠσχολεῖτο οὐδὲν εἶχε παραγάγει ἔχον μετρίαν τοῦλάχιστον ἀξίαν τινά· οὗτος δ' ἦτο ἄληθῶς καθηγητὴς τῆς Συριακῆς. Κατὰ βάθος, οἱ ἀνατολικολόγοι ἔχουσι δίκαιον, αἱ γλῶσσαι ὧν ἐποιησάμεθα μνεῖαν, ἅπασαι ἔχουσι θαυμάσια συγγράμματα· ὅλλ' ὅπως ἐκτιμήσωμεν αὐτὰ κατ' ἀξίαν, ἀπαιτεῖται διαπαιδαγωγησίς τις καλαισθησίας, ἢ, ἐὰν προτιμᾶτε, μακρὰ ἔξις.

Ἐξαιρετός τις μουσικός, διατελέσας συνάμα καὶ εἰς τῶν καλλιτέρων καθηγητῶν τῆς Ἀραβικῆς· ἐξ ὧν ἔσχεν ἡ Σχολὴ τῶν Γλωσσῶν καὶ τὸ Λύκειον τῆς Γαλλίας, ὁ κ. Κωσίνο; Περσεβάλλ διηγεῖτο ὅτι ὅτε ἀφίκετο εἰς Συρίαν, ἡ ἀραβικὴ μουσικὴ, μετὰ τῶν διατετηγμένων τόνων, ἐνε-

ποίησεν αὐτῷ παράδοξον ἐντύπωσιν, καθότι εὐρισκέν αὐτὴν ἀλλόκοτον, μυσαρὰν καὶ ἀνυπόφορον ἕνεκα τῶν δυστροπιῶν αὐτῆς. Μετὰ τρεῖς μῆνας βραδύτερον, ἀνεκάλυπτεν ἐν αὐτῇ ἀνέκφραστον τι θέλγητρον, καὶ δὲν κατενόει πλέον τὴν ἑαυτοῦ πρώτην ἐντύπωσιν. Τοιοῦτόν ἐστι, λέγουσι, τὸ αἶσθημα ὅπερ ἐμπνέουσι φιλολογίαι τινὲς τῆς Ἀνατολῆς. Θορυβούμενον κατ' ἀρχὰς ἐν ταῖς ἑαυτοῦ ἕξεσι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγνώστου μεταβάλλεται πάραυτα εἰς τρόπους οἵτινες κατ' ἀρχὰς δυσηρέστου ἀυτόν· παραδέχεται ἄλυσιν τινα ἰδεῶν ἀσυμφώνων πρὸς τὰς ἑαυτοῦ λογικὰς τάσεις· σχηματίζει παραδόξους εἰκόνας, καὶ, ἐπὶ τέλους ἄγεται θελγόμενος παρ' ἐκείνου μάλιστα ὅπερ ἐφαίνετο αὐτῷ τὰ μάλιστα ἀνυπόφορον.

Τοῦτο, τούλάχιστον, συνέβη ἐνίοτε. Εἶδομεν ἐπίσης ἐν Εὐρώπῃ δύο ἢ τρεῖς περιόδους προκαταλήψεως προελθούσας ἐκ τῆς δημοσιεύσεως συγγραμμάτων τινῶν τῆς Ἰνδικῆς, τῆς Περσικῆς, ἢ τῶν χωρῶν τῶν λαλουσῶν τὴν ἀραβικὴν· περιόδους βραχυχρονίους, ἐνθουσιασμούς εὐχερέστατα καὶ τάχιστα ἐξαφθέντας ἀλλὰ καὶ μετ' ἴσης ταχύτητος κατευνασθέντας.

Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐκτὸς τῶν ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν ἐπηρεάσεων, καὶ μέχρι τῆς προσεγγίσεως τῶν ἡμετέρων νεωτέρων αἰώνων, δὲν παρήχθη ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἔργον τι ἄξιον ἵνα διεγείρῃ διαρκῆ θαυμασμόν; Φυλάξαι Κύριος νὰ ἐκβάλωμεν τοιαύτην βλασφημίαν, ἥτις, δικαίως, ἤθελε προσελκύσει καθ' ἡμῶν τοὺς κεραυνοὺς ὅλων τῶν ἀνατολικολόγων τοῦ κόσμου. Ὁ ἀριθμὸς τοιούτων συγγραμμάτων ὑπάρχει, ἀπ' ἐναντίας, λίαν σημαντικός, καὶ ἐὰν δὲν γνωρίζωμεν πάντοτε νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὰ κατ' ἀξίαν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι προσπελάζομεν αὐτοῖς διὰ μεταφράσεων, ὥστε, πιστὴ ἢ ἐν παραφράσει, ἢ μετάφρασις δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἢ λίαν ἀνακριβῆ καὶ σχεδὸν σφαλερὰν ἐκφρασιν. Συμβαίνει δὲ τοῦτο συνήθως ἐν τοῖς ποιητικοῖς ἔργοις ἐν οἷς τὸ τέλειον τῆς μορφῆς ἀμαυροῦται ἀλανθάστως ἐν τῇ εἰς ξένην γλῶσσαν μεταφορᾷ.

Ἐνίοτε μάλιστα εἶπον ὅτι αἱ ὠραιότεραι ποιήσεις εἰσὶν ἐκεῖναι ἃς δὲν δύναται τις ἵνα μεταφράσῃ χωρὶς ν' ἀπογυμνώσῃ αὐτὰς ἀπὸ παντὸς τοῦ θελγήτρου αὐτῶν. Ἐὰν δ' ἡ παράδοξος

αὕτη διαβεβαίωσις ὑπῆρχε δικαία, ἤθελεν εἶσθαι τοσοῦτον τὸ χειρότερον διὰ τοὺς ὠραίους στίχους. Ἀλλὰ γνωρίζωμεν ἀρκούντως ὅτι ὁ μέγας ποιητὴς δὲν εἶναι ἀπλοῦς συλλογεὺς συλλαβῶν. Ἐὰν δ' οἱ Ἀραβες καλοῦσιν αὐτὸν ταξιθέτην μαργαριτῶν, οἱ μαργαρίται οὗς προσκολλᾷ δὲν εἶναι μόνον λέξεις, ἀλλὰ καὶ ἰδέαι.

Θέλοντες ἤδη ἵνα περιορισθῶμεν ὅπως ρίψωμεν ἐν βλέμμα διαβατικόν ἐπὶ τοῦ μέρους τοῦ πλουσιωτέρου ἐπακριβῶς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, διελογίσθημεν ἵνα ἀναδιφῆσωμεν συλλογὰς τινὰς ἀραβικῶν στίχων ἐκδοθέντων ὑπὸ τῶν γάλλων ἀνατολικολόγων. Αἱ ἀνθολογίαι αὗται, ἐπαληθῶς, δὲν συνελέγησαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι δι' αὐτῶν θαυμαστὴν τὴν ποιητικὴν ἱκανότητα τῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ μετριόφρονι προθέσει τοῦ χρησιμοποιῆσαι αὐτὰς ὡς γυμνάσματα διὰ τοὺς σπουδαστάς. Ἀρκοῦσι δ' ἐν τοσοῦτῳ συλλεγόμενα ὑπὸ καλλαισθητικῶν ἀνδρῶν οἷοι ὁ Σίλβεστρος Δὲ-Σαϊῦ, ὁ Οὐμβέρτος, ὁ Κοζεγάρτεν, ὁ Γρανζερέτος κλπ. ὅπως δώσωσιν ἰδέαν τινὰ ὀρθὴν σχεδὸν περὶ ὅσων δύναται τις νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θέλει εὐρεῖ παρὰ τῷ λαῷ τούτῳ. Αἱ συλλογαὶ αὗται, ἐν γένει, ἔχουσι ἀξίαν ἀνωτέραν τοῦ πλήρους συγγράματος τοῦ δεῖνος ποιητοῦ, ἀδυνάτου σχεδὸν πάντοτε ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ, ἢ τούλάχιστον μονοτόνου καὶ ταχέως καθισταμένου φορτικῷ· ἐξ αὐτῶν δὲ θέλομεν παραλάβει, δημοσιεύοντες αὐτὰ ὅσῳ τὸ δυνατόν ἀκριβῶς, τεμάχια τινὰ διαφόρων χαρακτήρων καὶ λίαν διαφορῶν ἐποχῶν.

Τὸ μᾶλλον ἀρχέτυπον καὶ μᾶλλον ὀξιστημειωτον μέρος τῆς ἀραβικῆς ποιήσεως ὑπάρχει βεβαίως τὸ προἰσλαμικῆς ἐποχῆς, ἢ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωάμεθ. Τούλάχιστον δὲν εὐρίσκει τις ἐν αὐτῷ τὴν πονηρίαν ἐκείνην τῆς ἐκφράσεως καὶ τοῦ συλλογισμοῦ, τὴν κομψὴν ἐκείνην χάριν, τὸν ἄνωστον ὄνειρυγμὸν, τὴν μονότονον καὶ κενὴν αἰσθητικότητα, τὴν ἑλλειψίν πάθους ἀληθῶς ἀνδρικοῦ, τὴν δαψίλειαν εἰκόνων παραδόξων, τὴν ἑλλειψίν μέτρου καὶ ἀναλογίας, τὴν ἀπαιτουμένην σκοτίαν καὶ ἥτις ἄλλως οὐδὲν ἀποκούπτει, ἐπὶ τέλους τὰς ἀρνητικὰς ἐκείνας ἰδιότητας, αἵτινες βραδύτερον καταντῶσιν εἰς τὸ νὰ συγκροτῶσιν ὅλον τὸν λυρισμὸν τῶν μουσουλμάνικῶν

φιλολογιῶν, καὶ τῶν ὁποίων τὸ ὑπερβάλλον ὑπάρχει ἰδίως τοσοῦτον φορτικὸν παρὰ τοῖς Πέρσαις ποιηταῖς.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ.

Ὅταν φωλιάζουν στὴν καρδιά καῦμοι κι' ἀναστενάζει

ἄχ καμμιὰ ἔρημη γωνιὰ
καὶ μαύρης νύκτας σκοτεινιὰ
σ' αὐτὴ μόνο ταιριάζει.

Ἀκοίμητη ἡ συμφορὰ, σ' αὐτὰ τὰ δύο σκοντάβει
καὶ κάποτε καμμιὰ φορὰ
στὰ στήθια μας στιγμῆς χαρὰ
τὰ πονεμένα ἀνάβει.

Τῆς μοίρας δὲν μοῦ χάρισε παρὰ καῦμούς τὸ χέρι
κι' ὅταν στὰ δένδρα τὰ πουλιὰ
πετοῦν κι' ἀλλάζουνε φιλιὰ
καὶ παίζουν ταῖρι- ταῖρι,

Σὲ γλυκοχάραγμα χρυσό, σὲ ἀνθισμένους τόπους.
τότε κατάμονος ἐγώ,
θάνατο κι' ἴσκιο κηρυγῶ
μακρὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους.

Ἰδέτε τὸ ξημέρωμα τοῦ Μαΐ πῶς ἀρχίζει!
ἰδέτε πῶς ἡ γῆ γελά,
καὶ πόσαις χάρες καὶ καλὰ
ὀλόχαρη χαρίζει.

Ἀλλὰ γιὰ μένα δὲν ἀνθεῖ κανένα ἐδῶ λουλοῦδι
ἡ πονεμένη μου ψυχὴ
νὰ πέση θέλει μοναχὴ
σὲ θλιβερὸ τραγοῦδι.

Κι' ὅταν κοντὰ σὲ σᾶς θνητὸς παρηγοργιὰ ζητήσω,
τότε θεριαίνει ἡ συμφορὰ
στὰ στήθια μου φαρμακερὰ
τότε ποθῶ νὰ σβύσω.

Δὲν ξέρω μὰ μοῦ φαίνεται, πῶς νοιώθω στὴν καρδιά σας

σὰν νὰ φουντώνη μιὰ χαρὰ
ποῦ τὴν ἀνάβει ἡ συμφορὰ
σὰν πέση στὴ ματιὰ σας.

Κι' ἀπελπισμένος φέρομαι ἀμ' ἀρχινᾷ τὸ βράδυ
σὲ κείν' τὸ φῶς τ' ἀγναντερό,

ποῦ ἀχνοδείχνει θαμπερὸ
τοῦ χάρου τὸ λειβάδι,

Ποῦνε σπαρμένο μνήματα, μόνη τοῦ κόσμου ἀλήθεια

γιατὶ ἡ ἄλλη μας ζωὴ
εἶναι τῆς πλάσης ἡ πνοὴ
ποῦ τρέφομαι στὰ στήθια.

Μὰ τὴν ψυχὴ μου καὶ ἐκεῖ ἡ συμφορὰ πεδεύει,
γιατὶ ζηλεύει τοὺς νεκροὺς
ποῦ ὁ τάφος τους παλμοὺς πικροὺς
καὶ ποίους δὲν φιλεύει.

Ἄχ! δὲν ἀξίζει ἡ ζωὴ, διόλου δὲν ἀξίζει,
ὁπότεν ζῆ, δίχως νὰ ζῆ
κι' ἔχει γιὰ σύντροφο μαζὺ
καρδιά ποῦ δὲν ἐλπίζει!

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΥΘ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΕΙΝΗ.

Ἀφ' οὗ τὴν ἔπλασα ἐγώ
καθὼς τὴν ἐφαντάσθην,
μωρὸς πρὸς τί τὴν κυνηγῶ
εἰς πλήθη κ' ἐκουράσθην;

ὦ, ἂν ἐγνώριζεν αὐτὴ
πῶς ἐν βοῇ τὴν βλέπω,
δὲν θὰ ἠπόρει διατὶ
μακρὰν τῆς βῆμα τρέπω.

Εἶν' ἄλλη, ἄλλη μετ' ἐμοῦ
κι' ὅταν αὐτὴν φθονήσῃ,
τότε κ' ἐμὲ μετὰ παλμοῦ
ἐγγὺς τῆς θ' ἀτενίσῃ.

ΙΩ. Κ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ.

Κων]πολις 13 Μαρτίου 1881.

Ἐνεκα τῶν προσεγγιζουσῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα ξένοι ἀγορασταὶ ἐνεφανίσθησαν τῆδε κάκεισε ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἔδωκαν μικρὰν τινα κίνησιν, ἥτις ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς ἤθελε φανῆ ἀπαρατήρητος, ἀλλὰ μετὰ τὴν μακρὰν ἀκίνησιαν καὶ παραλυσίαν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐμπορίου, εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀναπτέρωσῃ ὀλίγον τὰς ἐλπίδας τῶν κατόχων διαφόρων ἐμπορευμάτων.

ΣΙΤΗΡΑ. Ίκαναί αγοραί ἐγένοντο κατὰ τὸ λήξαν δεκαπενθήμερον· 15, 000 κοιλὰ σίτου ἀπαλού ἠγόρασε τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, καὶ ἄνω τῶν 60, 000 ἐπωλήθησαν διὰ τοὺς ἐγχωρίους μύλους. Μεθ' ὄλην τὴν ἐπαισθητὴν ταύτην κίνησιν αἱ τιμαὶ μακρὰν τοῦ νῦν ὑποστηρικθῶσι δεικνύουσι τὸναντίον τάσεις καὶ ἐκπεσμὸν ἕνεκα τῆς ἐποχῆς, ἣτις θὰ ἐπισωρεύσει μετ' ὀλίγον σπουδαῖα ποσὰ ἐκ τε Δουνάβεως, καὶ Ρωμυλίας. Αἱ τιμαὶ τοῦ μὲν σκληροῦ σίτου εἶναι ὀνομαστικαί περὶ τὰ γρ. 27—29, λιβρῶν 58—60, αἱ δὲ τοῦ ἀπαλοῦ, λιβρῶν 56—59 γρ. 24—28.— Ὁ ἀραβόσιτος εἶναι ἀρκετὰ ὑποστηρικτός, περὶ τὰ 14—15, κατ' ἀξίαν. Κριθῆς ἐγένοντο πράξεις πρὸς γρ. 11 1]4 δι' ἐξαγωγὴν, καὶ 11 3]4 — 12 1]4 δι' ἐπιτόπιον ἀνάλωσιν. Ἡ παρακαταθήκη σίτου ἀνέρχεται εἰς 400,000 κοιλὰ.

ΑΛΕΥΡΑ 10,000 σάκκοι ἠγοράσθησαν κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἀπὸ μέρους τοῦ Σερασκεράτου πρὸς γρ. 105 τὸν σάκκον. Αἱ τιμαὶ ἔκλινον, τῶν μὲν ἐγχωρίων Βάρνης εἰς τὰ γρ. 98—100, τῶν δὲ ἐγχωρίων Βραΐλας 105—108, καὶ τῶν ἐξ Ὀδησσοῦ προσελύσεων περὶ τὰ 115—132 κατὰ τὴν ποιότητα.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ. Καφέδων καὶ σακχάρων ἔχομεν τακτικὰς ἀφίξεις αἵτινες ἐμποδίζουσι τὴν βελτίωσιν τῶν τιμῶν, περιορίζομένων τῶν μὲν τῆς σακχάρως Τεργέστης περὶ τὰ γρ. 185—190, τῶν δὲ καφέδων μεταξὺ λιρ. 8 καὶ 10. Περσικὰ ἡλιῶν ἐφθασαν ἐσχάτως 25,000 κιβώτια, καὶ αἱ τιμαὶ ἐξέπεσαν μέχρι γρ. 50. Ὁ ρύζις Ἰταλικά παραχωρῶνται μεταξὺ φρ. 38 καὶ 41 κατὰ τὴν ποιότητα, ἀγγλικά δὲ περὶ τὰ γρ. 150 Κηρία Ἀμβέρσης 6 1]2 γρ. κατὰ χιλιάγραμμον.

Τῶν μετὰ λλων αἱ τιμαὶ εἶναι πάντοτε χαλαραὶ ἐλλείψει ἀγοραστῶν. Γαϊάνθρακες εἰς ἀζητησίαν, καὶ ἕνεκα συνεχῶν ἀφίξεων ἡ τάσις εἶναι εἰς ὑποτίμησιν. Τὰ οἶνο πνεύματα εἶναι διατηρημένα, οὐχὶ δι' ἐλλείψιν ἀφίξεων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀδιάκοπον κατανάλωσιν, αὐξούσης ὁλονὲν τῆς γρήσεως αὐτῶν, πρόσθετος καὶ καταγρήσεως.

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗΣ. Κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἐπωλήθησαν περὶ τὰς 30,000 ὀκά-

δες μ α λ λ ί ω ν Κασσάππαση ἀπὸ γρ. 7 3]4 μέχρις 9 ἀναλόγως τῆς ποιότητος. Τιφτικίων δυστυχῶς ὀλίγαι πράξεις ἐγένοντο μεταξὺ 21 1]2 καὶ 23]12 γρ. διὰ τῆς ποιότητος Ἀγκύρας καὶ Βεΐπαζόρ· αἱ ἐκ Λονδίνου εἰδήσεις δὲν εἶναι διόλου ἐνθαρρυντικαί, σημειοῦσαι τιμὰς 21 πέννας. Τὰ ἀφιόνια ἐπίσης εἰς ὑποτίμησιν περὶ τὰ γρ. 270—290 ἕνεκα τῆς ἀγγελλομένης καλῆς βλέψεως ἐπὶ τῆς νέας εἰσοδίας. Τὰ λοιπὰ εἶδη εἰς ἀκινήσιαν. **M. M.**

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ.

Ζωηρὰν ἔχων συναίσθησιν τῆς ἠθικῆς καὶ ἡλικῆς ὑποστηρίξεως, ἣν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ μου δὲν ἔπαυσε παρέχων μοι μετ' ἐκτάκτου ὄντως προθυμίας ὁ εὐγενὴς καὶ φιλόμουσος τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » προστάτης, ὁ ἐν Χίφ Κ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ Α. ΚΑΡΑΒΑΣ— φρονῶ ὅτι ἐκπληρῶ σήμερον ἐν τῶν ἀπαραιτήτων εἰς ἐμὲ ἐπιβαλλομένων καθηκόντων ἐκφράζων τῷ εὐγενεῖ καὶ μουσοτραφεῖ τούτῳ Κυρίῳ τὴν ἐνθεσμον καὶ ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην μου.

Τὸ εὐγενὲς τοῦτο ἐνδιαφέρον ὅπερ, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ μου συγγράμματος ὁ ἀξιότιμος οὗτος ὁμογενὴς δὲν παύει ἐπιδεικνύμενος, ἀποτελεῖ τρανὴν ἐνδειξιν τῶν φιλογενῶν τοῦ Κ. Καράβα αἰσθημάτων, τῆς ζωηρᾶς καὶ ἀπεριορίστου αὐτοῦ φιλομουσίας.

Ἐν τῇ αὐθόρμητῳ ἐκδηλώσει τῆς πρὸς τὸν Κ. Ἐπαμεινώνδαν Α. Καράβαν εὐγνωμοσύνης μου ταύτης δὲν δύναμαι νὰ μὴ ποιήσω μνησίαν καὶ τοῦ ἐν Χίφ πάνου εὐγενῶς τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » ἀναλαβόντιος Κ. Φιλίππου Μ. Ροδοκανάκη ὡς καὶ τῶν ἐν Ὀδησσῷ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ Κ. Κ. Ἰσοκράτους, Μασαούτη καὶ Δημητρίου Μασαούτη, τῶν εὐγενῶν τούτων κυρίων οἵτινες τοσοῦτον ἀγαθὰς ὑπὲρ τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις ἐπεδείξαντο προθέσεις.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ.

ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » μεταφέρομεν ἐν αὐτῷ περιέργον ἐπιστημονικὴν ἐφαρμογὴν γενομένην ἐσχάτως ἐν Ἑλβετία. Ἀξιοπεριέργος σιδηρόδρομος ὑφίσταται ἐν Ἑλβετία ἐπινοηθεὶς καὶ ἐκτελεσθεὶς παρὰ τοῦ ἐξ Ἀαράου μηχανικοῦ κ. Ἄβτ, χρησιμεύων ὅπως μεταφέρῃ τοὺς περιηγητὰς ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Γκίσβαχ, ἐξ οὗ καταπίπτει ὁ ὀμώνυμος καὶ ὀνομαστὸς καταρράκτης.

Εἰς τῶν ὠραιωτέρων τῆς Ἑλβετίας ὁ καταρράκτης οὗτος, ἔχει ὕψος 200 περίπου μέτρων καὶ καταλήγει ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Βρίντζ· καθέκαστην δ' ἐσπέραν, καθόλον τὸ διάστημα τῶν πέντε μηνῶν ἀπὸ Μαΐου μέχρι Σεπτεμβρίου, τυγχάνει κατάφυτος καὶ τὸ μαγευτικὸν θέαμα, ὅπερ παρέστησε προσελκύει ἀρκετοὺς περιέργους ξένους.

Ὁ δ' ὑπὸ τοῦ κ. Ἄβτ ἰδρυθεὶς σιδηρόδρομος ἔχει μῆκος 350 μέτρων· καὶ 150 μὲν μέτρων ἀπόστασις εἶναι διακεχαραγμένη ἐν τῷ βράχῳ, τὸ δ' ὑπόλοιπον διεξέρχεται τὴν κοιλάδα ἐπὶ πέντε σιδηρῶν γεφυρῶν 38 μέτρων ὕψους ἐκάστης.

Ἡ μεταφορικὴ ὑπηρεσία ἐκτελεῖται ὑπὸ δύο ἄμαξων προσδεδεμένων εἰς τὰ δύο ἄκρα χαλιβδίνης ἀλύσου, ἧτις περιτυλίσσεται ἐπὶ δι' ἄξονος κιλίνδρου τάχιστα στρεφομένου· ἐνῶ δ' ἡ μία τῶν ἄμαξων ἀνέρχεται, ἡ ἑτέρα κατέρχεται καὶ τοῦτο ἄνευ τῆς βοήθειας οὐδεμιᾶς ποιητικῆς μηχανῆς, ἥ δ' ἰὰ τῆς ἀκολουθοῦ μόνον, ὅσον ἀπλῆς τοσοῦτον καὶ σπουδαίας ἐπινοήσεως. Ἐκάστη ἄμαξα ἔχει καὶ δεξαμενὴν, ἣν πληροῦσιν ὕδατος ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἄνω σταθμοῦ ἀναχωρήσεως τῆς, ὥστε τὸ πρόσθετον τοῦτο βᾶρος ὠθεῖ πρὸς τὰ κάτω τὴν ἄμαξαν ἐνῶ ταυτόχρονα ἀνέλκει τὴν ἑτέραν, ἧς τὴν δεξαμενὴν ἐκένωσαν ἤδη ἐν τῷ κάτω σταθμῷ.

Διὰ δὲ τῆς ἐπινοήσεως ταύτης βλέπομεν τίνι τρόπῳ ὁ κ. Ἄβτ ἐγνώρισεν ἐντελῶς νὰ χρησιμοποίησῃ τοὺς ἐπιτοποίους πόρους, ὅπως ἀφιχθῇ εἰς οἰκονομικὴν λύσιν ζητήματος ἀρκετὰ σπουδαίου· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ὁ σιδηρόδρομος οὗτος παρέστησε μίαν ἐτι ἰδιότητα, οὐχ ἦττον περιέργον, τὴν ἐξῆς·

Εἶπωμεν ἤδη, ὅτι αἱ δύο ἄμαξαι ἀντιθέτως

βαδίζουσι, ἦται ἡ μὲν μία κατέρχομένη ἡ δ' ἑτέρα ἀνέρχομένη, κ' ἐν τούτοις μία μόνη ὑπάρχει ὁδὸς ἐπὶ μῆκος 300 μέτρων. Μόνον δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀποχωρίζουσης τοὺς δύο σταθμοὺς ἀποστάσεως, ἡ ὁδὸς διχάζεται ἐπὶ μῆκος 50 μέτρων καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως ταύτης ἐκτελεῖται ἡ διασταύρωσις τῶν ἄμαξων, τρεπομένων πάντοτε τὴν πρὸς τ' ἀριστερά των ἐν τῇ διευθύνσει τῆς πορείας των. Ἄλλως τε δ' ἐννοεῖται, ὅτι δὲν δύναται νὰ συμβῇ σύγκρουσις ἐκ συναντήσεως, ἀφοῦ τὸ μῆκος τῆς ἀλύσου ἐξασφαλίζει τὴν διασταύρωσιν τῶν ἄμαξων ἐν τῷ κέντρῳ τῆς σιδηρογραμμῆς.

**

*

ΑΙ ὈΡΝΙΘΕΣ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

Ἐν Γαλλίᾳ διατρέφονται 40 ἑκατομμύρια ὀρνίθων αἵτινες, πωλούμεναι κατὰ μέσον ὄρον ἀντὶ 2 1/2 φρ. ἔχουσιν ἀξίαν 100 ἑκατομ. φράγκ.

Αἱ 40,000,000 ὀρνίθες κατ' ἔτος μεταβάλλονται κατὰ πέμπτον καὶ παραδίδονται εἰς τὴν κατανάλωσιν, ἐξ ἧς πρώτη πρόσοδος ἐκ κρέατος 20 ἑκατομμυρίων.

Πέντε ἑκατομμύρια ἀλεκτρούων μεταβάλλονται κατ' ἔτος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὄροις ἐφ' οἷς καὶ αἱ ὀρνίθες, ἐξ ὧν παράγεται δευτέρα πρόσοδος ἐκ κρέατος 5 ἑκατομμυρίων.

Ἐκ τῶν 40 ἑκατομμυρίων ὀρνίθων γεννῶνται κατ' ἔτος 100 ἑκατομ. νεοσσῶν, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ παραλάβῃ 10 ἑκατομ. παραγωγούς, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν θυσιασθεισῶν ὀρνίθων.

Ἐκ τούτου πάλιν ἀφαιρετέον τὸ ποσὸν 10 ἑκατομ. ἕνεκεν ἀπωλειῶν καὶ ἀσθενειῶν.

Ὅστε ἔχομεν ἐν συνόλῳ 80 ἑκατομ. νεοσσῶν, πωλουμένων ἀντὶ φρ. 1 1/2 τὸ ἓν, ἐξ ὧν προκύπτει ὠφέλεια 120,000,000 φρ.

Τὰ 40,000,000 ὀρνίθων τίκτουσιν ἐκάστη 100 ὠὰ κατ' ἔτος, ὃ ἐστὶν ἐν ὄλον ἐκ 4 δισεκατομμ. ὠῶν, πρὸς 5 ἑκατοστά, 240 ἑκατομμύρια.

*

**

Ψευδοκαρδινάλιος τις κατεκρατήθη ἐσχάτως ἐν Ρώμῃ ἐν τῷ ναῷ Σιξτίνῳ, καθ' ἣν στιγμὴν ἐτελεῖτο ἐπίσημος ἱεροτελεστία ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἐπετηρίδι τῆς στέψεως Λέοντος Η' παρόντος καὶ τούτου μετὰ τῶν αὐλικῶν αὐτοῦ. Παρῆσαν

ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ οἱ μεγάλοι δοῦκες Σέργιος, Παῦλος καὶ Κωνσταντῖνος, εἰλιπόταν τοῦ τάγμα-
τος τῆς Μελίτης, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, οἱ προί-
στάμενοι τῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων καὶ πλη-
θος καρδιναλίων. «Αἰφνης, λέγει ἡ «Ἰταλία», ἀ-
νεφάνη θόρυβός τις μεταξύ τῶν παρεστώτων, διό-
τι ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς τελετῆς καὶ καθ'
ἦν στιγμήν οἱ καρδιναλίοι εἰσῆρχοντο ἐν τῷ ναῷ,
ἐφάνη εἰσερχόμενος καὶ καρδιναλίας τις, ὃν οὐδεὶς
ἐγίνωσκεν· ὅτε δὲ οἱ ἐπὶ τῆς τελετῆς ἐπλησίασαν
αὐτῷ, ἵνα ζητήσωσι παρ' αὐτοῦ ἐξηγήσεις, ὁ ἄ-
γνωστος καρδιναλίας, οὐδόλως δίδων τοιαύτας,
ἐπέμενε νὰ εἰσέλθῃ· τότε δ' ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος πάσχων τὰς φρένας καὶ θέλων νὰ
χειροτονηθῇ καρδιναλίας, ἔλαβε καὶ τὴν ἀρμόζου-
σαν στολήν. Ὀνομάζεται Μινέλης, λεπτουργός
δὲ ὢν καὶ πολλάκις ἐργασθεὶς ἐν τῷ Βατικάνῳ,
ἐγνώριζε ἀκριβῶς πάσας τὰς γωνίας αὐτοῦ· τό-
τε δ' ἐλθὼν εἰς Βατικάνον μετ' ἄλλων ἐργατῶν
καὶ διερχόμενος τὰς αἰθούσας, παρατήρησεν ἐπι-
τινος τραπέζης στολήν καρδιναλικήν· ὅθεν περι-
βαλλόμενος αὐτὴν ἔσπευσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν να-
ὸν καὶ καταλάβῃ θέσιν μεταξύ τῶν μελῶν Ἰερῶ
Συλλόγου. Παραδοθεὶς εἰς κλητῆρας τῆς ἀστυνο-
μίας μετηνέχθη εἰς τὸν πλησίον ἀστυνομικὸν
σταθμὸν, ἐνθα γενομένης ἐρεῦνης εὐρέθησαν ἐπ'
αὐτοῦ δύο ἐπιστολαί, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἀπηυθύνετο
πρὸς τὸν Πάππαν, παρ' οὗ ἐζητεῖτο ἵνα κατα-
τάξῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἀγίων ἄτομόν τι κα-
λούμενον Ρωμάνον, ὅστις φαίνεται, ὑπῆρξεν εὐ-
εργέτης αὐτοῦ, ἡ δ' ἑτέρα ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν
βασιλέα, παρ' οὗ ἐζήτην κάλην ἵνα ἐναποθέσθῃ
ἐν αὐτῇ τὰ ὄσπᾶ τοῦ Ρωμάνου.»

«Βυζαντίς».

* *

Κληρικός τις ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Πατροῦ τὸ
σύγγραμά του, ζητῶν ἐπ' αὐτοῦ τὴν γνώμην του·
«Πάτερ μου, ἀποκρίνεται ὁ Πατροῦ, ἔχετε ὑπη-
ρέτην ὅστις σκουπίζει τὸ δωμάτιόν σας ;»

Τοῦ κληρικοῦ ἀπαντήσαντος ὅτι ὄχι, καὶ ὅτι
ἕκαστος κληρικός ὀφείλει νὰ σκουπίζῃ τὸ δωμά-
τιόν του ἅπαξ τῆς ἡμέρας: «Ἐχει καλῶς! ἐπα-
νέλαβεν ὁ Πατροῦ, τότε σκουπίζετε αὐτὸ τετρά-
κις τῆς ἡμέρας, καὶ μὴ χάνετε πλέον τὸν καιρὸν
σας εἰς συγγραφάς».

* *

Ὁ Ξάνθος ἔπεμψε τὸν Αἰσωπὸν εἰς τι μέρος·
καθ' ὁδὸν συναντήσας αὐτὸν ὁ ἄρχων τὸν ἠρώ-
τησε ποῦ πηγαίνει. Ὁ Αἰσωπὸς εἶπε διότι ἦτο
ἀφρημένος εἶτε καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον ἀπε-
κρίθη ὅτι δὲν ἠξεύρει. Ὁ ἄρχων, θεωρήσας τοῦτο
περιφρόνησιν, διέταξε νὰ τὸν φυλακίσωσιν. Ὅτε
ὁ κλητῆρ ὠδήγει αὐτόν: «Δὲν σοὶ φαίνεται ὅτι
καλὰ ἀπήντησα; ἀπεκρίθη. ἠξευρον ὅτι θὰ ὑπά-
γω ἐκεῖ, ὅπου τώρα μὲ ὀδηγεῖς; Μὰ τοὺς θεοὺς,
ὄχι!»

* *

Ἰωσήφ ὁ δεύτερος, αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας,
κατὰ τὸ εἰς Γαλλίαν ταξιδεῖόν του (1781) ἔφθα-
σεν εἰς τὴν πόλιν Ρέτελ πρὸ τῆς ἐκεῖ ἐλεύσεως
τοῦ ἐπιτελείου του. Ἡ ξενοδόχος, ἐν ἧ παρεμέ-
νε, γυνὴ φλύαρος καὶ ἀπερίσκεπτος ἠρώτησεν
αὐτὸν ἐάν εἶναι ἐκ τῶν τῆς ἀκολουθίας τοῦ αὐ-
τοκράτορος. «Ὅχι ἀπεκρίθη, ἀροῦ προπορεύο-
μαι». Μετὰ τινα στιγμήν ἐνῶ ἐξυρίζετο τὸν ἠρώ-
τησεν ἐκὼν ὑπηρετῇ παρὰ τῷ αὐτοκράτορι. «Ναί,
λέγει ὁ μονάρχης, ἐνίοτε τὸν ξυρίζω».

—ο—

Ἡ ἐν 800 σελίδι ὑποσημείωσις.

Σημ. Μεταφρ. — Ἄλλ' ἄρά γε τὸ φαινόμενον
τοῦτο δὲν ἀντίκειται πρὸς τὸν δεύτερον νόμον
τῆς κατὰ Δάρβιν ἐξελιξεως τῶν ὀργανικῶν ὄν-
των (ἴδε σημεῖωσιν ἐν σελίδι 798) καθ' ὃν ὄρ-
γανόν τι μεταβαλλόμενον συνεπιφέρει ἐκ παρ-
αλλήλου καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν ἄλλων; καθότι
κατὰ Δάρβιν ὁλόκληρος ὁ ὀργανισμὸς ὄντος τινὸς
σχηματίζει ὅλον τι, τοῦ ὁποῖου διάφορα μέρη
λίαν στενωῶς καὶ ἀρμονικῶς συτχετίζονται καὶ
συνδέονται πρὸς ἄλληλα.

Π α ρ ο ρ ᾶ μ α τ α .

Σελὶς 738 στήλη 1 στίχος 7. Μετὰ τὰς λέ-
ξεις: τοῖς πρώτοις αὐτῶν προγόνους. Πρόσθεσις:
Ἄσαρῆς ὀρισμὸς, διότι ἐπιδέχεται διαφόρους ἐρ-
μηνείας· τῷ ὄντι τί δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν διὰ
τῶν φράσεων ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων, τοῖς
πρώτοις αὐτῶν προγόνους;

Σελὶς 776 στήλη 1 στίχος 36 ἀντὶ λευάνθε-
μον ἀνάγνωθι λευκάνθεμον. σ. 777 στ. 1 στ. 10
ἀντὶ νοθογενεῖς—νοθογενείας· σ. 777 στ. 2 στ.
8 μετὰ τὴν λέξιν αὐτολεξεῖ πρόσθεσις: δυνάμεθα·
σ. 777 στ. 2 στ. 29 μετὰ τὰς λέξεις: ὁμοῦς αὐ-
ται πρόσθεσις: αἱ φυλαί· σ. 798 στ. 2 στ. 10 ἀντὶ
καὶ μάλιστα μετὰ ἀνάγνωθι καὶ μάλιστα μεταξύ.